

DET TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE FAKULTET

MASTEROPPGAVE

Studieprogram/spesialisering:
Master i samfunnssikkerhet

Vårsemesteret, 2022

Åpen / Konfidensiell

Forfatter: Sara Hamre Gjerde

Sara H. Gjerde
.....

(signatur forfatter)

Fagansvarlig:

Ole Andreas Engen

Veileder:

Sissel Haugdal Jore

Tittel på masteroppgaven:

Tidlig identifisering av radikalisering: Hvordan forebyggende aktører forstår, identifiserer og vurderer en bekymring om radikalisering.

Engelsk tittel:

Early identification of radicalization: How local professionals understand, identify and assess a concern about radicalization.

Studiepoeng: 30

Emneord:
Radikalisering, radikaliseringsprosess,
bekymring, tidlig identifisering,
«wicked problem»

Sidetall: 81

+ vedlegg/annet: 105

Stavanger, 15.06.2022

Universitetet
i Stavanger

Tidlig identifisering av radikaliserings:

Hvordan forebyggende aktører forstår, identifiserer og vurderer en bekymring om radikaliserings.

MSAMAS – Masteroppgave i samfunnsikkerhet

Universitetet i Stavanger

Våren 2022

Sara Hamre Gjerde

Sammendrag

Lokale aktører har i dag et ansvar for tidlig identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosess. Radikaliseringsprosess er en tematikk med mangel på konsensus, og hva aktørene egentlig skal forebygge er usikkert. Aktørene har derfor fått en krevende oppgave, hvor det ikke eksisterer klare rammeverk og retningslinjer som viser til en klar løsning.

Kompleksiteten, usikkerheten og sjeldenheten fører til at hver sak om radikaliseringsprosess er unik og det kreves tilpasningsdyktige løsninger for å løse dem.

Hensikten med denne studien er å se på hvordan forebyggende aktører identifiserer radikaliseringsprosess og skiller det fra andre former for bekymringsfull atferd. Med dette som et utgangspunkt er oppgaven ute etter aktørene sin forståelse av radikaliseringsprosess og radikaliseringsprosess, og hvordan denne forståelsen påvirker identifiseringen. Teorien tar utgangspunkt i rammeverket radikaliseringsprosess som et «wicked problem» (WP).

Nøkkelfunnene til studien bekrefter deler av tidligere forskning, og viser til utfordringene ved tidlig identifisering av radikaliseringsprosess. Det mangler en konsensus rundt forståelsen av radikaliseringsprosess blant aktørene, men også i academia. Hvilke tegn som blir vektlagt i en vurdering er basert på subjektivitet, noe som fører til at arbeidet er betinget til hver enkelt aktør. Ulikt mandat fører til ulik forståelse av radikaliseringsprosess, og i en vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosess vektlegger aktørene ulike faktorer. Det viser seg også at skille mellom radikaliseringsprosess og andre former for bekymringsfull atferd er krevende å poengtere. Det samme gjelder skille mellom radikal og radikaliseringsprosess.

Forord

Masteroppgaven markerer avslutningen på to innholdsrike år ved Universitetet i Stavanger. Masteren i samfunnsikkerhet har vært spennende og utfordrende, og jeg forlater universitetet med mer kunnskap enn det jeg kom med.

Det er mange jeg ønsker å takke. Først og fremst vil jeg takke alle mine informanter. Uten dere hadde ikke denne oppgaven vært mulig. Gjennom interessante intervjuer og engasjement for tematikken har dere bidratt til at oppgaven har fått et spennende og lærerikt resultat.

Videre vil jeg rette en stor takk til veilederen min Sissel Haugdal Jore. Alle gode diskusjoner, samtaler, innspill og korrigeringer har bidratt til at oppgaven tok den vendingen jeg ønsket fra start.

Jeg vil også rette en takk til venner og familie som har lest igjennom oppgaven og kommet med gode innspill og diskusjoner.

Til slutt vil jeg rette en takk til alle medstudenter, venner og familie som alltid er der for meg. I en til tider forvirrende hverdag har dere bidratt med støtten jeg har trengt for å fullføre masteroppgaven.

Stavanger, 8 juni 2022

Sara Hamre Gjerde

Innhold

Sammendrag	i
Forord	ii
Tabell og figur oversikt:	v
1. Introduksjon	1
1.1 Myndighetene sin forståelse av begrepet radikaliseringsprosess	2
1.2 Bekymringstegn og signaler	4
1.3 Kort gjennomgang av tidligere forskning	5
1.4 Problemstilling og avgrensning	5
1.4.1 Avgrensning	7
1.5 Struktur	7
2. Teori	9
2.1 Wicked problems	9
2.1.1 Radikaliseringsprosess som et WP	10
2.2 Krevende å definere – Hva skal identifiseres?	11
2.2.1 Radikaliseringsprosess	11
2.2.2 Radikaliseringsprosess	14
2.3 Tvetydighet - Tidlig identifisering og vurdering	16
2.3.1 Identifisering av en bekymring	16
2.3.2 Tidlig identifisering som en føre var tilnærming	17
2.3.3 Risikovurdering og usikkerhet	19
2.4 Tverrfaglig løsninger	20
2.4.1 Et nettverk av aktører	20
2.5 Oppsummering teori	21
3. Metode	22
3.1 Forskningsdesign og kvalitativ metode	22
3.1.1 Abduktiv fremgangsmåte	23
3.2 Forskningsprosess: Forberedelser	24
3.2.1 Forforståelse og forfatterens bakgrunn	24
3.2.2 Fremdriftsplan	25
3.3 Forskningsprosess: Datainnsamling	26
3.3.1 Intervju	26
3.3.2 Utvalg av informanter	28
3.3.3 Intervjuguide og informasjonsskriv	32
3.3.4 Gjennomføringen av intervju – fysisk og virtuelt	33

3.3.5 Lyddopptak og transskribering – fra tale til tekst	34
3.3.6 Ethiske og juridiske betraktninger.....	35
3.4 Forskningsprosess: Datareduksjon	36
3.4.1 Hva er relevant?	36
3.4.2 NVivo 12	37
3.5 Styrker og svakheter til metoden.....	38
4. Empiri.....	40
4.1 Hvordan forstår de forebyggende aktørene radikaliseringsprosess og bekymring?.....	40
4.1.1 Radikalisering.....	40
4.1.2 Bevisst bruk av begrepet radikaliseringsprosess i praksis og noen av utfordringene	44
4.1.3 Radikalisering.....	45
4.1.4 Bekymring	48
4.1.5 Felles begrepsforståelse gjennom tverrfaglig samarbeid	49
4.2 Hvordan identifiserer aktørene radikaliseringsprosess?	49
4.2.1 Tegn og risikofaktorer som vektlegges i en identifiseringsfase	50
4.2.2 Skille radikaliseringsprosess fra andre former for bekymringsfull atferd	53
4.2.3 utfordringer knyttet til identifisering av radikaliseringsprosess	55
4.3 Når anses en bekymring om radikaliseringsprosess som så alvorlig at den videresendes til andre aktører?.....	56
4.3.1 Hvordan en vurdering gjennomføres.....	57
4.3.2 Alvorlighetsgrad til en bekymring og når må den håndteres	60
4.3.3 utfordring knyttet til en vurdering	62
4.4 Oppsummering empiri.....	63
5. Diskusjon.....	66
5.1 Hva er konsekvensen av aktørene sin forståelse av radikaliseringsprosess?.....	67
5.1.1 Krevende å vite hva som skal forebygges	67
5.1.2 Krevende å skille radikaliseringsprosess fra andre former for bekymringsfull atferd	68
5.1.3 Kategorisere, stigmatisere og ekskludere	69
5.1.4 Gjøre det håndterbart.....	70
5.2 Hva er konsekvensene av tidlig identifisering av radikaliseringsprosess?.....	71
5.2.1 Forvirring av roller	71
5.2.2 Legitimerer tidlig intervensjon	72
5.2.3 Medføre motsatt effekt	73
5.3 Hva er konsekvensene av at ulike aktører gjennomfører en vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosess?.....	74

5.3.1 Vurdering påvirket av subjektivitet.....	74
5.3.2 Feilidentifisering	76
5.3.3 Vilkårighet.....	76
5.3.4 Ulik vurdering av alvorlighetsgrad.....	77
5.3.5 Vurdering av en bekymring – felles språk eller felles forvirring	78
6. Konklusjon	80
6.1 Forslag til videre forskning.....	81
Litteraturliste	82
Vedlegg	87
Vedlegg 1	87
Vedlegg 2	89
Vedlegg 3	91
Vedlegg 4	93
Vedlegg 5	96

Tabell og figur oversikt:

Tabell 1: Tegn til radikaliserings tilpasset fra Regjeringen (2015).	4
Tabell 2: Radikaliserings og forebygging av radikaliserings som et WP.	11
Tabell 3: Fremdriftsplan for forskningsprosjektet.	25
Tabell 4: Oversikt over informanter.	31
Tabell 5: Oppsummering litteratur og empiri.....	67
Figur 1: Radikaliseringsstunnelen, hentet fra (Regjeringen, 2016).	3
Figur 2: Aktørkart, hentet fra (Regjeringen, 2019).	29

1. Introduksjon

PST (2022) vurderer det som mulig at både høyreekstremister og ekstreme islamister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2022. Etter 22. juli har fokuset på forhindring og forebygging av et nytt terrorangrep økt betraktelig, og en sentral del av denne tilnærmingen er identifisering, forhindring og forebygging av radikaliseringsprosesser (Jore, 2020, s. 179). Økt fokus på forebygging av radikaliseringsprosesser har resultert i en tverrfaglig tilnærming forankret i nasjonale handlingsplaner, hvor lokale myndigheter og det sivile samfunnet spiller en sentral rolle (Dalgaard-Nielsen & Haugstvedt, 2020; Dalgaard-Nielsen & Schack, 2016; Heath-Kelly, 2013; Lid & Heierstad, 2019a; Malmros, 2019; Mattsson, 2018).

Radikaliseringsprosesser blir i det moderne samfunnet ansett som et permanent problem som er tilstede overalt (Jore, 2020, s. 179). Dette er noe av grunnen til at lokale aktører har fått et stort ansvar knyttet til tidlig identifisering av radikaliseringsprosesser, fordi de er i god posisjon (Malmros, 2022). Aktørene stiller med ulik kompetanse, har tilgang til forskjellige ressurser og befinner seg i innarbeidede samarbeidsrelasjoner eller står alene. Flere og flere personer har forebygging av radikaliseringsprosesser som en del av stillingsbeskrivelsen sin, og forholder seg til en uoversiktlig og komplisert virkelighet, hvor ingen med sikkerhet kan peke på hva de skal forebygge og hvilke personer eller grupper de skal rette innsatsen mot (Lid & Heierstad, 2019b, s. 16-17). Uten konsensus på en definisjon av begrepet radikaliseringsprosesser (Schmid, 2013; Sedgwick, 2010), og flere mulige årsaker til at noen blir ledet inn i en radikaliseringsprosesser (Lindekilde, 2016a; Schmid, 2013), står de lokale aktørene ovenfor et krevende arbeid hvor det ikke eksisterer noen fasit til hvordan de skal gjennomføre identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosesser.

Begrepet radikaliseringsprosesser er knyttet til negative assosiasjoner (Gaspar et al., 2020), og bruken av begrepet kan derfor føre til stigmatisering og marginalisering. På bakgrunn av dette legger det press på at aktørene identifiserer og vurderer riktig, for å unngå stigmatisering og marginalisering gjennom feilidentifisering. Tilnærmingen belager seg derfor ikke bare på identifisering, men også at aktørene klarer å skille radikaliseringsprosesser fra radikal og andre former for bekymringsfull atferd.

Tross den voksende litteraturen knyttet til forebygging av radikaliseringsprosesser, er det forsket lite på hvordan aktører i den skarpe enden gjennomfører en identifisering og vurdering. Hvordan forstår de ulike aktørene begrepet radikaliseringsprosesser, radikaliseringsprosesser og bekymring? Har

dette en betydning for hvordan de identifiserer og vurderer en bekymring om radikaliseringsprosess? Og hvilke konsekvenser medfølger tidlig identifisering av radikaliseringsprosess?

For å forstå hvordan de forebyggende aktørene forstår begrepet radikaliseringsprosess er det nyttig å se på hvordan myndighetene rammer inn problematikken. Myndighetene sin forståelse gjennom handlingsplaner og retningslinjer kan legge føringer for hvordan aktørene forstår, jobber med, og tenker om tematikken.

1.1 Myndighetene sin forståelse av begrepet radikaliseringsprosess

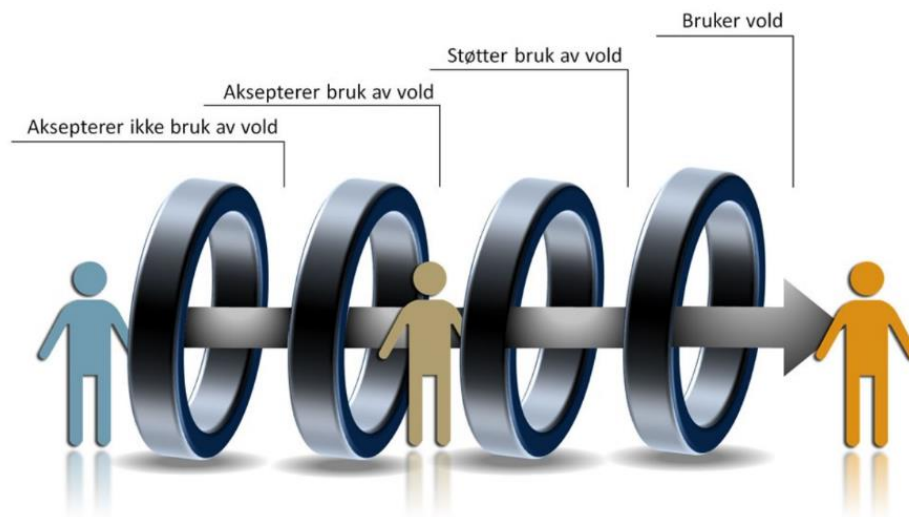
Handlingsplanen mot radikaliseringsprosess og voldelig ekstremisme (2014, s. 7) forstår radikaliseringsprosess som en prosess hvor en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå politisk, ideologiske eller religiøse mål. Ifølge handlingsplanen kan en radikaliseringsprosess som leder frem til voldelig ekstremisme kjennetegnes av: (1) en kognitiv utvikling som består av en stadig mer ensidig virkelighetsoppfatning hvor det ikke er rom for alternative perspektiver, (2) en videre utvikling hvor virkelighetsoppfatningen oppleves så akutt og alvorlig at voldshandlinger er nødvendige og rettferdige (Justis- og beredskapsdepartementet, 2014, s. 7). *Den Nasjonale kontraterrorstrategien (2021)* presenterer den samme definisjonen som handlingsplanen (2014), hvor det vektlegges at radikaliseringsprosess er en prosess som leder frem til at individer aksepterer bruken av vold for å nå sine politiske mål (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 7).

Den Nasjonale veileder for forebygging av radikaliseringsprosess og voldelig ekstremisme (2015, s. 13) definerer radikaliseringsprosess som en prosess hvor en person eller gruppe gradvis aksepterer bruk av vold som virkemiddel for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål og hvor det kan føre til voldelig ekstremisme. Her inkluderes både individ og gruppe. I tillegg presenteres radikal og radikaliseringsprosess, hvor det påpekes at dette ikke er det samme (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 13). De fleste definisjoner på radikaliseringsprosess retter seg mot individer og mindre grupper (Lindekilde, 2016a, s. 250).

Likt som med begrepet radikaliseringsprosess er det høyst aktuelt å se på hvordan myndighetene forstår en radikaliseringsprosess. *Nasjonale veileder for forebygging av radikaliseringsprosess og voldelig ekstremisme (2015)* forstår en radikaliseringsprosess som en prosess som kan variere fra person til person og fra gruppe til gruppe. Det kan foregå innen alle typer av livssyn,

kulturell bakgrunn og politiske retninger, og kan skje gradvis over lenger eller korte tid, samt fremstå som en akutt endring hos en person (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 13). Veilederen presenterer også en illustrasjon av radikaliseringsprosessen ved å benytte seg av en tunnel. Modellen illustrerer hvordan individer som i utgangspunktet ikke har en intensjon om å bruke vold, utvikler dette over tid gitt de rette faktorene og påvirkningene (Regjeringen, 2016).

Som modellen antyder vektlegger myndighetene holdninger og hvordan de endres i forståelsen av radikalisering. Modellen viser til en årsakssammenheng mellom holdning og handling ved at pilen går mellom ulike nivåer av aksept for vold til handling (Førde & Andersen, 2018, s. 54-55; Regjeringen, 2016).

Figur 1: Radikaliseringstunnelen, hentet fra (Regjeringen, 2016).

I radikaliseringstunnelen blir et individ eksponert for et snevert og ensidig syn på verden, og prosessen kan foregå gjennom både fysiske og virtuelle møter ifølge Regjeringen (2016). Radikaliseringsprosessen kan bli styrket gjennom en sterk lederskikkelse, samt ønske om tilhørighet. I enden av tunnelen blir det potensielle individet sårbart for såkalte utlødere (Regjeringen, 2016).

Modellen antyder en lineær prosess med ulike stadier (Førde & Andersen, 2018; Regjeringen, 2016), men den sier lite om kompleksiteten til prosessen og mulige påvirkningsfaktorer underveis i radikaliseringsprosessen.

1.2 Bekymringstegn og signaler

Et bekymringstegn i seg selv er ikke nok for at det burde foreligge en bekymring, men skulle det derimot opptre flere bekymringstegn samtidig bør det gjøres nærmere undersøkelser ifølge Regjeringen (2015). Myndighetene viser til noen tegn det er viktig å være oppmerksom på, her illustrert i tabell 1 (tegn hentet fra Regjeringen, 2015):

Tegn	Hvordan identifisere tegn
Interesser/utseende/symbolbruk	<ul style="list-style-type: none">• Appellere til og søke etter ekstremistisk materiale på internett• Endre utseende, klesstil osv.• Bruker symboler knyttet til ekstremistiske idealer og organisasjoner• Slutter på skolen, med fritidsaktiviteter osv.
Venner og sosialt nettverk	<ul style="list-style-type: none">• Endrer nettverk og omgangskrets• Omgås personer og grupper som er kjent for ekstremisme• Omgås grupper der det utøves trusler, vold og/eller annen kriminell virksomhet• Medlem i ekstremistiske grupper, nettverk og organisasjoner
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none">• Opptatt av ekstremisme på internett og sosiale medier• Deltar på demonstrasjoner og voldelig sammenstøt med andre grupper• Bruker trusler og vold som følge av ekstremisme• Hatkriminalitet• Reisevirksomhet som kan føre til økt radikalisering og kontakt med ekstremister
Uttalelser/ytringer	<ul style="list-style-type: none">• Intoleranse for andres synspunkter• Fiendebilder – vi og dem• Konspirasjonsteorier• Hatretorikk• Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati• Legitimere vold• Trusler om vold for å nå politiske mål

Tabell 1: Tegn til radikalisering tilpasset fra Regjeringen (2015).

1.3 Kort gjennomgang av tidligere forskning

Forebygging av radikaliserings er et voksende forskningsfelt. Likevel er det lite forskning rettet mot hvordan aktører i den skarpe enden identifiserer radikaliserings i en tidlig fase og hvordan de forstår tematikken (Malmros, 2022; Weert & Eijkman, 2021, s. 397).

Lid og Heierstad (2019b) har skrevet en bok om forebygging av radikaliserings, kapittel 2 skrevet av Førde og Andersen (2019) tar for seg bekymringsarbeidet og hvordan aktører i den skarpe enden identifiserer og vurderer en bekymring om radikaliserings. Haugstvedt (2019) har skrevet en artikkel som er en del av hans doktorgrad hvor han tar for seg hvordan sosialarbeidere tolker og behandler saker om radikaliserings. Malmros (2022) ser på noe av det samme da han forsøker å forklare hvordan aktører oversette radikaliserings til å passe inn i egne praksiser. Hvordan aktørene sin konseptualisering av radikaliserings kan påvirke tidlig identifisering og vurdering har Weert og Eijkman (2021) forsket på, og de tar opp hvordan fraværet av klare regler knyttet til vurdering påvirker fordommer og vilkårlighet.

1.4 Problemstilling og avgrensning

Lokale aktører har i dag et stort ansvar for identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliserings. Denne studien har derfor til hensikt å besvare følgende problemstilling:

Hvilke risikofaktorer vektlegger forebyggende aktører i tidlig identifisering av radikaliserings og hvordan skiller de radikaliserings fra andre former for bekymringsfull atferd?

Risikofaktorer hentyder til tegn og faktorer de ulike aktørene identifiserer som mulige indikatorer på at en person enten er i faresonen til å bli, eller er, radikaliseret. Forebyggende aktører i denne konteksten er et bredt spekter, alt fra de som jobber i politi, kriminalomsorgen og helse, til de som jobber i barnevernet, fritidsklubber og frivillige organisasjoner. En forebyggende aktør kan jobbe i den skarpe enden, noe som vil si at de både jobber med tidlig identifisering og vurdering, eller så kan de jobbe mer på et overordnet nivå. Overordnet nivå innebærer her alt fra videre koordinering av tiltak og aktører som må inkluderes i en løsning, rådgivning, drøftelse og i noen tilfeller vurdering.

Den andre delen av problemstillingen har som hensikt å finne ut av hvordan de forebyggende aktørene skiller radikaliserings fra andre former for bekymringsfull atferd. Her er igjen forebyggende aktører både de som jobber i den skarpe enden og de som jobber på et

overordnet nivå. Identifisering av tegn og faktorer betyr ikke nødvendigvis at det er en reell bekymring. Aktørene må derfor skille radikaliseringsprosesser fra andre former for bekymringsfull atferd og avgjøre om det foreligger en reell bekymring. Det vil derfor være interessant å se om aktørene setter en tydelig grense mellom radikaliseringsprosesser og andre former for bekymringsfull atferd.

Problemstillingen skal besvares gjennom tre forskningsspørsmål:

F1: Hvordan forstår de forebyggende aktørene radikaliseringsprosesser, radikaliseringsprosesser og bekymring?

Hensikten med forskningsspørsmålet er å finne ut av hvordan de ulike forebyggende aktørene, både i den skarpe enden og på et overordnet nivå, forstår begrepene radikaliseringsprosesser, radikaliseringsprosesser og bekymring. Konseptualiseringen av de ulike begrepene påvirker de to neste forskningsspørsmålene som omhandler identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosesser.

Den helhetlige tilnærmingen rettet mot radikaliseringsprosesser har ført til at et bredt spekter av aktører har fått et ansvar for identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosesser. Det er varierende hvilken kunnskap og erfaring de ulike aktørene har til tematikken, da noen har hatt det som et ansvar over lengre tid, samtidig som det er relativt ny tematikk for andre aktører. Ulikt mandat, kunnskap og erfaring gjør det interessant å se på konseptualiseringen for å forstå påvirkningen dette har på identifisering og vurdering.

F2: Hvordan identifiserer aktørene radikaliseringsprosesser?

Hensikten er å besvare hvordan aktører i den skarpe enden identifiserer radikaliseringsprosesser, og hvordan de identifiserer radikaliseringsprosesser fra andre former for bekymringsverdig atferd. Aktørene er i god posisjon til å gjennomføre tidlig identifisering og identifisering av tegn og faktorer som kan resultere i en bekymring om radikaliseringsprosesser. Hvilke tegn som blir vektlagt i en identifiseringsfase er derfor svært essensielt.

F3: Når anses en bekymring om radikaliseringsprosesser som så alvorlig at den videresendes til andre aktører?

Hvis en aktør identifiserer en bekymring om radikaliseringsprosesser må de vurdere om bekymringen er reell eller ikke. Hvis de vurderer den som ikke reell eller at personen ikke anses som en potensielt farlig person trenger de ikke koble på andre aktører. Aktørene som identifiserer en bekymring behøver ikke ta den videre hvis de vurderer bekymring som ikke reell eller at

personen ikke utgjør en risiko. Aktører i denne konteksten er både aktører i den skarpe enden og de som jobber på et overordnet nivå. Begrepet alvorlig viser i denne sammenhengen til når aktøren selv anser bekymringen som så alvorlig at eksterne aktører må kontaktes enten for bistand i en vurdering eller for å iverksette tiltak. Det interessante er å finne ut av på hvilken måte aktørene vurderer en bekymring om radikaliseringsprosjekt, og eventuelt hvilke faktorer som vektlegges i vurderingen.

1.4.1 Avgrensning

Hensikten med studien er å forske på de ulike aktørene sin forståelse av radikaliseringsprosjekt og hvordan de identifiserer og vurderer en bekymring om radikaliseringsprosjekt. Radikaliseringsprosjekt og forebygging av radikaliseringsprosjekt har en kobling til terrorisme og voldelig ekstremisme. Oppgaven vil nevne den tette koblingen i teorien, men tar ikke for seg aktørene sin forståelse av terrorisme og voldelig ekstremisme. Hovedfokuset i oppgaven er på identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosjekt.

Aktørene i det forebyggende nettverket kan påvirke hverandre sin forståelse. Samarbeid og hvordan aktørene deler informasjon kunne være relevant for oppgaven, men grunnet oppgavens begrensninger vil ikke dette være et fokus.

Oppgaven tar for seg tidlig identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosjekt. Forskningsfeltet forebygging av radikaliseringsprosjekt generelt, både styrker og svakheter, har ikke fått et fokus i oppgaven. Selv om tidlig identifisering kan være en form for forebyggingsstrategi, er det blitt lagt vekt på tidlig identifisering og mulige konsekvenser.

1.5 Struktur

Oppgaven består av seks kapitler. Det første kapitlet tar for seg en introduksjon til tematikken. Problemstillingen og hvorfor oppgaven er relevant vil også bli presentert i dette kapitlet.

Kapittel to introduserer leseren for det teoretiske rammeverket som vil bli brukt for å analysere de empiriske funnene. Teorien tar utgangspunkt i radikaliseringsprosjekt som et «wicked problem» (WP), og knytter radikaliseringsprosjekt og forebyggingsstrategien tidlig identifisering til de tre kjennetegnene: krevende å definere, tvetydighet og tverrfaglige løsninger.

Det tredje kapittelet vil presentere det metodiske rammeverket til oppgaven. Her presenteres styrker og svakheter ved valg og metoden tatt i forbindelse med forberedelse og gjennomføring av studien.

Kapittel fire presenterer nøkkelfunnene til oppgaven strukturert etter forskningsspørsmålene. Funnene vil bli presentert og diskutert videre i det femte kapittelet som tar for seg diskusjon.

Det femte kapittelet er diskusjon. Hensikten med diskusjonskapittelet er å samle sammen alle de løse trådene mellom kapitlene som er presentert ovenfor. Her vil forskningsspørsmålene bli diskutert ved å se funnene i relasjon til det teoretiske rammeverket.

Oppgaven vil bli avsluttet med en konklusjon som oppsummerer diskusjonen og som svarer direkte på problemstillingen. Kapittelet vil også presentere forslag til videre forskning.

2. Teori

Teorien vil ta utgangspunkt i «wicked problems» (WP) som et overordnet rammeverk, og presentere radikaliserings og tilnærmingen tidlig identifisering av radikaliserings innenfor rammeverket WP. Hensikten med teorien er å vise til hvor krevende det er å finne gode løsninger på radikaliserings, og hvilke utfordringer som er tilknyttet tilnærmingen tidlig identifisering og bekymring om radikaliserings. Først gis en kort gjennomgang av WP siden det er en betegnelse som kan brukes til flere ulike problemer, inkludert radikaliserings. Deretter skal radikaliserings presenteres kort inn i WP som et rammeverk i tabell 2.

2.1 Wicked problems

Ulike problemer som oppstår innenfor feltet til samfunnsaktører, politiske aktører og eksisterende institusjonelle regimer blir i økende grad karakterisert som et WP (Termeer et al., 2019, s. 167). Terrorisme, flyktninger og klimaendringer er eksempler på dette. Studier på feltet argumenterer for at denne typen problemer er spesielt utfordrende siden de overskrider grensene til de tradisjonelle domene til politiske virksomheter, involverer et bredt spekter av aktører og er krevende å løse (Termeer et al., 2019, s. 168-169). Kjennetegn til WP er usikkerhet, kompleksitet og uenighet til opprinnelse, definisjon og politiske løsninger (Dalgaard-Nielsen & Haugstvedt, 2020, s. 1).

Til norsk kan vi oversette WP til slemme problemer. Dette kan være noe misvisende, men illustrerer problematikken som beslutningstakere, analytikere og ulike aktører står ovenfor. Det at et problem defineres som et WP referer ikke nødvendigvis til at problemet er slemme i seg selv, men heller at det fører med seg kompliserte dilemmaer og utfordringer. Utrykket «wicked» var i utgangspunktet ment for å beskrive den uforutsigbare og onde karakteren til denne typen problemer hvor et forslag til løsning ofte kunne være «verre enn symptomet» (Termeer et al., 2019, s. 168). Tom Ritchey definerer WP som:

... ill-defined, ambiguous and associated with strong moral, political and professional issues. Since they are strongly stakeholder dependent, there is often little consensus about what the problem is, let alone how to deal with it. Above all, wicked problems won't keep still: they are sets of complex, interacting issues evolving in a dynamic social context. (Ritchey, 2013, s. 2).

2.1.1 Radikalisering som et WP

Flere forskere poengterer at radikalisering kan beskrives relativt godt ved å bruke konseptet WP (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 253; Carlsson, 2017, s. 8; Dalgaard-Nielsen & Haugstvedt, 2020, s. 6; Lid et al., 2016, s. 68). Bjørge og Gjelsvik (2015, s. 253) poengterer at radikalisering og forebygging av radikalisering faller innunder betegnelsen WP. Forebygging av radikalisering er knyttet til komplekse utfordringer som kjennetegnes ved at ingen aktør har tilstrekkelig kunnskap og informasjon til å kunne løse problemet, ingen aktør alene har god nok oversikt over problemet til å kunne utforme nødvendige virkemidler, og ingen aktør har tilstrekkelig handlingsrom til å kunne håndtere problemet alene ifølge Lid et al. (2016, s. 68).

For å få en oversikt over hvordan radikalisering og forebyggingsstrategien tidlig identifisering av radikalisering kan betegnes som et WP er det blitt presentert i tabell 2. Det er sortert etter tre overordnet karakteristikk som kan betegnes som hovedkarakteristikkene til et WP: krevende å definere, tvetydighet, og krever tverrfaglig løsninger (Dalgaard-Nielsen & Haugstvedt, 2020, s. 6; Lid et al., 2016, s. 68). Forebygging av radikalisering er blitt plassert inn i rammeverket WP ved å ta utgangspunkt i Lid et al. (2016), Dalgaard-Nielsen og Haugstvedt (2020), Carlsson (2017) og Bjørge og Gjelsvik (2015) sin innramming av radikalisering og forebygging av radikalisering som et WP:

Overordnet karakteristikk	Kjennetegn ved wicked problem (Fischbacher-Smith, 2016, s. 402)	Radikalisering som et WP
Krevende å definere	Det er ikke lett å identifisere karakteristikkene til problemet	Det er ikke konsensus om en definisjon på radikalisering
	Det er ingen «stopp regel» knyttet til WPs, noe som fører til en konstant søken etter løsninger	Rotårsakene til radikalisering er ikke uttømmende
Tvetydighet	Løsninger knyttet til WPs er basert på beslutninger og vurdering, det er ingen rett eller gal løsning	Aktørene på lokalt nivå gjennomfører identifisering og vurdering subjektivt
	Det eksisterer ikke en effektiv løsning på WPs på grunn uforutsettheten som inngår i problemene	Radikalisering er et dynamisk problem, derfor krevende å predikere
	Løsninger til WPs er ikke basert på en «prøve og feile» tilnærming – intervensjon genererer tilstander som ikke kan reverseres	Identifisering og kategorisering kan føre til ekskludering og stigmatisering. Det å bli identifisert og kategorisert som radikalisert kan være en påkjenning for en person

	Løsningene til WPs er ikke lett formulert eller avgrenset	Det er ingen tydelig årsak, men flere mulige årsaker til radikaliseringsprosessen. Dette gjør det krevende å utforme tydelige løsninger Flere ulike aktører har et ansvar grunnet det er krevende å avgrense
	WPs genererer et bredt spekter av unike tilstander	Hva radikaliseringsprosessen resulterer i varierer fra person til person
Krever tverrfaglige løsninger	WPs er koblet til andre problemer og er ikke selvstendige	Radikaliseringsprosessen er i et gjensidig avhengighetsforhold med samfunnet. Samfunnet påvirker radikaliseringsprosessen og radikaliseringsprosessen påvirker samfunnet
	Aktørene som er involvert i WPs har ulike perspektiver, noe som resulterer i avvik mellom politikk og praksis	Et bredt spekter av aktører har ansvar for forebygging av radikaliseringsprosessen
	Beslutningstakere er ansvarlige for konsekvenser generert av intervensjoner knyttet til WPs grunnet deres sentrale rolle	Aktører kan møte motstand hvis de ikke har klart å forebygge/forhindrer radikaliseringsprosessen som resulterer i en alvorlig handling

Tabell 2: Radikaliseringsprosessen og forebygging av radikaliseringsprosessen som et WP.

2.2 Krevende å definere – Hva skal identifiseres?

Defineringen av begrepet radikaliseringsprosessen er omdiskutert i forskningen, og årsaker og mekanismer til en radikaliseringsprosessen har flere tilhørende forklaringer. Uenigheter på forskningsfeltet viser til hvor komplisert radikaliseringsprosessen er, og mangel på en konsensus gjør det krevende å identifisere og vurdere en bekymring om radikaliseringsprosessen da det ikke er enighet til hva som faktisk skal forebygges.

2.2.1 Radikaliseringsprosessen

Populariteten rundt begrepet radikaliseringsprosessen er relativt ny, og det eksisterer ingen konsensus rundt en definisjon av begrepet radikaliseringsprosessen (Borum, 2011; Marsden, 2020; Schmid, 2013; Sedgwick, 2010; Silva, 2018). For å få en forståelse av begrepet radikaliseringsprosessen er det derfor nyttig med en gjennomgang av ulike definisjoner og forståelser rundt begrepet.

Etter terrorangrepene i Madrid (2004) og London (2005) ble begrepet radikaliseringsprosessen i økende grad brukt til å referere til en prosess hvor grupper eller individer ble ledet mot politisk vold, (religiøs) fundamentalisme og terrorisme (Dzhekova et al., 2016; Malthaner, 2017; Neumann, 2017). Forsøket på å smelte sammen konseptet radikaliseringsprosessen med terrorisme har økt en

forståelse av radikaliserings som noe som er assosiert med vold ifølge Gaspar et al. (2020, s. 3).

Likt som med radikaliserings, eksisterer det ikke en konsensus rundt en definisjon på terrorisme (Schmid, 2013, s. 5). Daase og Spencer (2011, s. 29) foreslår følgende definisjon: «in which non-state actors specifically apply violence against civilians (medium) in order to spread fear and anxiety (the aim) and to force a state to alter its policies (the purpose)» (oversettelse hentet fra Gaspar et al., 2020, s. 3). Ved å ta utgangspunkt i denne definisjonen på terrorisme kan det enkelt skilles fra radikaliserings. Terrorisme er etter denne definisjonen spesifikke midler som handling (vold mot sivile), med hensikten om å skape en umiddelbar effekt (spre frykt). Radikaliserings derimot referer til utviklingen av spesifikke politiske mål. Terrorisme kan derfor være et av flere utfall av radikaliserings (Gaspar et al., 2020, s. 3).

Noen forskere har også forsøkt å smelte sammen radikaliserings og ekstremisme ved å forstå ekstremisme som en subkategori av radikaliserings, eller argumentere for at radikaliserings er ekstremisme, bare ikke ferdigutviklet (Böckler & Zick, 2015; Neumann, 2017). Diskusjonen rundt ekstremisme er ofte rettet mot skillet mellom graden av tro (som i støtte til religiøs og rasistisk overlegenhet) og graden av handling (vold) i form av begrensning av/trussel mot rettighetene og frihetene til andre individer (Böckler & Zick, 2015, s. 101-102, hentet fra; Gaspar et al., 2020, s. 3-4). Ekstremisme forklarer en tilstand, ikke en prosess noe som gjør det mer likt radikalisme og ikke radikaliserings (Gaspar et al., 2020, s. 4).

En smal definering av begrepet radikaliserings tar utgangspunkt i kriteriet om voldelig handling: «Radicalization may be understood as a process leading towards the increased use of political violence, while deradicalization, by contrast, implies reduction in the use of political violence» (Della Porta & LaFree, 2012, s. 1). Dette gir et klart skille mellom radikal og radikaliserings ved å ta utgangspunkt i vold. Likevel er en ulempe med en smal definisjon av radikaliserings at den ikke inkluderer den langsiktige prosessen som oppstår på veien mot bruken av vold. Fokuset på bruken av vold fører til at definisjonen kun tar for seg et spesifikt øyeblikk av hele radikaliseringsprosessen, noe som fjerner det tydelig skillet mellom ekstremisme og radikaliserings, nemlig prosessen (Gaspar et al., 2020, s. 5). Få forskere anerkjenner at radikaliserings kan eksistere uten vold (Borum, 2011 ; Dalgaard-Nielsen, 2010), og de argumenterer for at deltagelse i voldelige handlinger ikke burde blir likestilt med et sluttspunkt i prosessen (Horgan, 2014).

Enhver definisjon av radikaliserings som forsøker å inkludere alle aspektene knyttet til fenomenet vil bli kompleks og lang. Dette gjør seg gjeldende i Schmid (2013) sin rekonseptualisering av begrepet radikaliserings:

An individual or collective (group) process whereby, usually in a situation of political polarisation, normal practices of dialogue, compromise and tolerance between political actors and groups with diverging interests are abandoned by one or both sides in a conflict dyad in favour of a growing commitment to engage in confrontational tactics of conflict-waging. These can include either (i) the use of (non-violent) pressure and coercion, (ii) various forms of political violence other than terrorism or (iii) acts of violent extremism in the form of terrorism and war crimes. The process is, on the side of rebel factions, generally accompanied by an ideological socialization away from mainstream or status quo-oriented positions towards more radical or extremist positions involving a dichotomous world view and the acceptance of an alternative focal point of political mobilization outside the dominant political order as the existing system is no longer recognized as appropriate or legitimate. (Schmid, 2013, s. 18).

Definisjonen tar for seg flere momenter knyttet til radikaliserings. En utfordring knyttet til slike definisjoner er at den betegner flere empiriske fenomen utover radikaliserings. En slik definisjon er derfor krevende å bruke i praksis hvor en skal skille mellom saker som omhandler radikaliserings fra saker som omhandler normal men konfronterende og omstridt politisk aktivisme i politiske ladede situasjoner (Lindekilde, 2016a, s. 250).

Gaspar et al. (2020, s. 5) foreslår følgende definisjon: «the increasing challenge to the legitimacy of a normative order and/or the increasing willingness to fight the institutional structure of this order». Definisjonen tar utgangspunkt i en bred forståelse av radikaliserings, men ikke like bred som den Schmid (2013) har foreslått. Den er basert på en normativ forståelse av begrepet, da forskerne mener at radikaliserings ikke trenger å være enten politisk eller sosial, men den kan være politisk, sosial, økonomisk, religiøst eller av en annen natur (Gaspar et al., 2020).

Den manglende konsensusen knyttet til defineringen av begrepet radikaliserings fører til at forskning på feltet er krevende (Lindekilde, 2016a, s. 249). Begrepet radikal referer tradisjonelt sett til politiske prosesser. En som ble omtalt som radikal var ofte en revolusjonær person som ønsket å endre fundamentet i samfunnet. Endringen av samfunnet kunne enten foregå gjennom demokrati og uten vold, eller uten demokrati og med vold (Kundnani, 2012;

Lindekilde, 2016a, s. 249). I henhold til denne forståelsen av begrepet kan det bli brukt som et synonym for ekstrem, og som motvekt til moderat. Denne forståelsen løfter frem to spørsmål: 1) Hvor går grensen mellom moderat og radikal? 2) Hvilket kontinuum av organisert mening er det en skal ta utgangspunkt i for å kunne definere noe som radikalt? (Sedgwick, 2010, s. 481).

Flere forskere foretrekker absolutte heller enn relative definisjoner av begrepet. I følge Sedgwick (2010) er en svakhet ved den moderne konseptualiseringer av radikaliseringsprosessen at det er et ønske om å definere begrepet uten en tilknytning til kontekst eller situasjon. Han argumenter for at man best forstår seg på begrepet radikaliseringsprosessen når man ser det i en relasjon til vanlige politiske aktiviteter, og det som bli ansett som «moderat» i en spesifikk kontekst på et gitt tidspunkt (Sedgwick, 2010). Dette perspektivet forstår radikaliseringsprosessen som en prosess som leder individer fra moderate, vanlige holdninger og meninger til radikale, hva enn det er i en gitt kontekst (Lindekilde, 2016a, s. 249).

En sentral del av de senere definisjonene innebærer at de radikalisererte bruker illegal politisk vold for å nå sine politiske mål, enten progressiv eller regressiv. Samt innebærer radikaliseringsprosessen hvor man aksepterer vold som en passende strategi for handling (Dalgaard-Nielsen, 2010; Della Porta & LaFree, 2012, s. 6; Lindekilde, 2016a, s. 249). Den tette koblingen mellom radikaliseringsprosessen og vold er en relativt ny oppdagelse (Lindekilde, 2016a, s. 249).

2.2.2 Radikaliseringsprosessen

Det er krevende å besvare hvorfor, hvordan og når radikaliseringsprosessen foregår. Forskere på feltet peker på flere årsaker og mekanismer som kan føre til radikaliseringsprosessen, men det er uenigheter knyttet til viktigheten og generaliserbarheten til de ulike påvirkningsfaktorene (Lindekilde, 2016a, s. 251). En tydelig profil på en typisk radikaliserert person eksisterer derfor ikke, noe som gjør det krevende med tidlig identifisering av radikaliseringsprosessen (Lindekilde, 2016a, s. 252; Schmid, 2013).

Flere forskere som forstår en radikaliseringsprosessen som lineær, definerer radikaliseringsprosessen som en forklaring på hvordan terrorister blir til (Webber & Kruglanski, 2017). Lineære modeller anser bruken av vold som det logiske utfallet av radikaliseringsprosessen hvis prosessen ikke har blitt avbrutt før volden (Gaspar et al., 2020, s. 3).

Mye av litteraturen har beveget seg bort fra at radikaliseringsprosessen utfolder seg lineært gjennom gitte faser når noen spesifikke faktorer er til stede (Lindekilde, 2016a, s. 251), og Gaspar et al. (2020, s. 6-10) viser til tre former for radikaliseringsprosessen: radikaliseringsprosessen inn i vold,

radikalisering innenfor vold og radikalisering uten vold. Radikalisering inn i vold tar utgangspunkt i at radikalisering foregår når et individ eller gruppe utvider sine midler for å oppnå politiske mål og ideer. Det vil si at de ikke lenger belager seg på ikke-voldelige argumenter og handlinger. Radikalisering innenfor vold viser til individer eller grupper som allerede bruker vold og som radikaliseres enda lenger. Dette kan forekomme ved økt voldsmidler, frekvensen av voldelig handlinger eller utvidelse av deres mål. Radikalisering uten vold referer til individer eller grupper som forsøker å oppnå deres mål eksplisitt gjennom ikke-voldelige midler, men med intensjonen om å krenke den gitte utformingen av gjeldende rettssystem for å uttrykke deres økende tendens til å avvise den eksisterende orden (Gaspar et al., 2020, s. 6-10). Dette viser til flere ulike måter en radikaliseringsprosess kan foregå.

Det eksisterer ulike forklaringer til hvorfor noen blir radikalisert (Dalgaard-Nielsen, 2016, s. 136). Noen forskere peker på rollen til strukturelle faktorer som sosioøkonomisk marginalisering, stigmatisering og mangel på muligheter som mulig årsaker til en radikaliseringsprosess. Andre har pekt på hvordan ekstreme narrativer tilbyr mening og direksjon til individer som leter etter sak. Samtidig som andre igjen legger vekt på den aktive rollen til ekstreme miljøer som velger ut, oppsøker og dyrker sårbare individer (Bjørge & Silke, 2019; Borum, 2011, s. 13, 14; Dalgaard-Nielsen, 2016, s. 136).

Mennesker som har blitt radikalisert viser tegn til usikkerhet knyttet til seg selv, en dårlig evne til å håndtere stress og krevende situasjoner, eller et komplekst syn på verden og mangel på evnen til å anerkjenne andres perspektiv. I møte med ulike livshendelser (død i familie, miste jobb, starte på universitet osv.) eller å ha opplevd sosial, kulturell eller politiske gråtoner (mobbing, diskriminering, fremmed politikk osv.), kan mennesker med disse sårbarhetene søke svar utover og øke sikkerhet i egne meninger ved å søke til radikale miljøer. Hvis individet har sosiale bånd til det radikale miljøet gjennom familie eller venner øker tilbøyeligheten for en slik prosess (Lindekilde, 2016a, s. 252).

Det viser seg at det er lettere å identifisere en radikaliseringsprosess i et retroperspektiv, grunnet det da er lettere å peke på et vendepunkt og ulike sårbarheter som kan ha vært påvirkningsfaktorer til en radikaliseringsprosess. Derimot i en kronologisk rekkefølge er det ikke like tydelig hvilke sårbarheter og tegn ulike forebyggende aktører kunne fanget opp for å identifisere en radikaliseringsprosess. Forskning viser også at det er krevende å skille ut en radikalisert person fra andre personer med radikale holdninger (Silke, 2019, s. 63). Det er derfor krevende å identifisere personer som befinner seg i faresonen til å bli radikalisert eller bare uttrykker radikale holdninger. Det å skille holdning og atferd er derfor krevende.

Skille radikalisering mellom holdningsplan og atferdsplan

Bjørge og Gjelsvik (2015, s. 15-16) er to av forskerne som viser til at det er en løs sammenheng mellom holdningsendring og atferdsendring, og det eksisterer ingen automatikk. Det vil si at de fleste individer som blir radikalisert (se det som legitimt å bruke vold for å oppnå politiske, religiøse eller ideologisk mål), aldri selv involverer seg i voldelig aktiviteter. For å skille mellom holdningsplanen og atferdsplanen skiller en derfor radikaliserings/avradikaliserings på den ene siden (beskriver endring i verdier og holdninger til vold som politisk virkemiddel) og deltakelse/avslutte deltakelse (beskriver endring i atferd som for eksempel deltakelse i voldelige aktiviteter) (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 16; Bjørge & Horgan, 2009; Lindekilde, 2016a, s. 251).

2.3 Tvetydighet - Tidlig identifisering og vurdering

En annen viktig karakteristikk ved WP er at det er preget av tvetydighet. Tvetydigheten som preger radikaliserings gjør det krevende å identifisere og vurdere en bekymring. Tvetydighet handler om hvordan vi tenker om, mener om og vurderer risikoen vi står ovenfor. Dette fører med seg uenigheter om metodebruk, hvordan man skal måle risikoen og hva risikoen betyr for helse, miljø og samfunn generelt (Engen et al., 2016, s. 85).

2.3.1 Identifisering av en bekymring

Identifisering kan defineres som en prosess hvor personer som kan utgjøre en risiko ovenfor offentligheten eller noen, fanger oppmerksomheten til aktørene som har ansvar for å beskytte (Fein & Vossekuil, 1998, s. 25). Anti-radikaliseringstrategier bygger på et ønske om tidlig identifisering av personer som enten er radikalisert eller befinner seg i faresonen til å bli radikalisert.

Bekymringsarbeidet og bekymringsbegrepet

Bekymringsarbeidet henviser til det arbeidet som politiet og andre forebyggende aktører gjør med å identifisere, vurdere, håndtere og minimere risiko for at noen er eller er i ferd med å bli radikalisert. Det tas ofte for gitt hva det refereres til når det er snakk om bekymring. Dette er tydelig i handlingsplaner, politiske grunnlag og i det daglige arbeidet hvor begrepet bekymring blir brukt hyppig, men sjeldent problematisert eller definert (Førde & Andersen, 2018, s. 9; 2019).

Førde og Andersen (2018, s. 39) ser på bekymring som «en konstruksjon av en opplevelse av mulig avvik fra det som regnes som normalt og ønskelig, et avvik som kan innebære fare eller

trussel». Bekymring kan derfor forstås som et uavklart og foreløpig fenomen som hører hjemme mellom normalitet og avvik, og trygghet og fare (Førde & Andersen, 2018, s. 39). I møte med WP kan identifisering av en bekymring være krevende, grunnet problemet er preget av tvetydighet og kompleksitet. Skille mellom radikal og radikaliseret befinner seg mellom normal og avvik. I startfasen er en identifisering av radikaliseret et uavklart og foreløpig fenomen. Det er etter en vurdering at aktørene kategoriserer bekymringen som normal eller avvik.

Forståelsen av bekymring som uavklart og foreløpig viser til begrepets mulighet til å bevege seg mellom ulike betydninger som varsel, erkjennelse, melding, vurdering og sak. De ulike betydningene påvirker hverandre gjensidig. For eksempel avgjør en vurdering om et varsel skal bli en sak. Opplysninger i en sak kan igjen føre til ny vurdering osv. (Førde & Andersen, 2018, s. 65). Det er ingen fasit på når det burde foreligge en bekymring. Det kan variere fra tid, sted og hendelse. Dette kan føre til at det er krevende å vite når man er bekymret, spesielt for et WP som radikaliseret hvor det allerede foreligger usikkerhet knyttet til hvilke tegn man skal se etter. Begrepet bekymring kan skape sammenheng og forbindelser på tvers av erfaringer og mellom ulike aktører både innen og utenfor tjenesteapparatet, og i denne forstand danne et felles språk som bidrar til å forstå og beskrive problemet (Førde & Andersen, 2018, s. 10, 67). Samtidig kan begrepets fleksibilitet og vaghet som i noen tilfeller binder sammen, bidra til en usikkerhet og konflikt (Førde & Andersen, 2018, s. 68). I forhold til radikaliseret kan begrepets mangel på konsensus og usikkerhet til hvilke tegn som skal identifiseres føre til en usikkerhet og konflikt. På den andre siden kan radikaliseret danne et felles språk ved å kategorisere og sette ord på en felles bekymring.

2.3.2 Tidlig identifisering som en føre var tilnærming

Radikaliseret som et WP kjennetegnes ved at det er et dynamisk problem. I et forsøk på å kontrollere det ukontrollerbare er den helhetlige tilnærmingen rettet mot radikaliseret basert på en føre var tilnærming. Utgangspunktet i en slik tilnærming er at risikoen konstant skifter form, og strategien oppfordrer til profilering og kategorisering av populasjoner for å hindre en fremtidig potensiell katastrofe (Lupton, 2013, s. 137). Føre var tilnærmingen mot radikaliseret forsøker derfor å identifisere potensielt farlige personer for å forhindre en uønsket hendelse i fremtiden.

Tidlig identifisering av en potensielt farlig person

Litteraturen knyttet til risiko forsøker å forklare hvorfor noen farer blir identifisert som risiko og andre ikke (Lupton, 2013, s. 52). I det daglige trekker vi gjerne linjer mellom blant annet

hjemme og jobb, slektninger og venner, privat og offentlig (Lupton, 2013, s. 176). I konteksten tidlig identifisering ønsker vi å skille mellom radikal og radikalisert, og radikalisering og andre former for bekymringsfull atferd. Det er når denne linjen mellom de to forholdene ikke holder at vi setter i gang med en form for identifisering av the Other (Lupton, 2013). The Other blir da gjerne identifisert, marginalisert og ofte stigmatisert som potensielt farlige individer.

Douglas (1992) argumenterer for at the Other står i kontrast til selvet. Risiko er tett knyttet opp mot politikk, spesielt i forhold til ansvar og skyld. Hun vektlegger den politiske bruken av konseptet risiko for å tildele skyld for faren som truer en gruppe mennesker. Risiko blir på denne måten en form for en selektiv prosess ved at noen risikoer blir ignorert og får lite fokus, samtidig som andre risikoer blir respondert med angst, frykt og sinne (Douglas, 1992). Ifølge Douglas (1966/1969) bruker det vestlige samfunnet risiko som et konsept for å skyld på og marginalisere en person som har blitt kategorisert som en Other til å utgjøre en trussel (og derfor en risiko) til integriteten til selvet. Skille går derfor mellom Other (som er det forurensede menneske) og selvet. Hun bruker forurensede personer som en metafor på de menneskene som krysser kulturelle grenser, noe som blir møtt med stigmatisering og begrensning. Alle samfunn har noe som kan ses på som unormalt, noe som ikke passer inn og kan anses som uavklarheter. Det unormale kan passe inn i mer enn en kategori, noe som fører til at det blir møtt med angst og vurdert som risikabelt, eller truende (Douglas, 1966/1969).

Stigmatisering og marginalisering av the Other er fortsatt sentrale måter å tenke og behandle risiko, hvor de som bli identifisert som farlige og risikable personer krever kontroll og intervensjon (Lupton, 2013, s. 172-173). Det selektive aspektet ved risiko blir derfor en blanding mellom inkludering og ekskludering.

Utfordringer knyttet til tidlig identifisering av radikalisering

Tidlig identifisering og kategorisering av individer som kan utgjøre en risiko viser til et paradigmeskifte i det forebyggende arbeidet: fra strafferettslig tiltale i henhold til å løse og straffe kriminalitet, til risikostyring knyttet til identifisering av potensielt farlige personer (Weert & Eijkman, 2021, s. 398). Strategien tar derfor en del av den pre-aktive forståelsen av kriminell atferd, hvor straff blir brukt i en forebyggende kontekst. Det vil si i tilfeller der det ikke har oppstått noe kriminelt men hvor det kan være nærliggende (Frøberg, 2016, s. 42). I henhold til føre var tilnærmingen innebærer dette en form for kriminalisering av atferd som potensielt kan utvikle seg til å bli kriminell atferd i fremtiden.

Hensikten med tidlig identifisering er derfor å forebygge eller forhindre potensiell farlig atferd, og strategien benytter seg av kategorisering og kontroll ovenfor de som blir identifisert som i faresonen for radikaliserings eller allerede radikaliseret. Ifølge Weert og Eijkman (2021) er denne tilnærming preget av noen dilemmaer som fordommer og vilkårlighet. Det finnes ikke et klart og tydelig rammeverk knyttet til identifisering av radikaliserings, noe som kan medføre fordommer. Vilkaerlighet kan komme av at det er et bredt spekter av ulike aktører som har ansvaret for tidlig identifisering. De ulike aktørene har ulik erfaring, mandat og tilgang til vurderingsverktøy noe som kan føre til ulik vurdering av risikoen (Weert & Eijkman, 2021, s. 401-402). Tidlig identifisering er på den ene siden en strategi for å forebygge og forhindre radikaliserings, men på den andre siden kan strategien føre til kategorisering, stigmatisering og marginalisering basert på feil grunnlag som fordommer og vilkårlighet.

En problematikk knyttet til forebygging og forhindring av radikaliserings er muligheten for en motsatt effekt i form av tilbakeslagsprosess. Tilbakeslagsprosess er en utsiltsiktet økning av risiko i et forsøk på å håndtere den samme risikoen (Dalgaard-Nielsen, 2016; Lindekilde, 2012, s. 340). Med andre ord, ved å prøve å håndtere utfordringer knyttet til radikaliserings er det en sjanse for at en øker risikoen og utfordringene gjennom forebyggende tiltak. Det eksisterer lite forskning på denne prosessen knyttet til hvordan og hvorfor det oppstår (Lindekilde, 2016b, s. 52). Tilbakeslagsprosess er relevant i forhold til en mulig effekt av feilidentifisering.

2.3.3 Risikovurdering og usikkerhet

Gjennomføring av en risikovurdering av personer som er identifisert og kategorisert som potensielt farlige personer er preget av noen metodiske utfordringer. Utfordringene er knyttet til hvordan en kan identifisere de beste faktorene for å kunne gjennomføre en god vurdering (Knudsen, 2020, s. 37). Ulike land og forum benytter seg av, eller vurderer, å ta i bruk forskjellige risikovurderingsverktøy rettet mot de som blir identifisert som i faresonen til å bli radikaliseret (Knudsen, 2020, s. 37; Lloyd & Dean, 2015). Norge har ikke et felles risikovurderingsverktøy for vurderingen av en bekymring om radikaliserings, men enkelte aktører kan ha egne vurderingsverktøy som blir brukt internt.

Risikovurdering av de som anses å være i faresonen for å bli radikaliseret, handler om å vurdere muligheten for at individet kan utgjøre en risiko i fremtiden (Sarma, 2017, s. 278). Det er krevende å gjennomføre en slik vurdering grunnet den dynamisk karakterer til radikaliserings, sjeldenheten til fenomenet og mangel på bevis knyttet til relevant risiko og

beskyttelsesfaktorer. Statistisk sett fører dette til svak prediksjonsmulighet, men etisk fører det med seg andre dilemmaer som feilaktig kategorisering av farlige personer (Sarma, 2017, s. 278). Mangel på et felles risikovurderingsverktøy fører til at aktører i den skarpe enden gjennomfører vurderinger basert på subjektivitet (Weert & Eijkman, 2021).

2.4 Tverrfaglig løsninger

Som et WP krever forebygging av radikaliserings tverrfaglige løsninger. Forebygging og forhindring av radikaliserings er i dag ansett som en tilnærming basert på flere nivåer og flere aktører (Jore, 2020, s. 180; Lid et al., 2016; Sivenbring & Malmros, 2021). Problematikken befinner seg mellom sikkerhetslogikk og sosiale løsninger, noe som har ført til at et bredt spekter av aktører har fått et felles ansvar for tidlig identifisering av potensielt farlige personer og vurdering av risikoen (Bjørge & Gjelsvik, 2015; Sivenbring & Malmros, 2020; Weert & Eijkman, 2021, s. 398).

2.4.1 Et nettverk av aktører

En nettverkstilnærming forutsetter at aktørene er gjensidig likestilte og at aktørene som befinner seg i nettverket ikke kan nå sine egne mål uten ressurser fra de andre aktørene (Klijn & Koppenjan, 2000, s. 139). Tidlig identifisering av radikaliserings legger vekt på at flere aktører må medvirke og samarbeide. Ingen aktør har alene tilstrekkelig kunnskap, informasjon, oversikt eller handlingsrom til å kunne løse problematikken alene (Lid et al., 2016, s. 68).

Den tverrfaglige tilnærmingen til radikaliserings har resultert i at flere ulike aktører har et ansvar knyttet til tidlig identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliserings. For å forstå hvordan de ulike forebyggende aktørene tolker og tilpasser radikaliserings til å passe inn i gamle praksiser og arbeidsmetoder bruker Malmros (2022) begrepet oversette. Oversette handler om hvordan organisatoriske ideer, objekter og praksiser blir oversatt (endret) av aktører gjennom tid og sted fra en organisasjon til en annen. Oversettelsesprosessen viser til hvordan praksiser er formet og påvirket av lokale forhold, dominante meningsstrukturer og rollen til individuelle aktører som er involvert i prosessen (Malmros, 2022, s. 3). Begrepet kan bidra til å forklare årsaken til at ulike forebyggende aktører forstår radikaliserings og tiltak rettet mot radikaliserings ulikt.

Noe av kritikken rettet mot den helhetlige tilnærmingen handler om at aktører i den skarpe enden som har ansvar for å gjennomføre slike prosedyrer og tiltak er preget av konflikter

mellom de ulike institusjonelle logikkene (Malmros, 2022, s. 7). Ulikt mandat, jurisdiksjon og interesser påvirker hvordan de ulike aktørene jobber med radikaliseringsproblematikk, samt hvordan de forstår tematikken.

2.5 Oppsummering teori

Hvilke risikofaktorer vektlegger forebyggende aktører i tidlig identifisering av radikaliseringsproblematikk og hvordan skiller de radikaliseringsproblematikk fra andre former for bekymringsfull atferd?

Gitt at radikaliseringsproblematikk og forebygging av radikaliseringsproblematikk er WP, er det naturlig å anta at problematikken er preget av tvetydighet og at løsningene er preget av interessekonflikter og ulikheter mellom aktørene. Hvilke risikofaktorer de forebyggende aktørene vektlegger vil være preget av hvordan de oversetter radikaliseringsproblematikk, noe som kan resultere i ulik identifisering av radikaliseringsproblematikk. Identifiseringene og vurderingene vil være preget av subjektivitet, siden det ikke eksisterer et klart rammeverk som viser til hvilke tegn som skal vektlegges eller hvordan en vurdering skal gjennomføres.

Mangel på konsensus i forhold til årsaker og hva begrepene rommer av holdninger og atferd gjør det krevende å håndtere radikaliseringsproblematikk. Aktørene er derfor satt til å forebygge og forhindre en problematikk hvor ingen har løsningen på hvordan det skal gjøres. Det er derfor naturlig å anta at de ulike aktørene har utviklet forskjellig praksis på hvordan de identifiserer og vurderer en bekymring om radikaliseringsproblematikk.

Det er ingen tydelig start eller slutt på radikaliseringsproblematikk, noe som fører til at aktørene må selv identifisere skille mellom radikal og radikalisert. Det vil derfor være naturlig å anta at aktørene syntes det er krevende å identifisere et skille. Identifisering av den farlige «andre» er preget av usikkerhet og et ønske om å ikke feilidentifisere grunnet de negative effektene som motsatt effekt, kategorisering, ekskludering, marginalisering og kriminalisering av holdninger.

3. Metode

Samfunnsfaglig metode handler om hvordan vi skal gå frem for å få informasjon om den sosiale virkeligheten, hvordan denne informasjonene skal analyseres og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser (Johannessen et al., 2016, s. 25). Metodekapittelet skal presentere hvordan datainnsamlingen har foregått, hvilke valg som er blitt tatt og styrker og svakheter ved metoden.

3.1 Forskningsdesign og kvalitativ metode

For å kunne gjennomføre et godt forskningsprosjekt er det viktig med et godt forskningsdesign. Et forskningsdesign kan beskrives som et dokument utviklet av en eller flere forskere, og som blir brukt som guide eller plan for hvordan forskningsprosjektet skal gjennomføres. Hensikten med et forskningsdesign er at det skal fungere som en begrunnelse for de tekniske beslutningene som er involvert i planleggingsprosessen av et forskningsprosjekt (Blaikie & Priest, 2019, s. 16, 18).

Oppgaven benytter seg av en kvalitativ tilnærming, dette er for å kunne avdekke hvorfor noe skjer (Johannessen et al., 2016, s. 95). Dette gir muligheten til å gå dypere inn i tematikken til oppgaven, samt få en forståelse av faktorene som kan ha en påvirkning på problemstillingen. Oppgaven kunne blitt gjennomført ved å benytte en kvantitativ tilnærming, for eksempel spørreskjema med noen åpne spørsmål. Men siden hensikten med oppgaven er å finne ut av hvordan aktørene forstår radikaliseringsprosessen, og hvordan dette igjen påvirker tidlig identifisering anser jeg kvalitativ tilnærming som mest egnet. For å avdekke dette er det relevant å se på konseptualiseringen av de ulike begrepene radikaliseringsprosessen, radikaliseringsprosessen og bekymring, hvordan de ulike aktørene identifiserer radikaliseringsprosessen og når en bekymring anses som så alvorlig at den videresendes til andre aktører.

Retningslinjer og handlingsplaner på dette feltet beskriver mulige tegn til radikaliseringsprosessen som aktører kan identifisere, men viser ikke til en fasit. Det vil si at det fungerer som et slags rammeverk som aktører i den skarpe enden kan ta utgangspunkt i, men viser ikke til hvordan aktører i den skarpe enden gjennomfører identifisering og vurdering i praksis. Identifisering og vurdering blir påvirket av subjektive erfaringer og meninger, noe som vil si at det varierer fra aktør til aktør hvilke tegn de identifiserer og legger til grunn i en vurdering. For å forstå seg på forskjellene mellom de ulike aktørene, samt besvare hvilke risikofaktorer ulike aktører vektlegger i en vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosessen var kvalitativ metode den beste

fremgangsmåten. Kvalitative intervjuer har vært nødvendig og hensiktsmessig for å kunne besvare problemstillingen.

All forskning kan i en viss grad bli påvirket av subjektive meninger, både av forsker(e) og informant(er). Når en skal gjennomføre en kvalitativ studie er det derfor svært essensielt å være bevisst egne meninger, samt hvordan informantene kan bli påvirket eller hvordan informantene kan påvirke studien.

3.1.1 Abduktiv fremgangsmåte

Som forsker må en ta stilling til hva som er den mest logiske eller den mest logiske fremgangsmåten for å kunne besvare forskningsspørsmålet (Blaikie & Priest, 2019, s. 89). I dette forskningsprosjektet vil det bli brukt en abduktiv fremgangsmåte for å besvare forskningsspørsmålet.

Abduktiv fremgangsmåte går ut på at en starter med en teori, gjør en observasjon og trekker en slutning om observasjonen er i samsvar med teorien (Dey, 2004, s. 91). En abduktiv fremgangsmåte er svært nyttig for å kunne besvare problemstillingen til studien, da det ikke eksiterer store mengder med data på hvordan aktører gjennomfører en vurdering av en bekymring om radikaliserings. Rammeverket til teorien belager seg på radikaliserings som et WP. Det vil si at radikaliserings allerede er definert som et WP og oppgaven skal peke på hvilke utfordringer dette kan by på i forhold til identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliserings.

Ved å benytte en abduktiv fremgangsmåte kan studien besvare både «hva» og «hvorfor» spørsmål (Blaikie & Priest, 2019, s. 89), ved å studere meningene og forståelsen, motivene og intensjonene som mennesker benytter i sitt hverdagsliv og som påvirker atferd. Dette er grunnen til at abduktiv forskning befinner seg i senter av sosial teori og forskning (Blaikie & Priest, 2019, s. 99). For å kunne forske på hvordan aktører gjennomfører identifisering og vurdering av radikaliserings i praksis er det svært nyttig å ta stilling til meningene, forståelsen, motivene og intensjonen bak valgene de ulike aktørene foretar i sitt arbeid. Denne fremgangsmåten legger til rette for å kunne besvare både hva aktørene legger til grunn og hvorfor de legger det til grunn. Abduktiv fremgangsmåte anses derfor som den mest logiske fremgangsmåten for å kunne besvare problemstillingen.

3.2 Forskningsprosess: Forberedelser

Oppstarten av et forskningsprosjekt består av forberedelser. Hensikten med gode forberedelser er for å sikre et solid forskningsprosjekt som besvarer spørsmålene som forskeren ønsker å få svar på. Som forsker kan det være krevende å finne svar på spørsmål i en mengde med data, og det er derfor viktig å ha et klart forhold til hensikten med prosjektet, samt egne antagelser før en setter i gang med prosjektet.

3.2.1 Forforståelse og forfatterens bakgrunn

Forskningsprosjekt starter ofte med en nysgjerrighet, et ønske om å finne svar på et spørsmål (Johannessen et al., 2016, s. 28). Som forfatter av denne oppgaven er det svært viktig å være bevisst hvorfor jeg valgte denne tematikken, hensikten med studien samt hvilke antagelser jeg tok med meg inn i forskningsprosjektet.

Personlig har interessen for radikaliseringsprosess alltid vært til stede og det har lenge vært et stort ønske å få gjøre et dypdykk inn i tematikken ved å benytte intervju. Bachelor i kriminologi ga en forsmak på eventuelle utfordringer knyttet til forebygging av radikaliseringsprosess, samt relevant litteratur. Jeg hadde derfor noe kunnskap om radikaliseringsprosess før jeg starte å skrive om det. Høsten 2021 gjennomførte jeg en praksisperiode i en kommune hos avdelingen samfunnsikkerhet og beredskap. Dette vekket min interesse for radikaliseringsprosess nok en gang, og jeg fikk innsikt i mulige problemstillinger som er svært dagsaktuelle. Dette vekket en nysgjerrighet knyttet til problemstillingen til denne oppgaven:

Hvilke risikofaktorer vektlegger forebyggende aktører i tidlig identifisering av radikaliseringsprosess og hvordan skiller de radikaliseringsprosess fra andre former for bekymringsfull atferd?

Jeg hadde derfor noen antagelser knyttet til problemstillingen før jeg startet med prosjektet grunnet noen diskusjoner og observasjoner gjennom praksisperioden. Blant annet satt jeg med en forståelse av at radikaliseringsprosess er en krevende problematikk for kommunale aktører å håndtere og at det var store utfordringer knyttet til samvirke. En annen antagelse var at ulike aktører som har et ansvar knyttet til radikaliseringsprosess hadde noe ulik begrepsforståelse. For aktører som har et ansvar for identifisering av radikaliseringsprosess var det krevende å vurdere om bekymringen var reell eller ikke. Grensen mellom uønsket atferd og radikaliseringsprosess er krevende å sette, og varierer fra sak til sak. Jeg valgte å skrive ned antagelsene mine før forskningsprosjektet startet opp. Dette var for å ha et bevisst forhold til antagelsene og få muligheten til å gjøre et dypdykk i noen av utfordringene som meldte seg under praksisen.

I tillegg til praksis har jeg deltatt på konferanser og foredrag som er knyttet til tematikken radikaliserings. Dette har vært i forbindelse med praksis, studie og egen interesse. Kombinasjonen av forkunnskaper og interesse kan ha lagt noen føringer for hvilket datamateriale jeg har lagt til grunn i både kontekst og teori. Likevel anser jeg det som en styrke med noen forkunnskaper knyttet til radikaliserings grunnet det er en komplisert tematikk med mye forskning og litteratur. Tidsperioden for gjennomføringen av prosjektet er kort, noe som har utvidet muligheten til å kunne sette seg inn i et komplisert tema grunnet noen forkunnskaper og nysgjerrighet.

3.2.2 Fremdriftsplan

En fremdriftsplan har vært viktig for å sikre en kontinuerlig fremgang. Forskningsprosjektet har en tidsperiode på flere måneder, noe som gir muligheten til å kunne gjennomføre et solid forskningsprosjekt, samt at det er flere fallgruver en kan gå i. Det å ha en plan er lurt, både for å kunne sette realistiske mål slik at en rekker å ferdigstille prosjektet, samt sikre en solid fremgang hvor hensikten med prosjektet blir bevart.

Forskningsprosjektet hadde en oppstart i januar. Det ble laget en fremdriftsplan som er illustrert i tabell 3 nedenfor:

Måned	Gjøremål	Hensikt
Januar	Opparbeide en forståelse for tematikken og lande en problemstilling.	Komme i gang med forskningsprosjektet.
Februar	Søke om forskningsprosjektet hos NSD. Jobbe med teori.	Sjekke om forskningsprosjektet er gjennomførbart.
Mars	Kontakte informanter – gjennomføre intervju og transkribering.	Sikre et solid datagrunnlag til empirien.
April	Ferdigstille empirien.	Analysere og se koblinger mellom funn, teori og tidligere forskning.
Mai	Ferdigstille et utkast av hele forskningsprosjektet.	Samle trådene og forsikre at oppgaven besvarer problemstillingen.
Juni	Ferdigstille oppgaven og gjøre den klar til innlevering.	

Tabell 3: Fremdriftsplan for forskningsprosjektet.

Til tider har det vært krevende å overholde fremdriftsplanen og noen av delene har tatt lengre tid enn antatt. Likevel har prosessen utjevnet seg og vært en mer sirkulær prosess. Sirkulær prosess refererer til hvordan hver enkelt del av oppgaven har påvirket hverandre.

3.3 Forskningsprosess: Datainnsamling

For å kunne forske på ønsket tematikk må en gjennomføre en datainnsamling (Johannessen et al., 2016, s. 29). Det finnes flere ulike måter å gjennomføre en datainnsamling på. Dette forskningsprosjektet har samlet inn data gjennom dybdeintervjuer.

3.3.1 Intervju

Intervju er en utbredt metode for å gjennomføre datainnsamling (Tjora, 2021, s. 127). Intervju har vært essensielt for å kunne besvare problemstillingen. Gjennom intervju er det mulig å forske på hvordan aktører identifiserer og vurderer en bekymring om radikaliserings. Det å intervjuer aktører som jobber med tematikken har derfor vært svært viktig.

Kvalitative intervjuer fokuserer på meninger, holdninger og erfaringer som er knyttet til informantens subjektivitet, eller informanten som subjekt (Tjora, 2021, s. 128). Kvalitative intervjuer egner seg godt for å kunne besvare problemstillingen, da hensikten er å finne ut av aktørene sin forståelse av radikaliserings.

Dybdeintervju

Målet med et dybdeintervju er å få informanten til å reflektere over egne erfaringer og meninger knyttet til det aktuelle temaet for forskningen. Ved å stille åpne spørsmål kan informantene gå i dybden der hvor de har mye å tilføye (Tjora, 2021, s. 127). Ikke alle aktørene hadde personlige erfaringer med radikaliserings. Selv om samfunnet har et stort fokus på radikaliserings, betyr ikke det at det skjer ofte. Derimot er tematikken knyttet til store konsekvenser, noe som igjen fører til at flere har noen tanker. Ved å bruke åpne spørsmål fikk informantene mulighet til å drøfte og reflektere, selv de som ikke hadde personlig erfaring med radikaliserings.

Forskningsprosjektet studerer radikaliserings som flere assosierer med store konsekvenser og terrorisme som ytterste konsekvens (Gaspar et al., 2020). For noen aktører kan det være krevende å uttale seg om egne praksiser og handlemåter i møte med radikaliserings. Kvaliteten til et dybdeintervju belager seg på en opparbeidet tillit mellom forsker og informant, dette er spesielt avgjørende i forskning på sensitive temaer (Tjora, 2021, s. 130). Tillit til meg som forsker og fremgangsmåten til forskningsprosjektet ble derfor viktig for å kunne sikre et godt dybdeintervju. For å opparbeide tillit til informantene informerte jeg om at jeg ønsket å kunne ha mulighet til å kunne ringe for å stille spørsmål både før, under og etter deltagelsen. Informantene fikk også tilsendt intervjuguiden noen dager før intervjuet ble gjennomført.

Intervjuene var rause med tanke på tid, noe som jeg anså som viktig. Informantene fikk besvare spørsmålene uavbrutt og fritt. Dette er en metode for å få informantene i gang, samt bygge opp tilliten.

Et dybdeintervju gir en god anledning til å bruke hva informantene forteller som en vesentlig kilde til forskningen etter hvert som den skrider fram. Intervjumetoden åpner for at deltakerne kan bringe inn tematikker og problemstillinger som ikke nødvendigvis har vært med i intervjuguiden (Tjora, 2021, s. 144). Det å jobbe etter denne metoden kan være noe mer tidkrevende både underveis med tanke på gjennomføring av intervju og etter intervjuene. Likevel er det her mye av den kreative delen av forskningen ligger. Dette var en stor fordel når jeg skulle samle inn data gjennom intervju da det ikke var mulig å lese meg opp på hvordan aktørene identifiserte og vurderte i praksis. Dette førte til at jeg la til og fjernet noen spørsmål underveis i intervjuet, samt justerte intervjuguiden. Samtidig er det viktig å vite hvor og når en skal sette strek. For at transkriberingen og datasorteringen skulle være overkommelig med tanke på tid til gjennomføring av prosjektet, var jeg oppmerksom på hovedproblemstillingen og hva jeg ønsket å finne ut av underveis i intervjuene. Dette var for å holde både meg selv og informantene på rett spor underveis i intervjuene.

Dybdeintervju bringer med seg flere styrker som allerede nevnt. Noen av svakhetene knyttet til valget av dybdeintervju og bruken av åpne spørsmål kan være at informanten mangler mye kunnskap om temaet og det derfor ikke blir en god refleksjon.

Fokusgruppeintervju

Kort forklart er fokusgrupper en form for gruppeintervju hvor en samler inn et antall informanter for å diskutere ett eller flere temaer. Det er en effektiv metode for datagenerering, og kan samtidig virke mindre truende for deltakerne som skal diskutere oppfatninger, ideer og meninger (Tjora, 2021, s. 137). Det ble gjennomført to fokusgruppeintervjuer grunnet effektiviteten til metoden.

Et fokusgruppeintervju kan få frem nye tanker og refleksjoner, samt generere mer spontane svar (Tjora, 2021, s. 138). Deltagerne har mulighet til å spille på hverandre underveis i intervjuet, noe som kan føre til mer utdypende og reflekterte svar. I tillegg kan deltagerne korrigere hverandre, noe som kan føre til at de kan snakke seg frem til enighet. Dette kan bringe med seg gode refleksjoner og diskusjoner. I forhold til radikaliseringsprosessen kan dette være en styrke med tanke på at det er varierende hvor mye kunnskap de ulike aktørene besitter. Ved å få muligheten til å diskutere, reflektere og korrigere hverandre kan informantene sammen

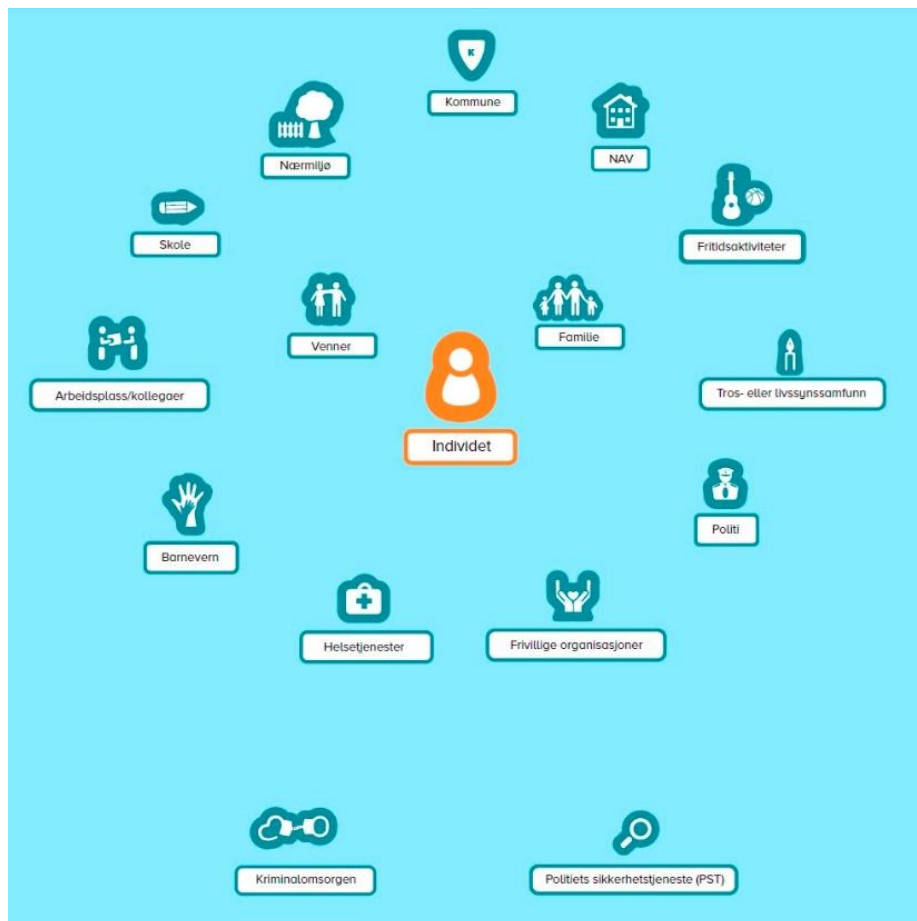
komme frem til utdypende svar. En svakhet ved fokusgruppeintervju er hvis en informant er dominerende, eller at noen av deltagerne i fokusgruppeintervjuet syntes det er krevende å uttale seg om temaet foran de andre deltagerne. For eksempel kan det være krevende å uttale seg om hvordan en arbeider i praksis, eller personlige tanker om en krevende tematikk som radikaliserings, hvis de frykter at de andre deltagerne er uenige. Gjennom fokusgruppeintervjuene fremstod ikke dette som en utfordring.

I et fokusgruppeintervju er det viktig med en god moderator, det vil si ordstyrer (Tjora, 2021, s. 139). Det kan variere hvor engasjert de ulike informantene er i et fokusgruppeintervju, og som intervjuer må en være forberedt på at en gruppediskusjon krever en langt fastere ordstyring enn et enkeltintervju (Tjora, 2021, s. 140). Inn i fokusgruppeintervjuene var jeg mer forberedt på å være en ordstyrer. Fokusgruppene bestod av informanter som kjente hverandre godt, dette førte til en god og åpen dialog, samt god deltagelse og engasjement. Til tider kunne det være noe krevende å stille oppfølgingsspørsmål, men etter gode refleksjoner kom det naturlig.

3.3.2 Utvalg av informanter

En hovedregel når en skal velge ut informanter til et forskningsprosjekt er at de skal kunne uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet. Dette kalles for strategiske utvalg noe som vil si at informantene ikke er tilfeldig utplukket (Tjora, 2021, s. 145). Problemstillingen tar for seg forebyggende aktører, noe som er et vidt begrep. Mange aktører jobber med identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliserings og det var derfor nødvendig å velge ut noen aktuelle aktører. Selv med 18 gjennomførte intervjuer med til sammen 24 informanter, er ikke alle forebyggende aktører i aktørkartet (figur 2, hentet fra Regjeringen, 2019). Det varierte hvor aktivt de ulike informantene jobbet med radikaliserings. Noen jobbet med radikaliserings i den skarpe enden, andre hadde mer en rolle som rådgiver eller koordinator. Noen jobbet derfor ikke aktivt med tidlig identifisering, men hadde refleksjoner og erfaringer knyttet til det. Alle informantene var derfor relevante for å kunne besvare problemstillingen.

I starten av rekrutteringen tok jeg utgangspunkt i aktørkartet over aktører i det forebyggende arbeidet som regjeringen har publisert:

Figur 2: Aktørkart, hentet fra (Regjeringen, 2019).

Aktørkart viser til at forebyggende aktører er alt fra uformelle aktører som venner og familie til mer formelle aktører som politi og PST. Rekrutteringen til forskningsprosjektet ble rettet mot formelle aktører som kommune, herunder ulike områder og tjenester, helsetjenester, barnevern, kriminalomsorgen, politi, skole, universitet, frivillige organisasjoner og tros- og livssyn.

For å rekruttere informanter benyttet jeg meg av kontaktene jeg hadde opparbeidet meg gjennom praksis. Etter dette brukte jeg snøballmetoden for å få kontakt med flere informanter. Snøballmetoden handler om å begynne med et lite utvalg informanter og deretter gradvis vokse ved at forskeren får tips til nye informanter gjennom førstekontaktene (Tjora, 2021, s. 150). Denne tilnærmingen resulterte i et bredt utvalg av informanter:

Informant	Aktør	Overordnet nivå/ skarpe enden	Intervjutype	Fysisk/ virtuelt
1	Politi	Skarpe enden: Radikaliseringskontakt og politikontakt, jobber i forebyggende avsnitt	Dybdeintervju	Fysisk
2	Helse	Overordnet nivå og skarpe enden: Assisterende klinikksef for klinisk psykisk helsevern for voksne	Dybdeintervju	Fysisk
3	Tros- og livssyn	Overordnet nivå: Seniorrådgiver og prosjektleder	Dybdeintervju	Virtuelt
4	Kultur og fritidstilbud – kommunen	Overordnet nivå og skarpe enden: Fritidsleder, ansvar for kultur og fritidstilbud	Dybdeintervju	Virtuelt
5	Frivillig organisasjon	Overordnet nivå og skarpe enden: Styreleder og jobber med ungdom	Dybdeintervju	Fysisk
6	Uteseksjonen	Overordnet nivå og skarpe enden: Leder	Dybdeintervju	Virtuelt
7	Uteseksjonen	Skarpe enden: Sosialkurator	Dybdeintervju	Virtuelt
8	SLT-koordinator	Overordnet nivå: Koordinerer	Dybdeintervju	Virtuelt
9	Rådgiver i kommunen	Overordnet nivå: Jobber rettet mot kriminalitetsforebygging	Dybdeintervju	Virtuelt
10	Tros – og livssyn	Overordnet nivå: Leder en paraplyorganisasjon	Dybdeintervju	Fysisk
11	Barnevern	Leder jobber både på et overordnet nivå og i den skarpe enden Tiltaksarbeider jobber mer i den skarpe enden	Fokusgruppeintervju (1) Leder barnevernstjenesten (2) Tiltaksarbeider, veileder familier	Virtuelt
12	Tros – og livssyn	Overordnet nivå: Daglig leder	Dybdeintervju	Fysisk
13	SLT- koordinator	Overordnet nivå:	Dybdeintervju	Fysisk

		Koordinere samarbeid		
14	Helse	Skarpe enden: Alle jobbet med pasienter	Fokusgruppeintervju (1) Overlege (2) Individual psykoterapeut (3) Psykolog (4) Leder og psykiater	Fysisk
15	Universitet	Overordnet nivå: Beredskapskoordinator. Jobber med HMS og beredskap i HR avdelingen.	Dybdeintervju	Fysisk
16	Kriminalomsorgen	Overordnet nivå: Sikkerhetsinspektør	Dybdeintervju	Fysisk
17	Skole	Jobber selv som på universitet med undervisning. Forsket på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme i skole og utdanning	Dybdeintervju	Virtuelt
18	Tros – og livssyn	Skarpe enden: Jobbet som prest for ungdom og unge voksne	Dybdeintervju	Fysisk

Tabell 4: Oversikt over informanter.

Informantene jobbet på ulike nivåer i arbeidet med radikaliserings. Overordnet nivå referer til aktørene som jobbet som ledere, med koordinering, rådgivere og kunne bli kontaktet av andre aktører for å bistå i en vurdering av en bekymring om radikaliserings. Den skarpe enden referer til de aktørene som var i direkte kontakt med samfunnet og som jobbet i posisjon til å kunne identifisere potensielle farlige personer. Noen av aktørene jobbet både på et overordnet nivå og i den skarpe enden.

Informantene er hentet fra tre ulike kommuner, noe som er viktig å ha med seg inn i empirien. Som Malmros (2022) viser til er oversettelsen av radikaliserings preget av lokale forhold, noe som vil si at informanter fra ulike kommuner kan ha ulik forståelse av radikaliserings.

Forståelsen av radikaliserings kan også variere innad i samme kommune siden oversettelsen er preget av mandat blant annet, og de fleste informantene i studien har ulikt mandat selv om noen er fra samme kommune.

3.3.3 Intervjuguide og informasjonsskriv

Det ble gjennomført semistrukturerte intervjuer. Semistrukturert intervju innebærer at det er en overordnet intervjuguide som en tar utgangspunkt i, men spørsmål, temaer og rekkefølge kan variere (Johannessen et al., 2016, s. 148). Et kvalitativt intervju legger til rette for at informantene kan reflektere rundt tematikken, noe som kan føre til at informantene snakker om noe som ikke er inkludert i intervjuguiden. På denne måten kan en som forsker finne nye relevante spørsmål innenfor tematikken en forsker på. I tillegg får en mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål i et semistrukturert intervju, noe som er en stor fordel i en kvalitativ studie.

Intervjuguiden ble bygget opp som en innledning, faktaspørsmål og deretter nøkkelspørsmålene (se vedlegg 1, 2, 3), og tok utgangspunkt i inndelingen i teorien: krevende å definere (definisjonsspørsmål), tvetydighet (bekymring og vurdering av bekymring) og tverrfaglige løsninger (samarbeid og kontakte eksterne aktører). Kompliserte og sensitive spørsmål var noe jeg forsøkte å minimere grunnet radikaliseringsprosessen kan være noe ubehagelig å snakke om for enkelte (Johannessen et al., 2016, s. 150). Tematikken er kompleks, så jeg forsøkte å ikke bruke ukjente begreper samt holde formuleringen enkel og lett forståelig. Radikalisering og radikaliseringsprosess har ikke en klar og tydelig definisjon (Schmid, 2013; Sedgwick, 2010), og det kunne derfor være krevende for informantene å besvare spørsmål om begrepene. Samtidig var hensikten å avdekke forståelse, så intervjuguidene (vedlegg 1, 2, 3) ble derfor inndelt etter radikaliseringsprosessen, vurdering av bekymring, og samarbeid med andre aktører. Innenfor disse tematikkene startet jeg med definisjonsspørsmål slik at informantene kom i gang.

Alle informantene fikk tilsendt intervjuguiden minst to dager før intervjuet ble gjennomført. Dette var for å bygge tillit til informanten, samt at informanten hadde mulighet til å forberede seg noe og ha en god følelse inn i intervjuet. En svakhet ved dette er at det kan variere hvor mye hver enkelt informant forbereder seg.

Informasjonsskrivet (vedlegg 4) ble lagt ved i e-posten som inneholdt forespørsel om å delta i intervjuet. Alle informantene skrev under på samtykkeerklæring. I tillegg fikk informantene mulighet til å stille spørsmål knyttet til hensikten av forskningsprosjektet og informasjonsskrivet muntlig før intervjuet ble gjennomført.

3.3.4 Gjennomføringen av intervju – fysisk og virtuelt

For å legge til rette for et avslappet intervju fikk informantene selv velge tid og sted for intervjuet (Tjora, 2021, s. 135). Intervjuet kunne enten bli gjennomført fysisk eller virtuelt med tanke på covid-situasjonen.

Refleksjoner som fremkommer i et dybdeintervju er avhengig av god dialog mellom forsker og informant (Tjora, 2021, s. 38). Tematikken radikaliserer kan være krevende å snakke om for enkelte informanter, derfor var det svært viktig med en god dialog hvor informanten hadde tillit til meg som forsker. Ved å gjennomføre intervjuet fysisk ansikt til ansikt har både forsker og informant mulighet til å lese kroppsspråk på en annen måte enn intervjuene som ble gjennomført virtuelt. Om intervjuet ble gjennomført fysisk eller virtuelt kan ha påvirket dynamikken, tilliten og mulighet til å observere kroppsspråk mellom forsker og informant.

Flere av informantene hadde jeg allerede møtt gjennom praksis, noe som kan ha styrket tilliten og åpenheten i intervjuene ved at informanten allerede hadde kjennskap til meg som person. På den andre siden kan det ha påvirket intervjuene til å bli veldig åpne i den forstand at det ble mer enn vennskapelig dialog enn intervju. Samtidig som det var viktig med et godt intervju hvor informanten følte seg ivaretatt, forsøkte jeg å holde meg til intervjuguiden og tematikken.

Gjennomføring av virtuelt intervju

Noen av intervjuene ble gjennomført virtuelt etter ønske av informanten eller grunnet andre årsaker. Covid-19 var fortsatt pågående i starten av 2022 og det var derfor viktig å være fleksibel for å kunne gjennomføre intervjuene virtuelt, både med tanke på mulige symptomer på intervjudagen samt av hensyn til informanter som ønsket å gjennomføre intervjuet virtuelt. Teams ble benyttet for å gjennomføre intervjuene virtuelt.

En fordel med et virtuelt intervju er at det er tidsbesparende både for en selv, men også for informanten (Johannessen et al., 2021, s. 120). Det å gi informantene mulighet til å stille opp virtuelt kan gi en bedre tilgang til informanter og at flere har mulighet til å stille opp. Noen av informantene i denne studien oppholdt seg ikke i nærheten, noe som gjorde det naturlig med et virtuelt intervju. En ulempe med virtuelt intervju er at det ikke er mulig å få den samme innsikten i kontekst som ved et fysisk møte, som for eksempel av informantens arbeidsplass (Johannessen et al., 2021, s. 120). Samt kan det være mer krevende å få med seg ansiktsuttrykk og kroppsspråk grunnet det er vanlig å gjennomføre et intervju med web-cam som kun viser overkropp.

Før jeg starte med videointervju sjekket jeg at brukernavnet var passende, satt meg inn i hvordan Teams fungerer (både knyttet til innkallelse til møte og bruken underveis i intervjuet), testet utstyr, sjekket internettkobling, ladet PC-en, passet på at omgivelsene hvor intervjuet ble gjennomført var nøytrale (uten bakgrunnsstøy og rot), passet på at jeg hadde tilgang til penn og papir for å ta notater, godt lys og at jeg hadde på meg passende klær for å gi et godt inntrykk til informanten (Johannessen et al., 2021, s. 121). Ved noen anledninger ble lyden noe dårlig og informanten ble «borte». Dette ble løst ved at jeg spurte om informanten kunne gjenta svaret og informerte om at informanten ble «borte».

Ved gjennomføringen av et virtuelt intervju passet jeg på at jeg logget inn i tide, sjekket at informanten hørte meg og at jeg hørte informanten, tok høyde for at det kunne oppstå en forsinkelse mellom lyd og bilde og kontrollerte at forbindelsen ble avbrutt etter intervjuet. I tillegg var jeg bevisst på det å holde øyekontakt med informantene underveis i intervjuet (Johannessen et al., 2021, s. 121-122). Holde øyekontakt, ha en varm fremtoning og bekræftende uttrykk var noe jeg anså som viktig ved gjennomføringen av intervjuene.

Radikalisering er et komplekst og krevende felt og noen informanter kan føle seg usikre og ukomfortable. For meg var det derfor svært viktig å få informanten til å føle seg komfortabel for å styrke tilliten til informanten. Dette fører til god refleksjon og svar i løpet av dybdeintervjuene.

Johannessen et al. (2021) påpeker at forskere får tilnærmet like god informasjon fra virtuelle intervjuer som fysiske intervjuer. Likevel løftes det frem noen utfordringer som allerede er blitt påpekt: det kan være utfordringer knyttet til å bygge opp tillit til informanten, emosjonelle eller sensitive temaer kan oppleves som utfordrende å diskutere over video-intervju spesielt hvis det oppstår tekniske problemer under intervjuet (Johannessen et al., 2021, s. 122). For å øke tilliten hadde jeg noen telefonsamtaler med informanter som ønsket å vite mer om oppgaven eller hadde spørsmål knyttet til gjennomføringen av intervju. Det at informantene selv kan velge hvor og når de ønsker å gjennomføre det virtuelle intervjuet kan også kompensere for at intervjuet ikke foregår ansikt-til-ansikt.

3.3.5 Lydopptak og transskribering – fra tale til tekst

Det finnes flere ulike måter en kan dokumentere intervjuer på (Johannessen et al., 2016, s. 155). Ved et dybdeintervju er det anbefalt å bruke lydopptak og en fullstendig transkribering (Tjora, 2021, s. 185). For å dokumentere dybdeintervjuene valgte jeg å ta et lydopptak med diktafon i henhold til etiske og juridiske retningslinjer fra NSD (se vedlegg 5). Fordelen med dette var at jeg fikk samlet inn fullstendig data fra intervjuer som varte fra 30 til over 60

minutter. En svakhet med lydopptak er at informanten kan bli mer bevisst på refleksjoner og utsagn grunnet lydopptak og transkribering. For å minimere denne svakheten informerte jeg alle informantene om at de selv skulle få lov til å godkjenne transkriberingen, og hvis det var noe de ønsket å utelate kunne jeg fjerne det etter deres ønske. Det å gi informantene mulighet til å godkjenne transkriberingen styrker troverdigheten til forskningen ifølge Tjora (2021).

Det finnes ikke en objektiv oversettelse fra muntlig til skriftlig form og det kan også være krevende å vite hvor detaljert transkriberingen skal være (Tjora, 2021, s. 185). Personlig valgte jeg å transkribere svært detaljert, men så i ettertid at sitatene som skulle bli brukt i oppgaven ble noe kronglete og lite forståelige. Jeg valgte derfor å ikke inkludere småord eller betenkelige uttrykk, slik at sitatene ble forståelige og lettleste.

Et av de mest sentrale tapene fra intervjuet til transkriberingen er tapet av visuelle ledetråder og informasjon om stemningen i løpet av intervjuet (Tjora, 2021, s. 186). En styrke knyttet til denne studien er at forfatteren selv har gjennomført intervjuene, transkriberingen og analysen av dataene, noe som kan forhindre at en mister mye informasjon i løpet av prosessen.

Det å transkribere et fokusgruppeintervju opplevdes som noe mer tidkrevende enn et individuelle dybdeintervju. Gjennom et fokusgruppeintervju får en tilgang til individuelle data (individuelle utsagn), gruppedata (hva gruppa mener) og interaksjonsdata (dialoger) (Tjora, 2021, s. 140). Dette var nyttig i transkriberingsfasen hvor jeg la merke til hvor informantene i fokusgruppeintervjuet var enige og ikke. Jeg har valgt å sitere tilsvarende fra fokusgruppeintervju med å vise til individuelle utsagn, men hvis fokusgruppen var enig og alle sa det samme viser jeg til det. Det ble gjennomført to fokusgruppeintervjuer, resten var individuelle dybdeintervjuer. For å presentere dataene på en god og oversiktlig måte valgte jeg å presentere de mest mulig likt, det vil si ikke legge vekt på enighet og uenighet knyttet til fokusgruppeintervjuene.

3.3.6 Etiske og juridiske betraktninger

Etiske og juridiske betraktninger er knyttet til selve gjennomføringen av intervjuene og presenteringen av data.

Forskning er underlagt etiske og juridiske retningslinjer (Johannessen et al., 2016, s. 83). For å kunne gjennomføre forskningen måtte den registreres og godkjennes av norsk senter for forskningsdata (NSD) (se vedlegg 5).

I forbindelse med gjennomføring av intervjuene er forskningsetikken først og fremst knyttet til kravet om at informanten ikke skal komme til skade (Tjora, 2021, s. 187). Det er derfor

viktig å reflektere rundt hvordan en stiller spørsmålene og at informantene skal ha en fin opplevelse av å delta i intervjuene. I informasjonsskrivet (se vedlegg 4) er det informert om at informant kan trekke seg når som helst fra intervjuet, dette er med på å trygge informanten. Noen av informantene uttrykte tvil på hvor mye de kunne om tematikken radikaliserings før intervjustart. For å betrygge informanten informerte jeg om at hvis det er noe de føler de ikke kan uttale seg om er det lov å ikke svare på spørsmålet.

For å sikre anonymisering av informantene som deltok i dybdeintervjuene har jeg valgt å ikke presentere informantene knyttet til sted. Dette er fordi det er en liten gruppe med aktører som fort kan bli kjent igjen da det ikke er mange som har samme stillingstittel i samme kommune. Det var svært viktig å overholde anonymiseringen av informantene da noen syntes det var litt krevende å snakke om tematikken, samt at de uttrykte et ønske om å ikke bli gjenkjent.

3.4 Forskningsprosess: Datareduksjon

Dataen som er presentert i forskningsprosjektet er avhengig av forskerens interesse og forkunnskaper (Johannessen et al., 2016, s. 34). Som allerede nevnt kom jeg inn i forskningsprosjektet med noen antagelser og forkunnskaper. Utvelgelsen av hvilken data som er relevant er preget av subjektivitet. Utvelgelsen av sekundærdata til teorien og primærdata i empirien er derfor preget av det jeg har ansett som mest nyttig for å kunne besvare problemstillingen. Utvelgelsen av data er derfor preget av min subjektive oppfattelse av tematikken og det jeg anser som mest relevant. Samtidig som dette kan ha påvirket forskningen i en retning er det viktig å sette et tak og en avgrensning. Radikaliserings er en bred problemstilling som er preget av kompleksitet. Det å holde fokus og en form for avgrensning er derfor essensielt for å kunne besvare problemstillingen.

3.4.1 Hva er relevant?

I løpet av et forskningsprosjekt blir det samlet inn store mengder data og det er derfor nødvendig å gjennomføre en datareduksjon. Dataene som er presentert i oppgaven, både primær og sekundærdata, ble valgt ut etter hva forfatteren anså som relevant for å besvare problemstillingen. Forskerens forståelse er et viktig utgangspunkt for dataanalysen, noe som er grunnen til at den som samler inn data bør også analysere og tolke dem (Johannessen et al., 2016, s. 161). Kvalitativ data må tolkes.

Analyse og tolkning glir noe inn i hverandre. Analyse referer til det å dele noe opp i biter eller elementer (Johannessen et al., 2016, s. 162). Når analysen er gjennomført, trekker forskeren

en konklusjon med hensikt om å besvare problemstillingen. Det å tolke referer til det å sette noe inn i en større ramme eller sammenheng. Tolkning innebærer å se på hvilke konsekvenser analyse og konklusjon har for det en undersøker (Johannessen et al., 2016, s. 162). Analyse og tolkningen av data er påvirket av hva jeg som forfatter syntes er relevant. I tillegg er det slik at mine antagelser kan påvirke hvilke data jeg ser etter. Det er derfor viktig å ha et bevisst forhold til egne antagelser før en analyse. For å begrense subjektiviteten til analysen og tolkningen av data valgte jeg å bruke NVivo 12 som et hjelpemiddel for å sortere dataene.

3.4.2 NVivo 12

For å sortere dataene fra intervjuene har jeg benyttet NVivo 12. NVivo 12 er et dataprogram som forskere kan bruke for å lagre, styre og analysere kvalitative data (Jackson & Bazeley, 2019, s. 3). Det ble gjennomført 18 intervjuer, noe som resulterte i store mengder kvalitativ data. NVivo 12 var derfor til stor hjelp når jeg skulle sortere dataene. Det å analysere 18 intervjuer ble mer oversiktlig og kontrollerbart med et kodingsprogram.

Når jeg kodet i NVivo 12 brukte jeg de tre forskningsspørsmålene som skulle besvares i empirien:

F1: Hvordan forstår de forebyggende aktørene radikaliseringsprosess og bekymring?

F2: Hvordan identifiserer aktørene radikaliseringsprosess?

F3: Når anses en bekymring om radikaliseringsprosess som så alvorlig at den videreføres til andre aktører?

Jeg brukte forskningsspørsmålene som hovedkoder, herunder hadde jeg underkoder som for eksempel radikaliseringsprosess, radikaliseringsprosess, bekymring, identifisering for å sortere ulike standpunkter som skulle bidra til å besvare forskningsspørsmålet. Koding i NVivo 12 kunne se ut slik:

F1: Hvordan forstår de forebyggende aktørene begrepene?

F1: Begrepet radikaliseringsprosess

F1: Begrepet radikaliseringsprosess

F1: Begrepet bekymring

F1: Bevisst forhold til begrepene

F1: Ulik forståelse av begrepene

Dette gjorde det lettere å få en oversikt over hva de ulike informantene sa om tematikken og om det var noen som skilte seg ut eller om det forelå overensstemmelser.

3.5 Styrker og svakheter til metoden

Innenfor kvantitative undersøkelser bruker forskere reliabilitet og ulike former for validitet til å vurdere kvaliteten (Johannessen et al., 2016, s. 231). Lincoln og Guba (1985) mener derimot at kvalitative undersøkelser må vurderes på en annen måte og bruker begrepene pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og overensstemmelse. Det finnes derfor ulike meninger blant forskere om hvilke begreper og kriterier som egner seg best for å vurdere kvaliteten til et forskningsprosjekt. Johannessen et al. (2016) bygger videre på Lincoln og Guba (1985), men mener at det ikke nødvendigvis trenger å være enten eller. Begrepene de bruker er derfor: pålitelighet (reliabilitet), troverdighet (intern validitet), overførbarhet (ekstern validitet) og bekreftbarhet (objektivitet).

Pålitelighet er knyttet til forskningens data (Johannessen et al., 2016, s. 231). Data i denne sammenhengen innebærer hvilken data som brukes, hvordan de samles inn og hvordan de bearbeides. I henhold til Johannessen et al. (2016) er en måte å styrke påliteligheten til oppgaven å gi leseren kontekst, samt en åpen og detaljert fremstilling av fremgangsmåten under hele forskningsprosjektet (Johannessen et al., 2016, s. 323). Leseren har fått innsikt i oppgavens kontekst gjennom introduksjon og teori. Konteksten som er fremstilt er valgt ut basert på oppgavens hensikt med intensjonen om å gi leseren best mulig utgangspunkt til å kunne vurdere funnene og diskusjonen.

Troverdighet handler om i hvilken grad forskerens fremgangsmåte(r) og funn på en riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten (Johannessen et al., 2016, s. 232). For å styrke troverdigheten til oppgaven valgte jeg å sende transkriberingen av intervjuene tilbake til informantene slik at de hadde mulighet til å lese igjennom og eventuelt endre til på noen av svarene. Johannessen et al. (2016) viser til at det å tilbakeføre resultatene til informantene styrker troverdigheten.

Overførbarhet handler om forskningsprosjektet kan overføres til linkende fenomener (Johannessen et al., 2016, s. 233). Oppgaven baseres på et solid datagrunnlag (18 intervjuer, 24 informanter) noe som legger et godt grunnlag for generalisering. Derimot er ikke dette hensikten med studien, og funnene er ment for å skulle gi en innsikt i hvordan aktører i den skarpe enden forstår radikaliserings. Hovedgrunnen til at teorien har valgt å ta utgangspunkt i

begrepet oversette (Malmros, 2022), er for å vise til hvordan hver enkelt aktør, selv innenfor samme område, tolker og forstår radikaliseringsprosessene forskjellig. Funnene som vises til i studien er derfor ikke overførbare til alle aktører i den skarpe enden, men kan vise til hvilke utfordringer de står ovenfor i konseptualiseringen og håndteringen av radikaliseringsprosessen.

Objektivitet handler om at funnene må være et resultat av forskningen, og ikke et resultat av forskeres subjektive holdninger (Johannessen et al., 2016, s. 234). Johannessen et al. (2016, s. 234) viser til to måter en som forsker kan styrke objektiviteten til forskningen: forskeren beskriver alle beslutninger i hele forskningsprosessen slik at leseren kan følge og vurdere disse, og at forskeren gjør en vurdering av om fortolkningene støttes av annen litteratur. For å styrke objektiviteten til oppgaven har jeg valgt å presentere min tidligere kunnskap og antagelser som kan påvirke resultatet av forskningen. Dette er for å være selvkritisk og bevisst mine subjektive holdninger. Metodekapittelet har som hensikt å beskrive alle beslutninger som har blitt tatt gjennom forskningsprosessen. Dette er for at leseren selv skal kunne følge og vurdere objektiviteten til oppgaven. Videre har jeg i diskusjonen benyttet meg av annen litteratur for å støtte oppunder fortolkninger der hvor det lar seg gjøre. Dette er for å kunne styrke objektiviteten til studien og for å underbygge funnene mine.

4. Empiri

Empirien vil bli presentert og strukturert etter de tre forskningsspørsmålene:

F1: Hvordan forstår de forebyggende aktørene radikaliseringsprosess og bekymring?

F2: Hvordan identifiserer aktørene radikaliseringsprosess?

F3: Når anses en bekymring om radikaliseringsprosess som så alvorlig at den videresendes til andre aktører?

4.1 Hvordan forstår de forebyggende aktørene radikaliseringsprosess og bekymring?

Forståelsen av et begrep er sentralt for hvordan forebyggende aktører identifiserer, vurderer og håndterer en bekymring om radikaliseringsprosess. Informantene har noe ulike konseptualiseringer av radikaliseringsprosess og bekymring. Noen presenterte en definisjon, andre trakk frem assosiasjoner til begrepene. Dette varierte i stor grad fra informant til informant.

4.1.1 Radikaliseringsprosess

Informantene syntes begrepet radikaliseringsprosess var krevende å definere og hadde ingen tydelig definisjon. De la til grunn egne refleksjoner og assosiasjoner rundt begrepet. Forståelsen til de ulike informantene er mangfoldig, samtidig som noen har en felles begrepsforståelse. Det var noen elementer som gikk igjen i defineringen av begrepet radikaliseringsprosess:

- Ekstrem, utenforskap, ytterliggående
- Dimensjon av ideologi, religion og politikk
- Vold, prosess, tilbøyelighet til vold
- Bruker radikaliseringsprosess om voldelig ekstremisme
- Begrepet radikal og et historisk perspektiv

De ulike måtene å definere og tolke begrepet på viser til at det er et omdiskutert begrep som er krevende å definere. Samt var det flere informanter som kombinerte noen av de fem elementene som gikk igjen, noen nevnte kun ett av elementene. Dette varierte.

Ekstrem, utenforskap, ytterliggående

Flere av informantene knyttet begrepet opp mot noe ekstremt eller noen ekstreme. Noen av informantene beskrev det som et avvik fra normalen og knyttet det opp mot en ekstrem variant av det majoriteten av samfunnet tenker. Dette kan eksemplifiseres gjennom et sitat:

Og radikalisering, da ser jeg for meg mennesker som får ganske ekstreme synspunkter om samfunnet og kan være villige, hvert fall i teorien til å gå til handlinger for å endre på det. (Informant 18, prest for ungdom og unge voksne).

Utenforskap ble brukt for å beskrive hvordan individer kunne falle utenfor samfunnet. Dette kunne enten skje etter eget ønske eller ufrivillig. Det å havne utenfor samfunnet ble knyttet til det å ende opp på en ytterside preget av mangel på refleksjonsrom, hjernevasking og det å ikke være tilgjengelig for motargumenter. Flere av informantene knyttet utenforskap og yttersiden til ekstreme miljøer, noe som dannet et eget fellesskap:

Det er lett for meg å tenke på høyreekstremisme og utenforskap når jeg hører ordet radikalisering. Radikal, det står for meg for at du står helt på en, eller på yttersiden. Du er på utkanten av en fløy. Og det er derfor det er lett å tenke høyreekstremisme. Men det er spesielt det med utenforskap og søken etter, søken etter det å være sammen med noen. Det å søke et fellesskap, det legger jeg og i ordet radikalisering. Det er et slags fellesskap i det, men må utsiden av normer og verdier i samfunnet. (Informant 11 (1), leder barnevern).

Ekstrem, utenforskap og søken etter fellesskap er sosiale faktorer. I denne forståelsen av radikalisering er det fravær av vold og politisk mål.

Ideologi, religion og politikk

En dimensjon av ideologi, religion og politikk ble poengtert av flere informanter. For noen av informantene ble det et slags grunnlag i forståelsen av radikalisering. Et ekstremt engasjement til ytterliggående ideologi, religion eller politikk ses i relasjon til ønske om å ty til vold eller akseptere bruken av vold for å få frem egne meninger:

Gjerne politisk, eller det kan være religiøst betinget. Det varierer. Men det må ha..., altså det er jo mye vold. Og alt vold er ikke radikalisering. Det må ha noe mer, altså man vil oppnå noe i forhold til en eller annen form for ideologi tenker jeg i alle fall. (Informant 12, daglig leder innenfor tros- og livssyn).

All vold er ikke nødvendigvis radikalisering, noe flere informanter påpekte. Ønske om å oppnå noe knyttet til ideologi, religion eller politikk ble poengtert.

Det var en informant som skilte seg ut på dette punktet og mente radikalisering ikke var ideologisk betinget, men mer en redning fra utenforskap:

Jeg tenker jo ikke at dette i utgangspunktet er ideologisk betinget, men det er ideologi som kommer som en redning fra en utenforskapssituasjon. Altså at du, utenforskapssituasjonen er det primære også er det noen som reddes av rusmisbruk, og noen reddes av en ideologi som gjør at de får ett fellesskap ett eller annet sted, eller de kan oppleve en eller annen form for fellesskap. (Informant 14 (4) leder og psykiater, helse).

Utenforskapssituasjonen forstås som det primære, og ideologi som det sekundære i den forstand at det kan være en av flere mulige redninger fra utenforskapssituasjonen.

Oppfattelsen om at ideologi, religion og politikk dannet et fellesskap var dere flere informanter som hadde, uavhengig av om de mente prosessen var betinget av ideologi, religion og politikk eller ikke. Det dannet seg en form for et fellesskap for de som var utenfor samfunnet, ofte helt på yttersiden. De som ble reddet fra utenforskap ble oppfattet som sårbare mennesker som var lett påvirkelige. Politikk fremstår som lite sentralt i definisjonen av radikaliserings.

Prosess, aksept for vold og bruk av vold

Flere av informantene poengterte at radikaliserings kan karakteriseres som en slags prosess. Endring over tid til det ekstreme som kunne lede til aksept eller bruk av vold gikk igjen i forståelsen av radikaliserings. At radikaliserings ble forstått som en prosess kom frem ved at informantene la vekt på endring. Noen av informantene viste til en mer satt definisjons av begrepet hvor prosess, vold og mål ble inkludert:

At en kommer i en prosess der en i økende grad aksepterer vold for å oppnå sine mål. Ofte politiske mål eller ideologiske mål. (Informant 9, rådgiver i kommunen).

Denne forståelsen av begrepet er lik definisjonen til myndighetene, og inneholder flere av de sentrale elementene fra de senere definisjonene av begrepet radikaliserings.

Aksept og bruk av vold kan knyttes opp mot viljen til å gjøre noe ulovlig som for eksempel terror, eller akseptere bruken av vold:

[...] jeg tenker at det gir på en måte en slags vilje til å gjøre et eller annet i forbindelse med den radikaliserings som kanskje ulovlig, altså terror eller et eller annet slikt. Det kan jo være mange radikale krefter som ikke er interessert i å utøve vold eller andre ting, men radikaliserings i dette perspektivet som du tenker på så tenker jeg sann. (Informant 2, assisterende klinikkssjef).

Radikalisering oppleves som en prosess som leder mot noe ulovlig, som for eksempel terror i ytterste konsekvens. Det legges vekt på at ikke alle radikale tyr til vold, men at radikalisering ses mer i sammenheng med vold.

Historisk perspektiv

Historisk sett så kan radikal også sees på som noe positivt. Det å være radikal i seg selv er ikke noe ulovlig, og flere av informantene viste til at store endringer i samfunnet er blitt gjennomført av personer som kan karakteriseres som radikale. Dette kan vise til hvor ambivalent begrepet er fordi man kan ha en positiv og en negativ forståelse av begrepet:

[...] jeg mener å ha hørt en gang at radikal betyr noe om å gå til kilden. Terminologisk så er det betydningen da. Og det er jo kanskje ikke i seg selv så oppsiktsvekkende da. Det er masse bevegelser opp igjennom historien som har gått og tenkt at ja vi skal gå til kilden for å på en måte skrelle bort en del av det som har kommet til opp igjennom årene [...]. (Informant 3, seniorrådgiver innenfor tros- og livssyn).

Det ambivalente aspektet ved begrepet gjør det krevende og bruke:

Men så har det vært litt sånn problematisering av bruken for det å være radikal i seg selv tenker jeg ikke er noe negativt, men det er på en måte hvordan man definerer det da. (Informant 7, sosialkurator i uteseksjonen).

Det ambivalente aspektet ved begrepet fører til at forståelsen av det er svært avhengig av hvordan aktøren selv definerer det.

Bruker radikalisering om voldelig ekstremisme

En informant skilte seg ut ved at radikalisering ble brukt for å betegne voldelig ekstremisme:

Ja, når vi snakker om det her så forstår jeg det jo egentlig som en sånn, egentlig mest som en ekstremisme. Altså for det å være radikal er jo ikke ulovlig men vi har jo fokus på en voldelig, altså en sånn radika... når vi snakker om radikalisering i kriminalomsorgen så snakker vi jo om den gruppen som egentlig er voldelig ekstremister. Det er egentlig det jeg tenker, så vi bruker egentlig et litt finere begrep enn det vi egentlig legger i det. (Informant 16, sikkerhetsinspektør i kriminalomsorgen).

Sitatet illustrerer hvordan begrepet kan brukes forskjellig og at det er samfunnsaktøren selv som avgjør definisjonen av begrepet. Det at radikalisering blir brukt rettet mot gruppen som

karakteriseres som voldelig ekstremister viser til den tette knytningen mellom begrepene, og hvordan aktører i den skarpe enden kan bruke dem om hverandre.

4.1.2 Bevisst bruk av begrepet radikaliserings i praksis og noen av utfordringene

Det er viktig å ha et bevisst forhold til begrepet radikaliserings ifølge flere av informantene.

Det varierende i stor grad hvor mye kunnskap de ulike informantene hadde om begrepet radikaliserings. Uavhengig av erfaring uttrykte flere at de hadde et bevisst forhold til bruken av begrepet, selv om det ikke nødvendigvis var en del av hverdagen. De som jobbet direkte med radikaliserings, for eksempel politiet, hadde naturlig nok et svært bevisst forhold til begrepet og skilte seg derfor noe ut fra de andre informantene.

God kjennskap til begrepet

Et fåtall av informantene jobbet mye med problematikken. En informant utpekte seg og hadde svært god kunnskap om tematikken og tenkte nøye over bruken av begrepet:

Jeg kan bruke det mer internt i politiet fordi vi forstår gjerne mer hva vi snakker om.

Jeg tror folk flest helt ikke skjønner begrepet. At det gjerne er litt fremmed, eller at de har lest i avisa, eller at det gjerne er litt sånn knyttet, altså, vet ikke. At de har ikke samme oppfatning helt gjerne om hva det er. Det merker vi bare på de som melder ifra om bekymring om det også. At de ikke helt har skjønt hva det er. (Informant 1, politi).

Ulik forståelse av begrepet kan føre til at personer ikke vet hva de skal se etter for å identifisere radikaliserings, eller at de melder ifra om en bekymring på feil grunnlag.

Kjennskap til begrepet

Flere av informantene uttrykte at radikaliserings ikke er et begrep de forholder seg til i hverdagen, men det er et begrep de har kjennskap til. Mange hadde flere ulike arbeidsoppgaver, dette kunne igjen påvirke fokuset på radikaliserings. Samt er radikaliserings en komplisert tematikk som sjeldent dukker opp, noe som igjen kan påvirke hvor mye fokus de ulike informantene hadde på begrepet i arbeidshverdagen sin:

Det er ikke et ord jeg bruker selv i jobben min fordi foreløpig har det ikke vært noen situasjoner hvor det har vært nødvendig. (Informant 18, prest for ungdom og unge voksne).

Det var ikke naturlig for alle å bruke begrepet radikaliserings i jobben, noe grunnet posisjon og mandat, men også hyppigheten av hendelser som kan knyttes til radikaliserings. Noen av informantene uttrykte at det ikke hadde vært saker knyttet til radikaliserings før, så de gangene de hører begrepet er ofte i forhold til saker i media.

Hvorfor er det nødvendig med bevisst bruk av begrepet i praksis?

Informantene uttrykte at det er viktig å ha et bevisst forhold til hvordan begrepet radikaliserings blir brukt i praksis. Dette er for å unngå stigmatisering, kategorisering og at begrepet kan virke mot sin hensikt. Dette kan eksemplifiseres gjennom et sitat:

[...] alle sånne begrep er jo en utfordring i at vi stigmatiserer folk. At vi setter de i en bås og snevrer inn bilde av hvem de er. (Informant 16, sikkerhetsinspektør i kriminalomsorgen).

Dilemmaene knyttet til bruken av begrepet ble løftet frem av flere informanter:

Og hvis kunnskapen ikke er på plass så kan det hende at folk sender en bekymring om en misforståelse. At vi svartmaler folk. Og faktisk, la oss si en vanlig ungdom blir misforstått og det blir sendt en bekymringsmelding til politiet. Det gjør noe med personen. Han blir opprørt. Kanskje han bli radikaliserert av at han blir anmeldt til politiet for noe han har ikke gjort. Så nå kan jeg jo det virkelig. (Informant 5, frivillig organisasjon).

Radikaliserings er et begrep som kan medføre stigmatisering, kategorisering og ekskludering av personer. Derfor legger flere av informantene vekt på at det er viktig å ha et bevisst forhold til bruken av begrepet. Som sitatet viser til kan bruken av begrepet basert på en misforståelse føre til en motsatt effekt av det de egentlig forsøker å oppnå, og kan lede en person inn i en radikaliseringsprosess siden personen har blitt kategorisert som radikaliserert.

4.1.3 Radikaliseringsprosess

Årsaker og mekanismer til at en person blir ledet inn i en radikaliseringsprosess er varierende og mangfoldig ifølge informantene. Det ble lagt vekt ulike faktorer og prosessen kunne variere i stor grad fra person til person i forhold til hvordan, hvorfor og når. Nøkkelfunnene knyttet til radikaliseringsprosess gjennom funnene er:

- En kompleks og lineær prosess
- Utviklingen av svart/hvitt tankegang
- Fellesskap i utenforskapet – internettet eller fysisk
- Prosessen varierer fra person til person

Hvilke elementer som ble nevnt av de ulike informantene varierte i stor grad. Flere av informantene la vekt på at det er en sammensatt prosess som kan være påvirket av flere årsaker og mekanismer, noe som gjenspeiler seg i sitatet:

Det tenker jeg, at en i økende grad eller i en sånn endringsprosess, der en kanskje begynner å intolerant til andre sine meninger. Begynner å bli opptatt av konspirasjonsteorier. Danner seg et fiendebilde kanskje. At det er, og en sånn verden som er inndelt i oss og dem. Kan være hatefulle ytringer. Det kan være enten ta i bruk vold eller truende bruk av vold. Kanskje endre omgangskrets eller kanskje isolere seg. Bruk av mer tid på nettet og kanskje litt tvilsomme nettsider av ymse art. Egentlig danne seg et litt sånn eget verdensbilde da. Eller sin egen virkelighet tenker jeg. (Informant 9, rådgiver i kommune).

Dette oppsummerer godt kompleksiteten til prosessen og alle mulige årsaker og faktorer som kan påvirke en radikaliseringsprosess. Gjennom sitatet fremstår prosessen som gradvis, og at den ikke nødvendigvis har en tydelig start eller slutt.

En kompleks og lineær prosess

Noen av informantene forklarte radikaliseringsprosessen ved å bruke radikaliseringstunellen som en metafor. De som brukte den som en slags forklaringsmodell mente det var et godt bilde på hvordan en radikaliseringsprosess utfolder seg:

Jeg syntes det er et godt bilde den her radikaliseringstunellen. [...] At det er en grei måte, det er en prosess og at en kan gå inn og ut av og at det kan være langvarig, kortvarig. Alt etter som. (Informant 7, sosialkurator i uteseksjonen).

Radikaliseringstunellen illustrerer en lineær prosess. Samtidig legger informanten til hvordan prosessen kan variere, noe som ikke nødvendigvis er i samsvar med den lineære metaforen. En informant stilte seg kritisk til radikaliseringstunellen som en metafor på en radikaliseringsprosess og uttrykte at en trapp er en bedre illustrasjon:

[...] det blir jo litt sånn spørsmål selv med den tunnelen og. For det er jo gjerne en sånn, det er noe sånn rett frem gjennom en tunnel. Og det er kanskje ikke nødvendigvis en god metafor. Av og til så bruker du trappetrinn og som en type metafor. (Informant 8, SLT-koordinator).

Kritikken til bruken av radikaliseringstunell som metafor går på at en radikaliseringsprosess trenger ikke nødvendigvis å foregå lineært. Forståelsen av radikaliseringsprosessen som en lineær prosess indikerer en tydelig start og slutt, men det fremstår ikke som at den bestandig er like tydelig. Det fremstår som at radikaliseringstunellen ble brukt for å illustrere en prosess, men ikke nødvendigvis en lineær prosess.

Flere informanter nevnte radikaliseringsstunellen og hvordan det dannet et fint bilde av hvordan prosessen foregikk. En informant uttrykte:

Men som har vi også de som, eksemplene der, du har denne radikaliseringsstunellen ikke sant. Altså har du, altså hvor langt man har kommet. Og i begynnelsen så er det gjerne lettere å snu og det er ikke like mye som er farlig. Altså som man merker, men jo lenger man kommer inn i tunnelen jo på en måte mer radikalisert blir man og det er jo vanskeligere og mørkere blir det jo å. Jeg tenker at da er det, da skal det mye mer til da å endre dem sitt syn og få dem til å på en måte, å få snakket med dem og på en måte. (Informant 1, politi).

Radikaliseringsstunellen ble brukt av informantene for å kunne danne et bilde og forstå hvor personen befant seg i prosessen. På mange måter ble metaforen radikaliseringsstunell brukt for å måle graden av radikalisert ved å se for seg hvor personen var i tunnelen.

Sort/hvitt tankegang

En radikaliseringsprosess kan utvikle en form for sort/hvitt tankegang hvor en ikke er mottagelig for motargumenter eller nyanser:

Det er jo en prosess der en går i fra å se verden nyansert til å se det mer og mer svart/hvitt tenker jeg.... (Informant 16, sikkerhetsinspektør i kriminalomsorgen).

Prosesen kan føre til at individer ikke deltar i refleksjonsrom noe som styrker en tanke om at egne synspunkter og holdninger er det som er rett. Den gradvise overbevisningen om at eget syn på verden er rett kan resultere i en villighet til å bruke vold:

Mange sånne mekanismer da, så er det snakk om ekkokammere og litt sånn. Du gradvis blir overbevist om at ditt syn er riktig da. At du da etter hvert er villig til å bruke vold for å finne fram. (Informant 4, fritidsleder).

Sort/hvitt tankegang kan utvikles til en oss/dem tankegang. Den gradvise overbevisningen om at eget syn er rett kombinert med en tanke om at resten av verden ikke deler samme syn, kan resultere i vold for å få frem egne synspunkter.

Fellesskap i utenforskapet – internett eller fysisk

Ifølge informanten kan en person som befinner seg i en radikaliseringsprosess oppleve at de står utenfor majoriteten i samfunnet og derfor søker seg til et nytt fellesskap. Søken etter et nytt fellesskap kan føre til at en oppsøker mennesker som mener det samme som en selv, eller oppsøker tilhørighet til en gruppe. Flere av informantene la vekt på søken etter et fellesskap:

Litt den type tenking, og at en, det formes gjerne med noe at man oppsøker ting på nettet tror jeg da. En følelse av utenforskap tror jeg det ofte begynner med da. At man ikke føler at man passer inn noe sted. Også finner man gjerne et forum hvor man bli akseptert og får mye positiv feedback på det man tenker, også blir det gjerne en sånn der selvforsterkende prosess da. At de søker hverandre og forsterker hverandre. (Informant 6, leder uteseksjonen).

For en person som føler seg utenfor samfunnet kan en følelse av et fellesskap gjøre godt uansett hvilke type holdninger og ytringer gruppen står for ifølge flere informanter. Her igjen kommer det sårbare aspektet inn som et element.

Prosessen varierer fra person til person

Flere informanter påpekte variasjonen til en radikaliseringsprosess, faktorer som kan påvirke og hvordan prosessen utvikler seg:

Så, tenker det kan være litt forskjellige prosesser da. Det kan jo være en prosess hvor man gjerne er veldig alene med tankene, ikke deler det med noen. Men at man gjerne oppsøker ting på nettet eller på andre måter som bekrefter og forsterker det man allerede tenker da. (Informant 6, leder uteseksjonen).

Prosessen kan variere fra person til person ifølge flere av informantene. Det ble også nevnt av flere at prosessen kunne ha en forsterkende effekt, gjerne gjennom følelsen av tilhørighet til en gruppe.

4.1.4 Bekymring

Et gjennomgående trekk blant informantene var at begrepet bekymring var krevende å definere grunnet det var lite problematisert og det var selvforklarende. Forståelsen av begrepet ble derfor basert på assosiasjoner til eget yrke og erfaringer. To ting som gikk igjen i defineringen av bekymring var magefølelse og følelsen av at man må gripe inn eller gjøre noe.

Magefølelse

En bekymring starter ofte med en magefølelse som indikerer at det er noe som ikke stemmer:

Det er jo på en måte en magefølelse, eller det med at det er noe som ikke helt stemmer da. Og det er grunn til å uroe seg for noe. (Informant 8, SLT- koordinator).

Magefølelse er svært varierende fra aktør til aktør og påvirker av kunnskap og erfaring. Dette kan derfor tyde på at en bekymring er svært subjektiv.

Kombinasjon av tegn og magefølelse la grunnlag for en bekymring

Så jeg tenker jo den bekymringen er jo når du først gjerne får sånn tegn på at her, og vi snakker mye om det ut mot de som er i direkte kontakt mot barn og unge, at du får en litt sånn magefølelse på at her er det noe som ikke stemmer. Du har fått noe informasjon, du har gjort noen observasjoner så du, så egentlig tenker jeg på at ofte er det en magefølelse som sitter. Og litt sånn ryggmargsrefleks hos de som jobber ut i kommunen. (Informant 13, SLT-koordinator).

I enkelte tilfeller kan aktøren identifisere tegn som fører til en følelse av at noe ikke stemmer. Eller så kan en magefølelse knyttet til en observasjon føre til at aktøren identifiserer flere tegn og bekymringen øker. Tegn og følelse påvirker hverandre gjensidig. Det er kombinasjonen av tegn, følelse og observasjon som utgjør en bekymring.

4.1.5 Felles begrepsforståelse gjennom tverrfaglig samarbeid

Informantene har varierende kunnskap og erfaring med saker om radikaliseringsprosesser. Dette resulterer i ulike definisjoner på begrepet radikaliseringsprosesser, men radikaliseringsprosesser har flere like gjennomgående elementer hos flere av aktørene. Flere av informantene hadde en antagelse om at ulike aktører tolker begrepet ulikt, men at grunnet de var med i et tverrfaglig samarbeid hadde de utviklet en felles begrepsforståelse:

Når det gjelder de som jobber, av de i den regionale gruppen *konfidensielt* så opplever jeg jo at vi har samme forståelsen av det. Men du skal ikke langt utenfor det opplever jeg før folk kanskje har en litt annen oppfatning av hva det er og bruker begrepet litt annerledes. (Informant 9, rådgiver i kommunen).

Et tverrfaglig samarbeid som den regionale gruppen legger et grunnlag for opprettelsen av en felles begrepsforståelse.

4.2 Hvordan identifiserer aktørene radikaliseringsprosesser?

Hvilke tegn som blir identifisert og vektlagt av de ulike aktørene varierer i stor grad. Et tegn er ofte ikke nok til at det utvikler seg til en bekymring om radikaliseringsprosesser, men det er gjerne en kombinasjon av flere tegn. Kompleksiteten og tvetydigheten til radikaliseringsprosesser gjør det krevende å skille radikaliseringsprosesser fra annen type bekymringsfull atferd. Noen av utfordringene knyttet til identifisering av radikaliseringsprosesser er knyttet til kunnskapen den enkelte aktøren besitter og ulike forståelser av tematikken.

4.2.1 Tegn og risikofaktorer som vektlegges i en identifiseringsfase

Innledningsvis ble informantene spurt om hvilke tegn og risikofaktorer som ble vektlagt i identifiseringen av radikaliseringsprosess, og hvilke tegn og risikofaktorer som ble vektlagt i en vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosess. Svarene tydet på at informantene identifiserte de samme tegnene og risikofaktorene i en tidlig fase, som i fasen hvor de vurderte bekymringen om radikaliseringsprosess. Funnene knyttet til tegn og risikofaktorer blir derfor presentert sammen grunnet de overlapper og ble tolket som det samme. Hovedtrekkene er:

- Endring i atferd, ytringer og holdninger
- Søken etter et fellesskap
- Symboler og idealisering av spesifikke grupper
- Deling av ytringer og holdninger på sosiale medier
- Sårbarhet
- Kombinasjon av ulike tegn og faktorer

Endring i atferd, ytringer og holdninger

Flere informanter la vekt på endring i atferd, ytringer og holdninger som tegn til en radikaliseringsprosess. Endring kunne være alt fra klesstil, miljø, aktiviteter, utenforskap, holdninger og ytringer:

Ter de seg annerledes, har de endret drastisk væremåte den siste tiden? For eksempel sånn at familie, venner skole og andre reagerer på en forandring. (Informant 1, politi).

Reaksjon fra miljøet rundt personen som er i faresonen til å bli radikalisert kan tyde på en drastisk endring i atferd, ytringer og holdninger. Endringen vurderes opp mot tid og graden av drastisk endring. En informant henvist til 24 – timers menneske og hvordan helheten av endringene legges til grunn i en vurdering.

Muligheten informantene hadde til å endre atferd, ytringer og holdninger gjennom motargumenter ble også brukt som en indikator. Hvis personen ikke var mottagelig for motargumenter og det ikke var mulig å nyansere synet på verden, ble det oppfattet som et tegn til en mulig radikaliseringsprosess eller radikalisering fra aktørene sin side:

Også er det liksom grad av ytring og hvor tilbøyelig en er til å bli, bli nyansert i samtalen. (Informant 7, sosialkurator i uteseksjonen).

Direkte samtale ble brukt for å vurdere hvor fastlåst personen var i egne meninger og holdninger. Hvis personen ikke var mottagelig for nyanser ble det oppfattet som et tegn til radikaliseringsprosess.

I hvilken grad endring i atferd, ytringer og holdninger kunne være et tegn på radikaliseringsprosess var ofte påvirket av relasjon siden flere av aktørene jobbet tett med identifiserte personer:

Det er jo litt, litt kanskje som jeg sa at, både hvilken relasjon har du til den personen, hvor åpen er han å snakke om ting og.. og hvis den vet at den har vært borti ting før så vil jo det påvirke. Også er det liksom grad av ytring og hvor tilbøyelig en er til å bli nyansert i samtalen. (Informant 7, sosialkurator i uteseksjonen).

Hvis informanten har en relasjon til personen som er identifisert som i faresonen til en radikaliseringsprosess eller de er bekymret for at personen er radikalisert, er det lettere å ta en helhetsvurdering grunnet de har tilgang til historikk og kontekst. Aktører har da muligheten til å vurdere endret atferd opp mot moderat/normalt atferd, og dermed vurdere om det er tegn til radikaliseringsprosess eller om det er tegn til annen bekymringsfull atferd.

Søken etter et fellesskap

Utenforskap ble gjentatt av flere informanter. Hvis en person føler seg utenfor samfunnet, kan de velger å søke seg til miljøer hvor de føler en form for tilknytning og fellesskap.

Utenforskap kan være av eget ønske eller et resultat av at personen ikke mestrer det sosiale liv. Noen informanter trakk også frem urettferdig behandling av samfunnet eller konflikt med myndighetene som mulige årsaker til utenforskap. Det å ikke føle seg inkludert kan være en risikofaktor som leder til radikaliseringsprosess:

Det er vel kanskje litt det jeg tenker på eller sa her med det med utenforskap. Om en person har et sosialt nettverk i sitt nærmiljø da. Tenker det er en risikofaktor å ikke føle seg inkludert. (Informant 6, leder uteseksjonen).

Utenforskap fører til at personen søker tilhørighet:

[...] når du føler deg veldig utenfor fra samfunnet også plutselig får du en følelse at du tilhører en gruppe. Uansett hva den gruppen har som idealet, gjør det godt. (Informant 14 (3), psykolog innenfor helse).

En sårbar person som opplever utenforskap, er opptatt av tilhørighet og det å finne et fellesskap. Søken etter et fellesskap kan gjøre personen sårbar for påvirkning og kan i noen

tilfeller trekkes mot ekstreme miljøer. Utenforskap som igjen fører til søken etter tilhørighet, kan derfor være en risikofaktor i forhold til radikaliserings.

En informant la vekt på at slike risikofaktorer henger litt sammen. Faktorer som utenforskap, at personen er fastlåst, at flere personer rundt personen melder ifra om en bekymring, og at personen ytrer mer ekstreme meninger enn det informanten selv tenker er innfor, kan resultere i en bekymring. Vurderingen gå så på om personen har noen beskyttelsesfaktorer som utgjør en motvekt til disse risikofaktorene. Informanten uttrykte at det er litt som med utsatte barn og unge, at en ser om det er beskyttelsesfaktorer til stede.

Symboler og idealisering av spesifikke grupper

Symboler og idealisering av spesifikke grupper eller miljøer som anses som ekstreme eller voldelig ble vektlagt i identifiseringen av radikaliserings ifølge flere av informantene.

Symboler kan være mye forskjellig:

[...] folk som går den veien blir veldig ofte opptatt av symboler på ulike måter. Både symbol i forhold til merker man har på seg. Det kan være måten man kler seg på. Det kan være også ting man gjør. Symbolhandlinger og sånn. (Informant 12, daglig leder innenfor tros og livssyn).

Flere av informantene uttrykte at de ikke hadde god kjennskap til mulige symboler eller var oppdatert på skikkelser og grupper i de ulike ekstreme miljøene. En informant påpekte også at personer som er radikaliserings tvilsomt ville uttrykt dette gjennom kjente ekstreme symboler som nazitegn, men heller brukt mer skjulte symboler. Det er derfor krevende å skulle identifisere symboler og idealisering av ekstreme skikkelser og miljøer som tegn til radikaliserings hvis aktører ikke besitter riktig og oppdatert kunnskap.

Deling av ytringer og holdninger på sosiale medier

Sosiale medier kan bidra til å danne et inntrykk av vedkommende en er bekymret for. Flere av informantene uttrykte at sosiale medier og deling av bilder og ytringer var noe de sjekket hvis de hadde tilgang til kontoen. Hvis vedkommende deler ytringer og holdninger som oppfattes som ekstreme for andre kunne dette øke en bekymring om radikaliserings. Sosiale medier kan derfor være en del av vurderingen for å danne seg et helhetsinntrykk.

Kombinasjon av ulike tegn og faktorer

Kombinasjonen av tegn og faktorer var ofte det som førte til at informantene tenkte radikaliserings. En helhetsvurdering kunne føre til at flere tegn og faktorer ble identifisert, noe som styrket bekymringen:

Det er ikke bare en ting gjerne. Men det er gjerne flere. Så det er veldig sånt stort spørsmål. Det er jo mange ting som skiller ut. Blant annet personens syn på verden ofte. Men ofte er det en kombinasjon av alle faresignalene som til sammen gir et inntrykk om den bekymringen. (Informant 1, politi).

4.2.2 Skille radikalisering fra andre former for bekymringsfull atferd

Skille radikalisering fra andre former for bekymringsfull atferd er krevende ifølge flere informanter. Flere av informantene jobber aktivt med håndtering av bekymring eller identifisering av bekymringsfull atferd som ikke er i relasjon til radikalisering. Funnene tyder på at det er krevende å sette et konkret skille. Hvilke tegn som blir identifisert varierer fra sak til sak, og det er derfor krevende å peke på et konkret skille på når en person kan identifiseres som radikalisert og når en person kan karakteriseres som radikal. Hovedtrekkene i faktorene som ble vektlagt for å skille radikalisering fra andre former for bekymringsfull atferd var motivasjonen bak handlingene og systematisert og komplisert atferd.

Motivasjon bak handlingene

Flere informanter poengterte at alle former for bekymringsfull atferd er ikke i relasjon til radikalisering. Motivasjonen bak en handling var noe flere av informantene la til grunn når de skulle vurdere om det var radikalisering eller en annen type bekymringsfull atferd. Noe som kunne tyde på at det var snakk om radikalisering og ikke annen type bekymringsfull atferd var at personen måtte ha en ideologisk, politisk eller religiøs overbevisning:

Første jeg tenkte på der var at man har ideologisk eller religiøs overbevisning. Det er mye uønsket atferd, folk gjør mye dumt i fylla eller av alle ulike årsaker da. Men man angret jo på det, og det er ikke alltid overbevisning som gjør det. Jeg tenker at det er den ideologiske, politiske, religiøse overbevisning som kanskje er med når man snakker om radikalisering da i stor grad. Der er det et skille. (Informant 3, seniorrådgiver og prosjektleder innenfor tros- og livssyn).

Overbevisning gikk igjen hos informantene, og det handler om at personen er villig til å kjempe for noe som de er ekstremt opptatt av. Overbevisningen kan føre til at personen er villig til å gå langt for det de er opptatt av og tror på, noe som kan resultere i vold eller akseptere bruken av vold.

Flere av informantene jobber med ungdom. Ungdom går igjennom en opposisjonsfase hvor det er vanlig å ha radikale holdninger som ikke nødvendigvis betyr at personen er i faresonen til å bli radikalisert eller radikalisert. I en fase hvor ungdommen er i endring kan det være

krevende å skille hva som er overbevisning og hva som er en midlertidig fase. Samtale og tillit til ungdommen ble ansett som viktig i jobben med identifisering av hvilken type atferd ungdommen utviste.

Systematisk og komplisert atferd

Radikalisert atferd ble omtalt som mer systematisk og komplisert enn annen type form for bekymringsfull atferd. Radikaliserende holdninger, tanker og ytringer ble ansett som mer avansert, noe den vanlige mannen i gata ikke hadde klart å opprettholde uten å være radikalisert. Systematisk og komplisert atferd ble knyttet til grunnholdninger:

[...] men jeg føler at de ofte tar grupper under en kam, uten at de... de systematiserer på en annen måte. En med uønsket atferd, trenger ikke nødvendigvis å være systematisert i atferden sin. Mens radikalisme for meg handler om å være litt systematisert i det. At det er noen grunnholdninger, noe systematikk. (Informant 11 (1), leder barnevern).

Dette kan ses i relasjon med overbevisning, at det ligger en motivasjon bak atferden som fører til at det er radikalisering. Et annet skille gikk på hvor fastlåst personen var:

Altså et moment er hvertfall det dere veldig fastlåste tenker jeg. Og kanskje som at man er veldig, mer og mer sånn radikaliseringsprosess, man er isolert. Sånn at man får ikke den inputen. Altså andre som har uønsket atferd tror ikke like stor grad gjerne opplever spesifikt det. (Informant 14 (2), individual psykoterapeut innenfor helse).

Proessen som leder til at en person bli fastlåst i et bestemt syn på verden var ikke et tegn som ble knyttet til andre former for bekymringsfull atferd. Systematikken, hvor fastlåst personen var og overbevisning i grunnholdninger var noe som kunne skille radikalisering fra annen bekymringsfull atferd.

Krevende å vise til et konkret skille

Det kan være krevende å vurdere og skille om ekstreme ytringer skyldes psykisk uhelse eller om personen er radikalisert. En informant fra helse uttrykte at det er vanskelig å vite hva som er høna og egget når en snakket om psykisk uhelse og radikalisering. Det å vurdere dette skille er krevende:

Det er jo vanskelig av og til å skille litt fordi at man kan være veldig religiøs, samtidig som at de har psykisk problemer. Også kan man bli oppfattet som at de er radikalisert av andre. Og det er veldig stor forskjell, altså det er jo en helt annen ting det. Det at man, eksempelvis går i moskeen hver dag hele veien og er veldig, liksom, er veldig religiøs da med alt som kommer til det som skjer i koranen og omtrent, altså, folk

merker det på oppførselen i tillegg. Man hører på lydbok av koranen når man kjører bil, sant. Man blir oppfattet av andre som at noe, at noen er veldig ekstrem i sin religiøsitet, så betyr jo ikke det nødvendigvis at de ønsker å bruke vold for å oppnå sine politisk mål. Eller religiøse mål da. Det er jo noe helt annet det. Så det er jo viktig å skille da. Det er jo ikke alltid like lett på de vurderingene. Men det er derfor vi snakker med folk også, for å få vite mer og danne oss et inntrykk av, er dette her bare en som religiøs, er det psykiatri, er det radikaliserings. (Informant 1, politi).

Informantene uttrykte at det å skille radikaliserings fra andre former for bekymringsfull atferd er svært krevende. Noen tegn og faktorer er felles mellom radikaliserings og annen bekymringsfull atferd noe som gjør det krevende å sette et konkret skille:

Det er vanskelig å stadfeste hva som er roten til de ulike bekymringene, hvertfall i tidlige prosesser. Altså handler det om utenforskap, handler det om ideologisk overbevisning, handler det om vanskelig hjemmesituasjon. (Informant 17, skole).

Roten til en bekymring i en tidlig fase er krevende å stadfeste. Dette poengterte flere informanter og det kom frem at dette kan føre til at radikaliserings atferd blir identifisert som annen bekymringsfull atferd eller omvendt.

4.2.3 Utfordringer knyttet til identifisering av radikaliserings

Radikaliserings er en sammensatt tematikk hvor ulike aktører har et felles ansvar for tidlig identifisering av mulige tegn til radikaliserings. Identifisering av radikaliserings er påvirket av subjektive vurderinger. Funnene viser til spesielt to utfordringer knyttet til identifisering: kunnskap til tegn og risikofaktorer til radikaliserings og det subjektive aspektet ved identifisering.

Kunnskap til tegn og risikofaktorer knyttet til radikaliserings

Det er stor variasjon mellom informantene knyttet til hvor mye kunnskap og erfaring de hadde til tegn og risikofaktorer som kan identifiseres til radikaliserings. En informant pekte på at mangel på kunnskap kan føre til mangelfull identifisering:

Du klarer ikke, du har ikke kunnskapen så du klarer rett og slett ikke å fange opp hva det egentlig er. Og jeg vet jo og i konkrete saker at det har gått ganske skremmende langt før noen har gitt beskjed. Overraskende. Du blir nesten sjokkert liksom og hører hva folk har observert uten å gi beskjed. (Informant 9, rådgiver i kommunen).

Som sitatet eksemplifiserer kan manglende kunnskap føre til at aktøren ikke vet hvilke tegn og faktorer som identifiseres som radikaliserings. Flere informanter uttrykte også at mangel på

kunnskap kunne føre til at en ikke turte å melde ifra om en bekymring om radikaliserings da en ikke ønsket å ta feil eller melde ifra om en bekymring basert på feil grunnlag.

Subjektive aspekter ved identifisering

Det vil være naturlig at de ulike forebyggende aktørene som jobber med radikaliserings har noe ulik forståelse av begrepet radikaliserings. Dette kan påvirke hvordan identifisering og vurdering av en bekymring foregår og hvilke tegn og risikofaktorer de ulike aktørene vektlegger:

Det vil alltid være forskjellige folk som vil vurdere ting ut ifra vår bakgrunn og kontekst. Og det er derfor vanskelig å si hvem som har rett, sant. Hva er den riktige måten å se på dette. Det er ikke alltid like lett å se en sånn objektiv sannhet her, sant. (Informant 8, SLT- koordinator).

Identifisering har ikke en objektiv sannhet. Vurderingene blir preget av subjektivitet grunnet det er ulike aktører som gjennomfører vurderingene. Det subjektive aspektet til forståelsen av begrepet radikaliserings og vurdering fører til ulike tolkninger av situasjoner og tegn. Det å koble på flere aktører i en identifiseringsfase og vurderingsfase ble oppfattet som nyttig av flere informanter da det gjorde det lettere å danne et helhetlig bilde:

Ja jeg tenker jo at jeg og noen andre har en spesiell kunnskap om dette. Og ganske mye tid på å lese om tematikken. Se filmer og oppdatere oss på kunnskap. Vært på konferanser og vet jo veldig mye om dette. Sannsynligvis har vi bedre forutsetninger for å vurdere, fordi vi kjenner så godt til det. Det er derfor det er så viktig at folk kobler på andre da, når det er noe de syntes, noe som de kanskje reagerer litt på, men som de trenger noen andre til å være med å vurdere sammen med de da. (Informant 8, SLT-koordinator).

Ulik kunnskap og erfaring mellom aktørene påvirker hvordan de vurderer og identifiserer radikaliserings. Det å kontakte andre aktører ble derfor ansett som nyttig for mer informasjon og for å kunne gjennomføre en helhetlig vurdering.

4.3 Når anses en bekymring om radikaliserings som så alvorlig at den videresendes til andre aktører?

Hvordan en vurdering av en bekymring om radikaliserings gjennomføres er påvirket av hvordan bekymringen oppstår, hvilke aktører som allerede er involvert og hvilke aktører som

det er nødvendig å involvere. De fleste informantene gjennomførte en intern vurdering før de kontaktet eksterne aktører for bistand i en vurdering eller videresendte den til andre aktører. Noen informanter skilte seg ut og kontaktet eksterne aktører med en gang. Igjen kom det frem at radikaliserings er en komplisert tematikk, og en vurdering av radikaliserings fremstod som krevende for alle aktører.

4.3.1 Hvordan en vurdering gjennomføres

Hvordan en vurdering av en bekymring om radikaliserings gjennomføres varierte mellom de ulike aktørene. Hvordan de gjennomførte en vurdering ble i første omgang påvirket av hvor bekymringen kom i fra og hvilken informasjon de hadde knyttet til personen de var bekymret for. Hvis det forelå en reell bekymring ble det som regel gjennomført en intern vurdering i første omgang og det varierte når de ulike informantene kontaktet eksterne aktører. Eksterne aktører kunne bli kontaktet for informasjon, råd, vurdering og andre ting.

Hvordan bekymringen oppstår

Hvordan en vurdering gjennomføres påvirkes av hvordan bekymringen oppstår. Flere av informantene uttrykte at hvis en selv har blitt bekymret for en person gjennomfører man en vurdering annerledes enn om noen andre melder ifra om en bekymring om radikaliserings.

Hvis informanten selv identifiserte en bekymring om radikaliserings uttrykte flere at de forsøkte å snakke med vedkommende. Dette var for å sjekke hvor fastlåst personen er i sine holdninger og ytringer. Utover dette forsøkte noen å samle inn informasjon fra mennesker rundt personen, men dette varierte i noen grad da flere av informantene jobber tillitsbasert. Tillitsbasert vil si at de la stor vekt på relasjon og tillit, og et ønske om å spille med åpne kort:

Det kommer litt an på hva, hvordan denne her bekymringen kommer til. Hvis det er en selv som er bekymret så vil en gjerne prøve å snakke. Få den personen til å utdype, sånn som det. Prøve å komme litt inn på hva som ligger bak tanker og eventuelt holdninger. (Informant 7, sosialkurator i uteseksjonen).

Hvis det er noen andre som melder ifra om en bekymring om radikaliserings uttrykte flere at de gjerne ønsket å få vite mer om bekymringen fra vedkommende som meldte ifra. Dette var for å utelukke moralsk panikk og høre grunnlaget til bekymringen blant annet:

Hvis det er andre som kommer med en bekymring så vil en jo høre litt hva den tenker. Er det en form for moralsk panikk og at en ikke har snakket med ungdommen, har han en dialog med ungdommen eller personen. (Informant 7, sosialkurator i uteseksjonen).

Relasjon til personen en var bekymret for ble ofte sett på som noe positivt. Det var fordi aktøren lettere kunne komme i kontakt og dialog med personen for å få mer informasjon. Muligheten for dialog er derfor noe relasjonsbasert.

Direkte dialog med vedkommende

Direkte dialog med personen var noe som gikk igjen i hvordan informantene gjennomførte en vurdering av en bekymring om radikaliserings. Dialogen, enten den var over telefon eller fysisk, kunne styrke eller svekke bekymringen, samt avgjøre om den var reell eller ikke. Dette kan eksemplifiseres gjennom et eksempel:

Og hvor da den personen her fikk tatt en samtale med den eleven og egentlig ble det avkrefte vil jeg si for en merker at det var ikke så fastlåst og det var... for vi må jo på en måte ta det den eleven sier og, vi kan jo ikke gå videre på noe som den ikke bekrefter på et vis da. Og hvor det blir tatt opp heller med den eleven, og så det er mange som går rundt og tror ting uten å egentlig snakke med den det gjelder.
(Informant 6, leder uteseksjonen).

Gjennom dialog dannes det et inntrykk av personen som legger grunnlaget for vurderingen. Dette kan styrke vurderingen av om bekymringen er reell eller ikke ved at dialogen gir mer informasjon om tanker og holdninger personen har. Dialog ble derfor ansett som et effektivt og svært nødvendig virkemiddel i en vurdering av en bekymring.

Drøfting internt med kollegaer

En intern vurdering med kollegaer var ofte det første steget i en vurdering av en bekymring om radikaliserings ifølge flere av informantene. Drøfting internt ble gjennomført kontinuerlig i løpet av en vurdering eller hvis det var usikkerhet rundt en selvstendig vurdering.

Informantene uttrykte også at intern drøfting med kollegaer var nyttig for å finne ut av veien videre og hvordan saken burde håndteres. Det er få saker om radikaliserings, støtte fra kollegaer gjennom intern drøftelse var derfor betryggende for flere.

For enkelte av informantene var det noe lettere å diskutere saker om radikaliserings internt grunnet med-kollegaer hadde likt mandat og forståelse av regelverk. Drøftelse av saker og informasjonsdeling internt kunne være lettere enn eksternt grunnet likt mandat, likt forhold til taushetsplikt og at en jobber under de samme forholdene.

Drøfting med eksterne

Det varierte mellom informantene når de valgte å inkludere eksterne aktører i en vurdering av en bekymring om radikaliserings. Hovedskillene var mellom de som kontaktet eksterne aktører

med en gang og de som tok opp bekymringen i en gruppe. Anonym drøftelse var noe som gikk igjen uavhengig av hvordan de gjennomførte en vurdering. En informant uttrykte at de var helt avhengig av å få informasjon fra eksterne, uten den informasjonen hadde ikke informanten fra barnevernstjenesten kunne gjort jobben sin.

Noen aktører valgte å kontakte eksterne aktører tidlig i en vurderingsfase. En informant skilte seg ut og kontakt eksterne aktører med en gang:

Nei da er det bare å kontakte politiet. De har jo forebyggende enhet. Så det er jo det jeg sier, det er jo en del risikovurdering der som vi ikke skal gjøre. (Informant 15, beredskapskoordinator på universitet).

Informanten velger å kontakte eksterne aktører med en gang siden de er ansett som mer egnet til å kunne gjennomføre en vurdering av bekymringen. Samtidig er det viktig å huske at informanten har gjennomført en form for intern vurdering grunnet det har blitt identifisert en bekymring.

Som nevnt er flere av informantene en del av et tverrfaglig samarbeid. Radikalisering er en tematikk som blir drøftet og diskutert i samarbeidet. Denne gruppen blir brukt som en drøftingsarena hvor en bekymring kan bli drøftet anonymt i første omgang:

Da legger en fram anonymisert på en måte casen og de som er i direkte kontakt forteller på en måte ut fra sitt utgangspunkt hva som gjør at de er bekymret. Så tar de andre aktørene som er med å spør etter i forhold til ulike tematikker. (Informant 13, SLT-koordinator).

Informantene som nevnte det tverrfaglige samvirke så det som en god ressurs å kunne drøfte en bekymring anonymt med flere aktører. De ulike aktørene i samvirke har ulikt mandat og bakgrunn noe som gjør at de kan komplimentere hverandre i en vurdering av en bekymring om radikalisering. En informant påpekte at det å involvere andre aktører blir en form for et sikkerhetsnett. Ved å involvere flere aktører kommer det frem ulike synspunkt, noe som kan resultere i en bedre vurdering. I tillegg kan det å involvere flere ulike aktører motvirke effekten av ulik forståelse av begrepet radikalisering ifølge informanten.

Radikalisering som et sideelement i en annen vurdering

For noen aktører kunne radikalisering dukke opp som et sideelement i en annen vurdering:

[...] det vil jo egentlig være et sidebegrep på en måte for oss. For vi vil, vi har ikke noe generell plikt til å varsle om radikalisering til noen. Så vi vil jo knytte det opp til,

altså spørsmålet om radikaliserings hvis vi vet noe om dette vil jo egentlig være en sidevurdering til om det er sannsynlig at noen vil kunne gjøre det. (Informant 2, assisterende klinikkssjef).

Vurdering av en bekymring om radikaliserings faller noe utenfor mandatet til informantene, og det er derfor ikke et hovedfokus. Informantene uttrykte at de ikke har et ansvar for å omvende folk fra radikaliserings, men at primæroppgaven er å gi helsehjelp. Radikaliserings kan derimot dukke opp som et sideelement til en annen vurdering. Informantene uttrykte at hvis det dukker opp en bekymring om radikaliserings tar de kontakt med politiet, men at vurderingene de gjør i hverdagen ikke er rettet mot radikaliserings siden hovedfokuset er helsehjelp.

4.3.2 Alvorlighetsgrad til en bekymring og når må den håndteres

Hvordan informantene vurderte alvorlighetsgraden til en bekymring om radikaliserings varierte. Som påpekt i 5.3.1 sender noen informanter bekymringen videre med en gang, uavhengig av alvorlighetsgrad. Noen hovedtrekk på hvordan informantene vurderte alvorlighetsgraden til en bekymring om radikaliserings var kombinasjon av holdning og atferd, kjennskap til personen gjennom relasjon, voldshistorikk, konkrete planer og bruken av anonym drøftelse i tilfeller med stor usikkerhet.

Kombinasjon av holdning og atferd

En informant uttrykte at en kombinasjon mellom holdning og atferd førte til at bekymringen måtte håndteres:

[...] som ofte går igjen, der man liksom blir litt sånn hjernevasket, vil jeg si da. Altså over tid til å tro på noe så mye at man er villig til å bruke vold for å oppnå sine mål mot det man tenker og tror på. Sant så, ta alle disse kombinert med at man plutselig går til å undersøke på nettet hvordan man kjøper våpen. Så er det alle alarmbjeller som ringer da. (Informant 1, politi).

Holdning fremstår som noe som utvikles over tid. Velger personen å aktivt søke opp ting på nett og gi uttrykk for handling i tillegg tyder det på at bekymringen alvorlig og at den må håndteres.

Kjennskap til personen gjennom relasjon

Enkelte informanter jobbet svært relasjonsbasert. Relasjonen til personen kunne derfor påvirke hvordan vurderingen av bekymringen ble gjennomført:

Så tror jeg det hadde høynet sjansen for at vi hadde koblet på andre aktører litt raskere da, hvis vi ikke hadde hatt saken så lenge fra før. Jeg tror jo at jo lenger vi har en

barnevernssak gående, jo mer relasjoner vi får, jo blindere kan du sikkert bli. Fordi at du blir kjent med folk og de blir kjent med deg og ja. Hvis det sto i bekymringen vi fikk inn her i litt sånn ny sak at det er en vi er bekymret for, enten far eller mor. Eller ungdommen har radikalisererte eller ekstreme holdninger så ville vi nok koblet på litt raskere andre aktører, men hvis det suser og går med en ungdom, har kjent det på år. Så tror jeg jo vi ville fort litt lenger prøvd å gjøre noe selv og liksom, ja. Da kan ting fort ta litt lengre tid. (Informant 11 (1), leder barnevern).

Relasjon til personen gjør at aktøren har mer informasjon om personen og kjennskap til historikk. Noen informanter løftet dette frem som noe bra da det ble lettere å ta en stilling til om personen hadde hatt en drastisk endring eller ikke. I tillegg var det lettere å vurdere kapasiteten til personen grunnet kjennskap gjennom relasjon og historikk. Samtidig, som sitatet over viser til, kan relasjon føre til at aktøren blir «blind» i saker om radikalisering ifølge informantene. Flere av informantene uttrykte at hvis de hadde en god relasjon til personen og kunne komme i dialog ville det ta lengre tid å kontakte eksterne aktører grunnet de ønsket å løse bekymringen internt så langt det lot seg gjøre først. Derimot hadde ikke informantene kjennskap til personen fra før og ikke hadde mulighet til å komme i dialog med personen, antok de at de ville kontaktet eksterne aktører tidlig for å kunne vurdere alvorlighetsgraden til bekymringen sammen med informasjon fra andre aktører.

Voldshistorikk

I en vurdering på om en person kommer til å agere og utføre en uønsket handling la flere av informantene vekt på historikken til personen. Hvis en person har utøvd vold før, ble det vurdert som mer sannsynlig at personen kunne ty til vold igjen. Samtidig er dette kun en økt sannsynlighet, det betyr ikke at personen faktisk kommer til å ty til vold. Det ble også påpekt at ikke alle vold er knyttet til radikalisering, og en informant uttrykte at en må se på motivasjonen bak volden. Informanten fra politiet hadde tilgang til historikk og det var derfor et element i vurderingen av alvorlighetsgraden til bekymringen:

Vi har jo historikk både i straffesaksregisteret og i politioppdrag. Og han har vært involvert i de siste årene hvor du kan se på historikk i forhold til voldshendelser som har vært hvis det er noen. Også har du jo, eksempelvis, altså du har masse vurderinger. Og det kan være vold imot andre mennesker eller vold imot andre dyr, eller det kan være å sjekke om de har våpen registrert på seg. (Informant 1, politi).

Informanten fra politiet skilte seg noe ut i forhold til tilgangen på historikk. Andre informanter som benyttet seg av historikk i forhold til vold og andre hendelser i en vurdering kontaktet politiet for å få tilgang til mer informasjon.

Konkrete planer

Noen av informantene hadde en streng tolkning av taushetsplikten og uttrykte at en bekymring måtte gå svært langt for at andre aktører skulle bli kontaktet:

Hvis vi skal bryte vår taushetsplikt, så må jo det være fordi at vi ser at, at vi tenker at det er en reell risiko for at noen blir drept. Det er ganske alvorlig. Det er ganske sent i forløpet. (Informant 14 (4), leder og psykiater).

Hvis pasienter formidlet konkrete planer var det nødvendig å reagere. Konkrete planer ble nevnt av flere aktører.

Anonym drøftelse ved usikkerhet knyttet til alvorlighetsgraden

I forhold til en vurdering av alvorlighetsgraden ble anonym drøftelse ansett som nyttig:

Det handler litt om grad av for eksempel tanker om voldshendelse, eller når det faktisk har skjedd. Grad av trusler. Og vi tenker nok og i den dialogen som vi har med politikontakt, som er til stede på de møtene og radikaliseringsrådgiver som vi har her, at ting som gjør at vi er usikre, at vi tar heller og drøfter det litt sånn en gang for mye anonymt enn ikke. (Informant 13, SLT-koordinator).

For å håndtere usikkerheten valgte de å heller drøfte saken anonymt en gang for mye enn en gang for lite, noe flere av informantene uttrykte var viktig. Flere informanter uttrykte at dette var betryggende da det ikke er ønskelig å stå med saker om radikalisering alene grunnet de potensielle konsekvensene som kan komme av en feilhåndtering.

4.3.3 Utfordring knyttet til en vurdering

Kompleksiteten og sjeldenheten knyttet til tematikken radikalisering gjør det utfordrende å vurdere en bekymring om radikalisering. Det var to ting som skilte seg ut som utfordringer til en vurdering av en bekymring om radikalisering: kompleksiteten og at en vurdering ikke er en fasit.

Kompleksiteten

Radikalisering er en kompleks og sammensatt tematikk som oppstår sjeldent. Det kan derfor gå lang tid mellom hver vurdering, samt at det ikke eksisterer en fasit eller en felles måte å gjennomføre en vurdering:

Det er så sjeldent, og det er så ulike saker. Så de må gjerne bruke litt sånn skreddersøm i de forskjellige sakene. Det er ikke sånn oppskrift fra A til Å, sant. På hvordan gå frem i disse sakene. Du må stole på hjerte og hodet og kjenne på magefølelsen og ta alle forholdene i betraktning. (Informant 8, SLT-koordinator).

Kompleksiteten, sjeldenheten og variasjonen i saker gjør det svært krevende å opprette spesifikke rutiner knyttet til identifisering og vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosess. Til syvende og sist faller vurderingen på en subjektiv vurdering hvor aktørene må stole på magefølelsen.

Vurderingen er ingen fasit

Flere informanter uttrykte at en kan aldri være sikker på en vurdering. Selv om informantene vurderte at personen utgjør en risiko, kan det være at noe skjer likevel:

Vi er mange hoder som sitter og vurderer en ting, så kan vi falle på vurdering vår og bare nei her gjør vi ikke noe mer fordi vi tenker det er overdrevet eller vi fikk et helt annet inntrykk enn det som melder gjorde eller vi har en annen informasjon som bekrefter våre hypoteser også kan jo personen kjøre en lastebil inn i en folkemengde likevel hvis han vil. Og er det vår feil det da? Altså, eller hvem er det som hadde ansvaret da? Kunne vi ha forebygget det? Det blir en sånn en diskusjon som hele tiden blir tatt opp i etterkant av at noe fælt har skjedd. (Informant 1, politi).

Personen har fri vilje, noe som fører til at prediksjonen gjennomført av informanten kan være feil. Selv om flere gjennomfører en vurdering sammen betyr ikke det at en uønsket hendelse kan skje.

4.4 Oppsummering empiri

F1: Hvordan forstår de forebyggende aktørene radikaliseringsprosess og bekymring?

Funnene tyder på at forståelsen av radikaliseringsprosess varierer. Noen tolker begrepet som et sosialt problem, samtidig som andre legger mer vekt på en definisjon som inneholder elementer av prosess og aksept eller bruken av vold for å få frem politiske, ideologiske eller religiøse meninger. Forståelsen til informantene tyder på at radikaliseringsprosess er et tvetydig begrep som fører til flere ulike forståelser grunnet ulik kompetanse, erfaring og mandat.

Radikaliseringprosessen forstås som en kompleks prosess med ulike årsaker. Noen viser til metaforen radikaliseringsstunell og prosessen blir i hovedsak forstått som en prosess som leder til vold.

Begrepet bekymring blir assosiert med magesfølelse, og en kombinasjon av tegn og magesfølelse la grunnlaget for en bekymring. Bekymring er derfor preget av subjektivitet.

F2: Hvordan identifiserer aktørene radikaliseringsprosessen?

Aktørene la til grunn sosiale faktorer som endring i atferd ytringer og holdninger, søken etter et fellesskap, symboler og idealisering av spesifikke grupper, deling av ytringer og holdninger på sosiale medier og sårbarhet. Til tross for at radikaliseringsprosessen blir forstått som en prosess som leder til vold av de fleste informantene, var det sosiale tegn og holdning som ble vektlagt i en identifisering.

Skille mellom radikaliseringsprosessen og andre former for bekymringsfull atferd er krevende, og informantene kan ikke peke på et tydelig skille siden det varierende fra sak til sak. Funnene tyder på at motivasjonen bak handlingene, altså en kombinasjon mellom holdning og handling skiller radikaliseringsprosessen fra andre former for bekymringsfull atferd.

F3: Når anses en bekymring om radikaliseringsprosessen som så alvorlig at den videresendes til andre aktører?

Informantene uttrykker at en vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosessen er preget av subjektivitet, og aktørene må stole på egen magesfølelse. Når de ulike informantene anså det som nødvendig å inkludere eksterne aktører i en vurdering varierende, og det var ikke nødvendigvis avhengig av alvorlighetsgraden. Noen informanter kontaktet eksterne aktører med en gang, samtidig som andre informanter forsøkte å håndtere bekymringen internt først og deretter kontakte eksterne hvis bekymringen utviklet seg til å bli veldig alvorlig.

Kompleksiteten, usikkerheten og sjeldenheten til sakene som omhandler radikaliseringsprosessen fører til utfordringer knyttet til identifisering og vurdering ifølge flere informanter. Det er ingen felles måte å gjennomføre identifisering og vurdering, noe som fører til at begge praksisene er

preget av subjektivitet. Variasjonen i sakene som omhandler radikaliseringsgjør at aktørene må bruke en form for «skreddersøm», som en informant påpekte.

5. Diskusjon

Funnene fra empirien viser til at informantene forstår radikaliseringsprosessen, identifisering og vurdering av radikaliseringsprosessen som et WP. Informantene påpeker tvetydighet, usikkerhet og sjeldenhet som fører til at det er krevende å finne gode løsninger rettet mot problematikken.

Med utgangspunkt i at radikaliseringsprosessen er et WP skal diskusjonen skal ta utgangspunkt i følgende tre spørsmål:

- *Hva er konsekvensene av aktørens sin forståelse av radikaliseringsprosessen?*
- *Hva er konsekvensene av tidlig identifisering av radikaliseringsprosessen?*
- *Hva er konsekvensene av at ulike aktører gjennomfører en vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosessen?*

Med forståelsen av radikaliseringsprosessen vises det her til både forståelsen av radikaliseringsprosessen og radikaliseringsprosessen. Aktører er her aktører på det overordnede nivået og i den skarpe enden. Vurdering viser både til den vurderingen som blir tatt på om det er en reell bekymring eller ikke, og vurderingen som blir gjennomført av en reell bekymring om radikaliseringsprosessen.

Tabell 5 illustrerer en oppsummering av litteratur og empiri som har blitt presentert i oppgaven og som legger grunnlaget for diskusjonen:

Overordnet karakteristikk til WP	Litteratur knyttet til radikaliseringsprosessen	Funn fra empirien
Krevende å definere	Radikaliseringsprosessen er et krevende begrep å definere, det eksisterer ikke en tydelig definisjon knyttet til radikaliseringsprosessen.	Forståelsen av radikaliseringsprosessen baseres på assosiasjoner, erfaringer og kunnskap aktøren selv besitter. Noen presenterer en tydelig definisjon.
Tvetydighet	Det finnes handlingsplaner og strategier rettet mot identifisering, bekymring og tiltak mot radikaliseringsprosessen. Handlingsplanene og strategiene utgjør ikke et tydelig rammeverk for hvordan aktørene skal identifisere og vurdere en bekymring om radikaliseringsprosessen.	Eksisterende rammeverk knyttet til radikaliseringsprosessen som handlingsplaner og strategier blir i liten grad nevnt. Hva aktørene tenker om, mener om og vurderer risikoen er basert på subjektive vurderinger.
Tverrfaglig løsninger	Flere aktører har fått et ansvar for forebygging av radikaliseringsprosessen	Alle aktørene jobbet med radikaliseringsprosessen, men stor

	<p>gjennom tidlig identifisering. Dette er en tilnærming som er gjeldende i flere land.</p> <p>Ulike aktører vil oversette tematikken til å passe inn i eget mandat. Oversettelsene blir ulike, og forståelsen av radikaliseringsvarierer derfor fra aktør til aktør.</p>	<p>variasjon i kunnskap og erfaring knyttet til radikaliserings.</p> <p>Ulikt mandat og jurisdiksjon førte til ulik vurdering av alvorlighetsgrad.</p> <p>Felles begrepsforståelse ble etablert i tverrfaglige samarbeid hvor ulike aktører møttes.</p>
--	---	---

Tabell 5: Oppsummering litteratur og empiri.

5.1 Hva er konsekvensen av aktørene sin forståelse av radikaliserings?

5.1.1 Krevende å vite hva som skal forebygges

Aktørene viser ikke til en og samme definisjon på radikaliserings, noe som kan ses i sammenheng med forskningen på feltet om en mangel på konsensus knyttet til begrepet (Schmid, 2013; Sedgwick, 2010). Wolman (1981) argumenterer for at det første steget for å kunne håndtere et problem i offentlig politikk er å forstå problemet. Det å ha en felles forståelse av radikaliserings er derfor et viktig utgangspunkt for å kunne håndtere radikaliserings på best mulig måte. Samtidig er det noe motstridende å forvente at forebyggende aktører har en felles forståelse av begrepet når det ikke eksisterer en konsensus blant forskere eller myndighetspersoner. Mangel på en felles forståelse fører til at det er krevende å vite eksakt hva som skal forebygges og hvilke tiltak som kan iverksettes.

Carlsson (2017) poengterer at en betingelse for en suksessfull forebygging, og minimere, et komplekst og «wicked problem», er det essensielt at aktørene som er involvert jobber mot det samme målet, deler nødvendig informasjon og kunnskap, og at de bidrar med ressurser på en koordinert måte. Funnene tyder på at til tross for ingen felles tilnærming til hvordan en vurdering skal gjennomføres, jobber alle aktørene mot det samme målet: hjelpe personer som har havnet utenfor samfunnet og beskytte samfunnet fra en potensiell risiko. Aktørene er bevisst muligheten til å benytte anonym drøftelse og eksterne aktører i en vurdering av en bekymring. Inkludering av eksterne aktører i en vurdering av en bekymring kan fungere som et slags sikkerhetsnett, noe som ble nevnt av en informant. Ved å samle flere subjektive vurderinger fra ulike aktører, kan det resultere i en mer solid vurdering. Det sikrer også at alle aktørene jobber mot det samme målet, med lik forståelse av problematikken og løsningen.

5.1.2 Krevende å skille radikaliseringsprosesser fra andre former for bekymringsfull atferd

Handlingsplaner og veiledere utgitt av myndighetene baserer seg på en smal forståelse av radikaliseringsprosesser. Det vil si at radikaliseringsprosesser tolkes som en prosess som leder til vold. De baserer seg også på en lineær forklaringsmodell av radikaliseringsprosessen, noe flere av forskerne har beveget seg bort fra (Gaspar et al., 2020). Noen aktører viser til den samme forståelsen og henviser til myndighetene. Dette er en enkel forståelse av radikaliseringsprosesser, da det ikke blir tatt forbehold om videre radikaliseringsprosesser eller radikaliseringsprosesser uten vold. For aktører som anser vold som et sluttstadium i en radikaliseringsprosess kan derfor tegn til andre typer radikaliseringsprosesser ikke bli identifisert.

Forståelsen hentyder også at det er en link mellom holdning og atferd, noe forskning viser til at det ikke er (Bjørge & Gjelsvik, 2015). Hvis det vektlegges en forståelse av radikaliseringsprosesser hvor vold er et sluttstadium, er det problematisk at radikaliseringsprosesser blir identifisert på holdningsnivå grunnet det er få tilfeller hvor holdning utvikles til handling. Det kan føre til kriminalisering av holdninger. Samtidig kan dette løfte frem et dilemma om radikaliseringsprosesser uten vold er ansett som like farlig som radikaliseringsprosesser inn i vold.

På den andre siden er det lettere å skille radikal og radikalisert basert på en smal definisjon av radikaliseringsprosesser grunnet handling er observerbart (Gaspar et al., 2020). Radikal knyttes til holdning, og radikaliseringsprosesser knyttes til holdning og handling. Men igjen kan dette føre til forutinntatthet, grunnet alle radikale som utøver vold trenger ikke å være radikalisert. Samtidig som at alle som er radikalisert ikke trenger å utøve vold.

En utfordring ved det å ta utgangspunkt i vold er at det lettest identifiseres i et retrospektiv. Det er samme gjelder vendepunktet (Silke, 2019). Tidlig identifisering legger opp til at aktørene skal identifisere før handlingen har funnet sted, ikke etter. Dette fører til at aktørene må identifisere på holdningsnivå, selv om definisjonen baserer seg på holdning og handling. Forståelsen av begrepet knyttet til vold gjør det derfor krevende å skulle identifisere noen på holdningsnivå. Kriminalisering og identifisering på holdning kan være problematisk, da det ikke er holdninger og eventuelt politiske ståsted som skal endres. Endring i atferd er mer akseptert, og det er også noe som er mulig å observere i større grad enn holdning.

Aktørene som la til grunn en bred forståelse la vekt på sosiale faktorer. Det å forstå radikaliseringsprosesser som et sosialt problem fører til at elementer som vold, og ønske om å få frem et politisk mål, blir forlatt og byttet ut med utenforskap og det ekstreme. En bred forståelse av radikaliseringsprosesser kan fort bli upresist, da det inkluderer mange former for bekymringsfull atferd

enn kun radikaliserings. Det gjør det også krevende å skille radikal fra radikaliseret, siden vurderingen av personen går på graden av holdning (Bjørge & Gjelsvik, 2015; Silke, 2019) og utenforskap. Noe av utfordringen ved dette er at radikal blir forstått som noe lovlig og radikaliseret blir forstått som noe ulovlig. Det å skille radikal og radikaliseret i gråsoner, og når eventuelt noen holdninger kan defineres som radikale, og ikke radikalisererte, er en krevende grense å sette.

Ved å legge til grunn en bred definisjon på radikaliserings, som Schmid (2013) foreslår, inkluderes et bredt spekter av bekymringsfull atferd. For eksempel vektlegger flere av aktørene en sårbarhetsfaktor når de skal identifisere radikaliserings, noe som kan være noe problematisk ifølge Sjøen og Jore (2019, s. 276) siden mange former for ungdomsatferd kan da blir identifisert som radikaliserings. At et stigmatiserende begrep som radikaliserings er assosiert med tegn som også er sentrale i en oppvekstfase kan føre til feilkategorisering og stigmatisering av unge personer. For ungdommen selv kan det bli belastende å assosieres med begrepet radikaliserings.

Det fremstår som at noe imellom en bred og en smal definisjon burde være målet. En for smal definisjon fører til et fokus på vold og ser bort ifra videre radikaliserings og radikaliserings uten vold. Samtidig kan en bred definisjon være krevende å bruke i praksis ifølge Lindekilde (2016a), da det inkluderer for mange elementer. Det at alle aktører viser til en og samme definisjon er urealistisk, da alle oversetter tematikken radikaliserings forskjellig. Derimot viser empirien til at et felles møtepunkt mellom aktørene i nettverket kan bidra til å danne en felles begrepsforståelse. Oversettelsen av radikaliserings er formet av lokale forhold (Malmros, 2022), så variasjon mellom aktørene som deltar i samarbeidet vil være naturlig. Samt vil forståelsen variere fra et lokalsamfunn til et annet. Likevel gir et felles møtepunkt aktørene muligheten til å diskutere seg frem til en oversettelse de alle kan ta utgangspunkt i. På denne måten kan aktørene bli samstemte om hvilken problematikk som skal forebygges.

5.1.3 Kategorisere, stigmatisere og ekskludere

Aktørene hadde et bevisst forhold til hvilken effekt begrepet kan ha i form av kategorisering, stigmatisering og ekskludering. Radikaliserings blir assosiert med en person som har ytringer og holdninger som strider med det konvensjonelle i samfunnet, og i ytterste konsekvens terrorisme. Radikaliseringsbegrepet har mottatt noe kritikk for at det er et politisk konsept brukt for å signalisere og kriminalisere alle typer kritikkverdige fenomener (Gaspar et al., 2020, s. 2). Begrepet har en selektiv effekt ved at det blir brukt til å kategorisere og identifisere personer som oppleves som avvikende fra normalen i samfunnet (Douglas,

1966/1969). De negative effektene ved bruken av begrepet kan gjøre det krevende for aktørene å benytte det i praksis. Det kan også være utfordrende å problematisere begrepet, grunnet det er assosiert med store konsekvenser, som for eksempel terrorisme. For aktører som jobber innenfor omsorgsykker kan begrepets kategoriserende, marginaliserende og ekskluderende effekt føre til at det avviker for mye med omsorg, slik at det blir mindre brukt. Belastningen til begrepet radikaliserings gjør det krevende å bruke begrepet i praksis, noe som kan føre til at det blir mindre problematisert og brukt.

Det at begrepet i seg selv kan være ekskluderende og brukt for å kategorisere den farlige «andre» kan også være problematisk i forhold til at aktører kategoriserer noen personer til å ikke «passe» inn. Det å ha holdninger som strider med det konvensjonelle i samfunnet er ikke nødvendigvis noe negativt. I noen tilfeller kan det være fåtallet som har rett, men ved å kategorisere en gruppe med motstridende holdninger som den «farlige» andre, bestemmer majoriteten hva som er rett og galt. Dette kan være en utfordring for demokratiet, hvor alle meninger skal bli hørt.

5.1.4 Gjøre det håndterbart

Aktørene oversetter radikaliserings til å passe inn i eget mandat og organisasjon, og det viste seg at noen brukte egne assosiasjoner og erfaringer. Det å ta utgangspunkt i en akademisk forståelse kan gjøre problematikken mer kompleks og krevende enn det den egentlig er ifølge Carlsson (2017). Samtidig er det viktig å forstå denne kompleksiteten for å kunne iverksette gode tiltak og håndtere problematikken.

At noen aktører forstår radikaliserings ut ifra egne assosiasjoner og erfaringer kan gjøre det mer håndterbart. For eksempel viser Haugstvedt (2019) til at sosialarbeidere forstår og adresserer saker om radikaliserings på samme måte som andre saker, nemlig et sosialt problem. Ved å koble problem A (radikaliserings) til problem B (for eksempel mobbing), og se på likhetene eller relasjonen mellom de to, kan løsningene til problem B blir brukt til å håndtere problem A (Malmros, 2022, s. 62). Dette er en måte aktørene får et problem til å passe inn i egen agenda. Noe av utfordringen ved det er at radikaliserings kan bli for forenklet i forståelsen, og at forståelsen av tematikken sklir sammen med andre former for bekymringsfull atferd. Selv om aktørene forstår at radikaliserings er komplisert, kan definisjonen av begrepet bli forenklet ved at det blir knyttet til egne assosiasjoner og erfaringer. Assosiasjonene kan komme fra media, og hvilken erfaring aktøren besitter kan være varierende da det er få saker om radikaliserings. Istedenfor å bevege seg mot en felles

forståelse av radikaliseringsprosesser, kan det føre til at det over tid utvikles motstridende forståelser som gjør det krevende å håndtere problematikken gjennom en helhetlig tilnærming.

5.2 Hva er konsekvensene av tidlig identifisering av radikaliseringsprosess?

5.2.1 Forvirring av roller

Ragazzi (2017, s. 172) stilte avslutningsvis et spørsmål om hva konsekvensen er av å be aktører om å «identifisere tegn til radikaliseringsprosess», og adoptere rollen som politi og etterretningstjenesten, kan føre til. Malmros (2022) viser til funn som peker på at på den ene siden skal sosialarbeidere bygge tillit og relasjoner til sårbare ungdom. På den andre siden er det forventet at de skal bruke denne tilliten til å informere aktører som jobber med sikkerhetslogikk om tanker og planer som ungdommen har. Dette samsvarer med noen av funnene i denne oppgaven, hvor aktører som jobber innenfor helse uttrykte at de ikke hadde et ansvar for kriminalitetsforebygging, men et ansvar knyttet til pasientens sikkerhet. Samtidig hadde de et ansvar for om å melde ifra hvis pasienten utgjorde en fare for liv og helse både ovenfor seg selv, men også andre. Ved å be aktører om å identifisere tegn til radikaliseringsprosess og adoptere rollen til politi, blandes to ulike logikker. Arbeidet går fra å være adskilt mellom kontroll og omsorg, til å bli en blanding.

Sivenbring og Malmros (2021) underbygger dette og viser til at en slik tilnærming fører til en blanding av sikkerhetslogikk og sosialomsorgslogikk. Noe av fordelen ved en slik tilnærming er blandingen av ulike logikker. Det at en logikk ikke er statisk, men har mulighet til å tilpasse seg problemet og konteksten er en god tilnærming til et dynamisk problem som radikaliseringsprosess. Blanding mellom sikkerhetslogikk og sosialomsorgslogikk viser til at radikaliseringsprosess er noe som potensielt kan føre til noe kriminelt, samtidig som det kan forstås som et sosialt problem som krever løsninger basert på omsorg.

Sosialarbeidere har muligheten til å støtte personer ved å utvikle trygge relasjoner over tid (Askeland & Strauss, 2014; Haugstvedt, 2021, s. 5). Dette viser til noe av utfordringen med å smelte sammen en sikkerhetslogikk med en sosialarbeiderlogikk, og har økt bekymringen rundt det noen kaller for «securitization» av sosialarbeidere (Haugstvedt, 2021, s. 4).

Haugstvedt (2021) argumenterer for at arbeidet til sosialarbeidere blir preget av mistillit og rolleforvirring hvis de skal ta en del av kriminalitetsforebygging. Ved å pålegge sosialarbeidere en rolle som kriminalitetsforebygger, strider det med mandatet de allerede befinner seg i. For eksempel så uttrykte aktørene som jobber relasjonsbasert med ungdom at

kriminalitetsforebyggende arbeid ikke skulle gå på bekostning av den opparbeidede relasjonen og tilliten.

Sosialarbeidere er i god posisjon til å kunne identifisere og ha en helhetlig tilnærming, noe som kan være en fordel i arbeidet med å identifisere radikaliseringsprosjekt. Sarma (2017) poengterte at mangel på informasjon om personens beskyttelsesfaktorer kan påvirke kvaliteten til en vurdering. En sosialarbeider kan gjennom relasjon ha kunnskap om personens beskyttelsesfaktorer, eller eventuelt mangler på dem. Dette ble påpekt av en aktør, at gjennom relasjon har de mer kunnskap om personens bakgrunn og beskyttelsesfaktorer på hjemmefronten, noe som kan fungere som en motvekt til det ekstreme. Dette kan bidra til en god helhetlig tilnærming. Samtidig bringer dette oss tilbake til dilemmaet om at tillit og relasjon blir brukt som en ressurs i en vurdering om kriminalitet, og ikke pasientens helse.

5.2.2 Legitimerer tidlig intervensjon

Sivenbring og Malmros (2021, s. 76) argumenterer for at hvis et forebyggende tiltak gjentagende blir anerkjent som viktig, vil denne oppfatningen bli legitimert og kanskje, over tid, utvikle seg til å bli den objektive sannheten – en institusjonalisert måte å organisere seg på. Ønske om tidlig identifisering er formidlet i handlingsplaner, men det er ikke en formell strategi hvor aktører har faste retningslinjer. En strategi som potensielt kriminaliserer holdninger og atferd gjennom en føre var tilnærming er problematisk da det ikke er noen form for tilsyn av hvordan strategien blir gjennomført i praksis.

Samtidig har aktørene fått et ansvar uten å konkret vite hva de har ansvar for, med tanke på at der er ingen konsensus knyttet til radikaliseringsprosjekt (Lid & Heierstad, 2019b). Ved å organisere samfunnet etter risikoen, samt institusjonalisere de forebyggende tiltakene, legitimeres tidlig identifisering som en strategi. Tidlig identifisering er en inngripende og ekskluderende strategi, og ved å institusjonalisere dette gjennom organisering kan det være krevende å stille seg kritisk til tilnærmingen. At mange ulike aktører får en rolle tilknyttet kontroll og tidlig identifisering kan føre til at flere bekymringer om radikaliseringsprosjekt blir identifisert. Derimot kan mangel på konsensus til hvilke tegn som skal identifiseres føre til feilidentifisering og problematisk bruk av kontroll.

Som Mavelli (2016, s. 241) påpeker beveger vi oss mot et samfunn hvor mistanke erstatter bevis. Teori og funn viser til at identifisering er basert på en magefølelse i kombinasjon med observert tegn, og personen som blir identifisert er ikke nødvendigvis radikaliseringsprosjekt. Identifisering basert på mistanke kan føre til kriminalisering av holdninger som blir assosiert

med radikalisering. Hva som anses som mistenkelig er igjen påvirket av hva aktøren anser som mistenkelig. Lindahl (2016, s. 216) argumenterer for at det handler ikke lenger om hvordan samfunnet kan bli mer sikkert, men hvordan rettighetene og friheten til personer kan bli bevart. At intervensjon blir legitimert av identifisering som i hovedsak er basert på magesfølelse er problematisk. Intervensjon er en stor inngripen ovenfor borgerne i samfunnet, og det at en slik tilnærming er plassert hos ulike aktører uten retningslinjer kan medføre uønsket konsekvenser.

Det kan være at en så inngripende strategi som tidlig identifisering av radikalisering er blitt legitimert siden begrepet kan bli assosiert med terrorisme. Myndighetene sin forståelse av begrepet radikalisering handler om en prosess som leder til vold. Ved å forstå radikalisering som en prosess som leder til vold, legitimeres tidlig intervensjon og kontroll grunnet personen anses som en risiko for fremtiden (Douglas, 1966/1969). Ønske om å forhindre og kontrollere potensiell risiko i fremtiden legger til rette for tidlig identifisering som en tilnærming. Det at radikalisering kobles opp mot vold og terrorisme, som begge er negative assosiasjoner, kan føre til at både aktører og det sivile samfunnet stiller seg mindre kritiske til strategien. Det paradoksale ved det hele er at tilnærmingen hvor alle i samfunnet fungerer som et slags politisk snur segmenter av befolkningen til både politiske subjekter, men også subjekter av politikk (Jarvis & Lister, 2012). Aktører som identifiserer kan også selv blir identifisert og kategorisert av andre aktører i samfunnet. Det kan derfor argumenteres for at strategien legger til rette for et mistenksomt samfunn hvor alle vurderer og mistenker hverandre. Det vil også si at det sivile samfunnet og aktører som har et ansvar for tidlig identifisering også selv godtar å bli identifisert og kategorisert. Legitimering av tidlig identifisering legger derfor opp til at personer som deltar i samfunnet gir avkall på noe av friheten sin, i bytte mot sikkerhet og beskyttelse fra en risiko som sjeldent oppstår og som er preget av stor usikkerhet.

5.2.3 Medføre motsatt effekt

Tidlig identifisering fører til en kategorisering av personer som den farlige «andre» (Douglas, 1966/1969; Lupton, 2013). Funnene viser til at tegn som blir identifisert i en tidlig fase er ofte knyttet til det sosiale, holdninger og sårbarhet. Et dilemma ved denne tilnærmingen er at ved å kategorisere noen grupper eller personer som risikable eller sårbare, fører det også med seg en kriminalisering. Det å kategorisere noen som potensielt farlige i fremtiden, kan føre til en motsatt effekt av det tidlig identifisering forsøker å oppnå, nemlig utviklingen av risikable personer (Dalgaard-Nielsen & Schack, 2016; Heath-Kelly, 2013, s. 405; Lindekilde, 2012). Som allerede nevnt kan begrepet i seg selv bli assosiert med terrorisme, og ved å kategorisere

og identifisere allerede sårbare og de som er utenfor samfunnet som radikalisert kan det føre til videre radikaliseringsprosesser eller at personen blir ledet inn i en radikaliseringsprosesser. Feil bruk av begrepet i tidlig identifisering kan derfor føre til en motsatt effekt.

Kriminalisering av radikaliseringsprosesser som en vei mot terrorisme er problematisk. Radikaliseringsprosesser og terrorisme kan oppstå uavhengig av hverandre (Braddock, 2019). Ifølge Braddock (2019, s. 468-467) er det mulig å avslutte deltakelse i terrorisme uten å bli av-radikalisert. Det er også mulig at et individ blir av-radikalisert, men ikke avslutter deltakelse i aktiviteter knyttet til terrorisme. Mangel på dybde og forståelse rundt hva begrepet radikaliseringsprosesser innebærer kan føre til at bruken av begrepet radikaliseringsprosesser fører til en motsatt effekt ved at personen selv assosierer begrepet med terrorisme.

Funnene viser til at flere av aktørene ønsket å vurdere en bekymring om radikaliseringsprosesser internt før de kontaktet eksterne aktører. Ønske om å vurdere en bekymring om radikaliseringsprosesser internt kan tyde på et ønske om å finne en løsning med roten i omsorg, istedenfor kontroll og intervensjon. Ved å sende bekymringen videre til eksterne aktører som har et mandat mer rettet mot kontroll, kan dette stride med hvordan det er ønskelig å løse saken. Dette gjør det krevende å vite når aktørene burde sende en bekymring om radikaliseringsprosesser videre til eksterne aktører, fordi bekymring beveger seg mellom et sosialt problem (utenforskap) og et sikkerhetsproblem (i ytterste konsekvens vold). De forebyggende aktørene ønsker ikke å ekskludere og påvirke til en motsatt effekt, noe som kan forklare hvorfor flere ønsker å håndtere vurderingen internt før den videresendes til eksterne aktører.

5.3 Hva er konsekvensene av at ulike aktører gjennomfører en vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosesser?

5.3.1 Vurdering påvirket av subjektivitet

Weert og Eijkman (2021, s. 399) poengterer at hvis tidlig identifisering er avhengig av en subjektiv risikovurdering gjennomført av aktører i den skarpe enden, vil måten de forstår problematikken påvirke utfallet av tilnærmingen. De argumenterer derfor for at effekten av den forebyggende tilnærmingen er avhengig av forståelsen til lokale aktører. Hvilke tegn som blir vektlagt i en vurdering og identifisering er derfor avhengig av måten aktøren oversetter radikaliseringsprosesser. Funnene viser til at identifisering av en bekymring er basert på en magesfølelse og observerte tegn, og vurderingen er basert på et helhetsinntrykk kombinert med

magefølelse. Hva som blir vektlagt i identifiseringen og vurderingen av radikaliserings er derfor aktøravhengig.

Det at en bekymring og en vurdering av en bekymring er basert på subjektivitet kan føre til fordommer ifølge Weert og Eijkman (2021). Funnene viser til at det er krevende å stadfeste roten til en bekymring tidlig i prosessen. For eksempel kan det være tilfeller hvor en person er veldig religiøs, samtidig som de har psykiske problemer. Det å skille mellom radikaliserings og andre former for bekymringsfull atferd er derfor krevende. Tidlig identifisering som en føre var tilnærming er basert på at aktørene skal identifisere bekymringsfull atferd i samfunnet (Douglas, 1966/1969; Førde & Andersen, 2018; Lupton, 2013). Hva som er årsaken til en bekymring hos en aktør, kan derfor være påvirket av ulike faktorer som ikke nødvendigvis har noe med radikaliserings å gjøre. Tidlig identifisering kan derfor føre til fordommer rettet mot andre former for bekymringsfull atferd. For å skille radikaliserings fra andre former for bekymringsfull atferd kan det derfor være nyttig å inkludere eksterne aktører, noe som samsvarer med funnene. Flere subjektive vurderinger kan legge grunnlaget for en mer solid vurdering, med tanke på at det ikke eksisterer felles vurderingskriterier.

Bekymring er et flytende begrep som beveger seg mellom varsel, erkjennelse, melding, vurdering og sak ifølge Førde og Andersen (2018). Selv om subjektivitet kan by på utfordringer er det krevende å se for seg en annen løsning. Kompleksiteten til radikaliserings, samt det at det ikke eksisterer en fasit til en typisk radikalisert person fører til at løsningene burde være av en dynamisk karakter. Det eksisterer retningslinjer som skal bistå de som jobber med bekymring, likevel føler aktørene på en usikkerhet knyttet til hva som faktisk er bekymringsverdig ifølge Førde og Andersen (2019, s. 61-62). Usikkerheten og sjeldenheten knyttet til radikaliserings gjør det krevende å skulle utforme et spesifikt rammeverk for når det skal foreligge en bekymring, og hvordan aktørene skal vurdere en bekymring om radikaliserings. Som den ene informantene påpekte krever saker om radikaliserings en skreddersøm da det både er sjeldne saker, men også svært ulike saker.

Samtidig som det eksisterer retningslinjer, kan det føre til usikkerhet ved at det er lite informasjon om hvilke personer og alder retningslinjene er rettet mot. Aktørene jobber med ulike målgrupper, som igjen kan påvirke hvilke tegn som er aktuelle og hvordan en vurdering gjennomføres. For eksempel kan retningslinjene på tegn til radikaliserings sammenfalle med vanlige sosialiseringstegn for en ungdom. Derimot har en voksen person i 50-årene de samme tegnene kan det være et grunnlag for en bekymring. Retningslinjene blir derfor veiledende, og

aktørene må derfor benytte seg av magefølelsen og en helhetlig vurdering som er preget av subjektivitet for å gjennomføre en god vurdering.

5.3.2 Feilidentifisering

Knudsen (2020) poengterer at det er ingen garanti for at aktørene vektlegger de såkalt beste faktorene i en vurdering. I denne konteksten er betegnelsen «de beste faktorene» noe vagt med tanke på at det ikke eksisterer en typisk radikaliserert person (Schmid, 2013), og derfor heller ingen faste tegn eller faktorer som legges til grunn i en vurdering. Hvilke tegn som vektlegges i en vurdering er avhengig av hvordan aktøren oversetter problematikken og forstår risikoen (Malmros, 2021, 2022), samt hvilke tegn som blir identifisert. Funnene viser til at mangel på kunnskap kan for eksempel føre til mangelfull identifisering, som igjen kan føre til en svakere vurdering. De riktige og beste faktorene i en vurdering er derfor et krevende krav å sette i møte med radikalisering.

Tidlig identifisering kan føre til et mangelfullt helhetsinntrykk, noe som igjen kan føre til at vurderingen blir basert på feil tegn og faktorer som resulterer i feilidentifisering. Hva som tolkes som radikaliserede holdninger og meninger er basert på konteksten de blir satt inn i (Sedgwick, 2010), og hvilken kontekst holdninger blir vurdert utfra er aktøravhengig. At ulike aktører gjennomfører en vurdering av identifisering kan derfor føre til varierende resultater, og i enkelte tilfeller kan det være uenigheter mellom aktører på om vurderingen er riktig eller ikke, noe som viser til interessekonflikten mellom de ulike aktørene.

5.3.3 Vilkårighet

Weert og Eijkman (2021) argumenterer for at det at ulike aktører gjennomfører en vurdering av en bekymring om radikalisering kan føre til vilkårighet. De ulike aktørene har ulikt mandat og handlingsrom (Bjørge & Gjelsvik, 2015; Malmros, 2021), og noen av aktørene har mer erfaring med vurderingsverktøy enn andre. Flere av aktørene bruker ikke vurderingsverktøy i hverdagen, eller i møte med en bekymring om radikalisering. Som allerede nevnt er derfor vurderingene preget av subjektivitet. Noen av aktørene bruker vurderingsverktøy i hverdagen, men ikke rettet mot radikalisering, og radikalisering kan derfor bli et sideelement til en annen vurdering. Samtidig har andre aktører tilgang til vurderingsverktøy rettet mot kriminalitet og eventuelt radikalisering. Dette viser til stor variasjon i forhold til tilgangen til vurderingsverktøy, men også hvor kjent de er med bruken av et vurderingsverktøy. Det er dette som kan føre til vilkårighet. Hvordan en vurdering blir gjennomført er avhengig av hvilken aktør som gjennomfører den.

Justis- og beredskapsdepartementet (2020) vil utrede muligheten for bruk av risikovurderingsverktøy for politi, PST og kriminalomsorgen. Identifisering og vurdering gjennomføres av flere aktører enn de som er nevnt. Ved å utforme et vurderingsverktøy kun ment for noen av de forebyggende aktørene kan det legges til rette for vilkårlighet og forskjeller mellom aktørene. Derimot, hadde man sjekket ut muligheten for å utvikle et risikostyringsverktøy for aktører i den skarpe enden, kunne man minimere forskjellen mellom aktørene.

Hvis det blir opprettet et felles vurderingsverktøy er det essensielt at aktørene får en god opplæring i hvordan det skal brukes, hva en slik vurdering faktisk forteller og hvordan resultatet kan implementeres i praksis. Dersom dette ikke skjer, er vurderingspraksisen like langt. Samtidig er det viktig å ta høyde for at de ulike aktørene er underlagt forskjellig tidspress, mandat og roller. Kapasiteten til å sette seg inn i vurderingsverktøyet og eventuelt bruke det i hverdagen kan derfor variere fra aktør til aktør. Et slikt vurderingsverktøy må derfor være tilpasset arbeidet i praksis.

Et vurderingsverktøy er ingen fasit, spesielt ikke rettet mot radikaliseringsproblematikk, som har flere metodiske utfordringer knyttet til seg (Sarma, 2017). Tegn som blir inkludert i et vurderingsverktøy kan være tegn til andre former for bekymringsfull atferd, ikke nødvendigvis radikaliseringsproblematikk. Tolkning av resultatet av en vurdering er derfor viktig, og det å se resultatet i en helhet. Det vil alltid være usikkerhet knyttet til en vurdering av en bekymring om radikaliseringsproblematikk, og aktørene er avhengig av magesfølelsen sin i et slikt arbeid. Det er derfor viktig at verktøyet ikke blir brukt som en fasit, men heller som en veileder i møte med saker om radikaliseringsproblematikk.

Fordelen ved et slikt verktøy er at alle aktører, uansett mandat, vil ha muligheten til å benytte seg av et felles rammeverk når de står i krevende situasjoner. For noen aktører kan dette være betryggende, da det kan være krevende og utfordrende å vurdere en bekymring om radikaliseringsproblematikk alene. Frykten for å gjøre noe feil og ansvaret i forhold til mulige konsekvenser gjør en vurdering av radikaliseringsproblematikk ubehagelig, og mangel på et rammeverk kan føre til at aktørene blir mer usikre i en vurdering. Et felles rammeverk kunne minimert denne problematikken.

5.3.4 Ulik vurdering av alvorlighetsgrad

Det å vurdere alvorlighetsgraden til en bekymring om radikaliseringsproblematikk er krevende, og mangel på retningslinjer for når en aktør burde agere på en bekymring gjør det mer krevende.

Vurderingen av alvorlighetsgraden er derfor avhengig av aktørens tolkning av situasjonen. De fleste aktørene understreker at radikal er ikke det samme som radikalisert. Skillet mellom holdning og atferd (Bjørge & Gjelsvik, 2015) fremstår som en pekepinn på når noen aktører tenker de må gripe inn, og når de tenker det er atferd som ikke vil utvikler seg til bruken av vold. Når en person blir identifisert til å befinne seg på holdningsstadiet fremstår det som at noen av aktørene tolker det som innunder sitt mandat. Derimot, når det er en mulighet for atferdsendring ved at det fremkommer konkrete planer, og det er nærliggende at personen kommer til å gjennomføre vold, meldes det ifra til aktører som har kontroll som en del av sitt mandat, som for eksempel politi. Uten at aktørene eksplisitt uttrykker det selv, fremstår det som at det er et skille mellom holdning og atferd.

Med tanke på at den tverrfaglige tilnærmingen tar utgangspunkt i at aktørene ikke kan nå sine mål uten ressurser fra de andre aktørene (Klijn & Koppenjan, 2000), vil det vært naturlig å anta at aktørene kontakter eksterne med en gang. Derimot viser det seg at flere av aktørene forsøker å gjennomføre en vurdering av alvorlighetsgraden internt en god stund før de kontakter eksterne aktører. Noe av årsaken til dette kan være at flere jobbet relasjonsbasert. Samtidig som andre aktører meldt ifra om en bekymring uavhengig av alvorlighetsgrad. En bekymring kan som et resultat av dette enten bli håndtert veldig tidlig, noe som kan føre til at personen bli underlagt kontroll og intervensjon tidligere enn nødvendig, eller så kan den bli håndtert veldig sent, noe som kan føre til at det er for sent og at personen utgjør en fare for sikkerheten i samfunnet.

Det at de ulike aktørene vektlegger forskjellige forståelser av radikaliserings til grunn i en vurdering av alvorlighetsgraden kan medføre store forskjeller i vurderingene. For eksempel kan noen aktører tolke noen tegn som akseptable, og andre tegn som ikke akseptable. Dette kan føre til at vurderingen av alvorlighetsgraden blir vurdert ulikt, noe som kan resultere i at enten for få eller for mange blir kategorisert som en risiko. Dette kan igjen påvirke håndteringen av radikaliserings.

5.3.5 Vurdering av en bekymring – felles språk eller felles forvirring

Malmros (2022) argumenterer for at en helhetlig tilnærming er preget av konflikt mellom de ulike aktørene i forhold til forståelse og de institusjonelle logikkene. Bekymring kan derfor på den ene siden danne et felles språk, men kan på den andre siden føre til usikkerhet og konflikt. For eksempel kan en bekymring danne et felles språk når aktørene er enige om at det kan være tegn til radikaliserings. På den andre siden kan en bekymring danne forvirring og usikkerhet i de tilfellene hvor aktørene er uenige om hvordan tegnene skal vurderes og tolkes.

I enkelte tilfeller kan noen aktører mene det er klare tegn til radikaliserings, samtidig som at andre aktører ikke identifiserer tegnene, eller er uenig i at tegnene kan knyttes til radikaliserings. Dette er vurdering som tas kontinuerlig, og som kan være krevende å gjennomføre sammen med andre aktører som har ulike interesser og kunnskap. Aktøren sin forståelse av radikaliserings legger derfor føringer for effekten av forebyggende tiltak (Weert & Eijkman, 2021). Aktørene må tolke det som en fare som behøver kontroll og intervensjon for at det skal håndteres.

Den helhetlige tilnærmingen legger til rette for at aktørene skal jobbe sammen om en vurdering, og at de kan bistå hverandre. Et nettverk av forebyggende aktører fungerer som et sikkerhetsnett, og kan dermed forhindre mye feilidentifisering og sikre en solid vurdering av en bekymring om radikaliserings. Hvis aktørene er usikre på om bekymringen er så alvorlig at den krever kontroll og intervensjon, kan nettverket av aktører være et sikkerhetsnett som minimerer usikkerheten og betrygger at utfallet av vurderingen er rett så langt det lar seg gjøre.

6. Konklusjon

Hensikten med oppgaven er å besvare følgende problemstilling:

Hvilke risikofaktorer vektlegger forebyggende aktører i tidlig identifisering av radikaliserings og hvordan skiller de radikaliserings fra andre former for bekymringsfull atferd?

Radikaliserings og forebygging av radikaliserings kan karakteriseres som et «wicked problem» (WP) hvor der ikke eksisterer et rammeverk eller faste tegn og faktorer som aktørene skal vektlegge i en tidlig identifisering. Tidlig identifisering er derfor preget av subjektivitet noe som fører til at hvilke risikofaktorer som blir vektlagt kan variere fra aktør til aktør.

Aktørene vektlegger faktorer som endring i atferd, ytringer og holdninger, søken etter et fellesskap, symboler og idealisering av spesifikke grupper, deling av ytringer og holdninger på sosiale medier og sårbarhet. Dette er faktorer som i hovedsak går på holdning og endring i holdninger og atferd. Det fremstår derfor som at aktørene vektlegger sosiale faktorer som ikke nødvendigvis dreier seg om ideologi, religion eller politiske mål. Tegn og faktorer som blir vektlagt i en tidlig identifisering skiller seg ikke veldig ut fra tegn til andre former for bekymringsfull atferd. Noe som fører oss videre til andre delen av problemstillingen: *Hvordan skiller de radikaliserings fra andre former for bekymringsfull atferd?*

Aktørene er bevisst at det å være radikal i seg selv er ikke noe ulovlig, og noen aktører tolket det heller som noe positivt. Tegn som ble vektlagt i en tidlig identifisering går mye på holdninger og skiller ikke tydelig mellom radikaliserings og andre former for bekymringsfull atferd. En kombinasjon mellom holdning og handling fremstår som en måte å skille radikaliserings fra andre former for bekymringsfull atferd. Hvis en person har holdninger som støtter handlingen, at det er en overbevisning betinget i ideologi og religion, så kan det tyde på radikaliserings. Samtidig er det ingen tydelig grense, og det er mye bekymringsfull atferd som ikke kan karakteriseres som radikaliserings. På mange måter handler det derfor ikke om å skille radikaliserings fra andre former for bekymringsfull atferd, men heller identifisere de få og sjeldne tilfellene som kan betegnes som radikaliserings.

Spørsmålet er om et tydelig rammeverk til både identifisering og vurdering ville resultert i mindre ulikheter mellom aktørene og minimert muligheten for feilidentifisering. Selv om en slik løsning kunne tilført positive virkninger, krever samtidig radikaliserings tilpasningsdyktige løsninger som er oppdatert tross sjeldenheten og som kan tilpasse seg usikkerheten.

6.1 Forslag til videre forskning

Som forslag til videre forskning hadde det vært verdifullt å se på samarbeid mellom ulike aktører, hvordan aktørene opplever samarbeidet i forhold til styrker og svakheter. Det kunne også vært spennende å gjennomføre en casestudie av vurderingen av en bekymring om radikaliserings, hvor hver enkelt aktør fikk presentert en case, og deretter vurdert hvordan aktørene tolket og håndterte casen.

Det kunne også være interessant å se på styrker og svakheter ved et tverrfaglig samarbeid. Eventuelt sett på likheter og forskjeller mellom aktører som er en del av et tverrfaglig samarbeid og de som ikke er en del av samarbeidet. Her kunne det også være aktuelt å sett på om det tverrfaglige samarbeidet legger grunnlaget for en felles begrepsforståelse, og om de som ikke er en del av samarbeidet deler den samme forståelsen.

Et siste forslag til videre forskning er å se på terskelen for å melde en bekymringsmelding videre til politi, eller terskelen for å melde ifra om en bekymring om radikaliserings generelt.

Litteraturliste

- Askeland, G. A. & Strauss, H. (2014). The Nordic welfare model, civil society and social work. . I C. Nobel, H. Strauss & B. Littlechild (Red.), *Global social work: Corssing borders, blurring boundaries*. (s. 241-253).
- Bjørger, T. & Gjelsvik, I. M. (2015). *Forskning på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. En kunnskapsstatus*. Polithøgskolen.
- Bjørger, T. & Horgan, J. (2009). *Leaving Terrorism Behind: Individual and Collective Disengagement*. Routledge
- Bjørger, T. & Silke, A. (2019). Root causes of terrorism. I A. Silke (Red.), *Routledge handbook of terrorism and counterterrorism* (s. 57-66). Routledge.
- Blaikie, N. & Priest, J. (2019). *Designing social research : the logic of anticipation* (3rd edition. utg.). Polity Press.
- Borum, R. (2011). Radicalization into violent extremism II: A review of conceptual models and empirical research. *Journal of Strategic Security*, 4(4), 7-36.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.5038/1944-0472.4.4.2>
- Borum, R. (2011). Rethinking Radicalization *Journal of Strategic Security*, 4(4), 1-6.
<https://www.jstor.org/stable/10.2307/26463909>
- Braddock, K. (2019). Terrorist disengagement and de-radicalization IA. Silke (Red.), *Routledge handbook of terrorism and counterterrorism* (s. 458-471). Routledge.
- Böckler, N. & Zick, A. (2015). Wie gestalten sich Radikalisierungsprozesse im Vorfeld jihadistisch-terroristischer Gewalt? Perspektiven aus der Forschung. I D. Molthagen (Red.), *Handlungsempfehlungen zur Auseinandersetzung mit islamistischem Extremismus und Islamfeindlichkeit* (s. 99-123). Friedrich Ebert Stiftung
- Carlsson, Y. (2017). Violent Extremism: Prevention of a wicked problem-the role of local authorities. *C-Rex working paper*, (2), 1-26. <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/publications/c-rex-working-paper-series/Violent-extremism-working-paper-2-2017.pdf>
- Dalgaard-Nielsen, A. (2010). Violent radicalization in Europe: What we know and what we do not know. *Studies in Conflict & Terrorism*, 33(9), 797-814.
<https://doi.org/10.1080/1057610X.2010.501423>
- Dalgaard-Nielsen, A. (2016). Countering violent extremism with governance networks. *Perspectives on Terrorism*, 10(6), 135-139.
- Dalgaard-Nielsen, A. & Haugstvedt, H. (2020). Bridging Wicked Problem and Violent Extremism Research - A research agenda for understanding and assessing local capacity to prevent violent extremism. *C-Rex working paper*. <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/publications/c-rex-working-paper-series/crex-working-paper-anja-havard.pdf>
- Dalgaard-Nielsen, A. & Schack, P. (2016). Community resilience to militant Islamism: Who and what?: An explorative study of resilience in three Danish communities. *Democracy and Security*, 12(4), 309-327.
<https://doi.org/10.1080/17419166.2016.1236691>
- Della Porta, D. & LaFree, G. (2012). Guest editorial: Processes of radicalization and de-radicalization. *International Journal of Conflict and Violence*, 6(1), 4-10.
- Dey, I. (2004). Grounded Theory. I *Qualitative Research Practice*. Sage Publications.
- Douglas, M. (1966/1969). *Purity and Danger: An Analyssis og Concepts of Pollution and Taboo*. Routledge & Kegan Paul
- Douglas, M. (1992). *Risk and blame: essays in cultural theory*. Routledge.

- Dzhekova, R., Stoyanova, N., Kojouharov, A., Mancheva, M., Anagnostou, D. & Tsenkov, E. (2016). *Understanding radicalisation: Review of literature*. Senter for the Study of Democracy.
- Daase, C. & Spencer, A. (2011). Stand und Perspektiven der politikwissenschaftlichen Terrorismusforschung. I A. Spencer, A. Kocks & K. Harbrich (Red.), *Terrorismusforschung in Deutschland* (s. 25-47). Springer.
- Engen, O. A., Kruke, B. I., Lindøe, P., Olsen, K. H., Olsen, O. E. & Pettersen, K. A. (2016). *Perspektiver på samfunnssikkerhet*. Cappelen Damm akademisk.
- Fein, R. A. & Vossekuil, B. (1998). *Protective intelligence and threat assessment investigations: A guide for state and local law enforcement officials*. D. o. J. R. Center. U.S. Department of Justice Office of Justice Programs
<https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/179981.pdf>
- Fischbacher-Smith, D. (2016). Framing the UK's counter-terrorism policy within the context of a wicked problem. *Public Money & Management*, 36(6), 399-408.
<https://doi.org/10.1080/09540962.2016.1200801>
- Frøberg, T. (2016). *Alminnelig strafferett i et nøtteskall*. Gyldendal Juridisk
- Førde, K. E. & Andersen, A. J. (2018). *Bekymringsarbeidet. Dilemmaer og muligheter i lokal forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme i Norge* (4). NKVTS.
https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/01/NKVTS_rapport_4-18_Bekymringsarbeidet.pdf
- Førde, K. E. & Andersen, A. J. (2019). Bekymring - Hva er det, og hva gjør det? . I S. Lid. & G. Heierstad. (Red.), *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme*. (s. 51-65). Gyldendal Norsk Forlag.
- Gaspar, H. A., Daase, C., Deitelhoff, N., Junk, J. & Sold, M. (2020). Radicalization and political violence—challenges of conceptualizing and researching origins, processes and politics of illiberal beliefs. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1-18. <https://www.ijcv.org/index.php/ijcv/article/view/3802/3865>
- Haugstvedt, H. (2019). Trusting the Mistrusted: Norwegian Social Workers' Strategies in Preventing Radicalization and Violent Extremism. *Journal for Deradicalization*, (19), 149-184. <https://hdl.handle.net/11250/2654253>
- Haugstvedt, H. (2021). *Managing the tension between trust and security. A qualitative study of Norwegian social workers' experience with preventing radicalisation and violent extremism*. [Universitetet i Stavanger]. Stavanger
- Heath-Kelly, C. (2013). Counter-terrorism and the counterfactual: Producing the 'radicalisation' discourse and the UK PREVENT strategy. *The British Journal of Politics and International Relations*, 15(3), 394-415. <https://doi.org/10.1111/j.1467-856X.2011.00489.x>
- Horgan, J. (2014). *The psychology of terrorism* Routledge
- Jackson, K. & Bazeley, P. (2019). *Qualitative data analysis with NVivo* (3rd edition. utg.). Sage.
- Jarvis, L. & Lister, M. (2012). Disconnected citizenship? The impacts of anti-terrorism policy on citizenship in the UK. *Political Studies*, 61(3), 656-675.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2012.00993.x>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5. utg.). Abstrakt forlag.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Jore, S. H. (2020). Countering Radicalisation in Norwegian Terrorism Policy –A Welfare State Approach to Societal Security. I M. Rhinard, S. Larsson, M. Rhinard & S.

- Larsson (Red.), *Nordic Societal Security: Convergence and Divergence*. Taylor and Francis.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2014). *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*. Justis- og beredskapsdepartementet.
https://www.regjeringen.no/contentassets/6d84d5d6c6df47b38f5e2b989347fc49/handlingsplan-mot-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme_2014.pdf
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2015). *Nasjonal veileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme* Justis- og beredskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/sub/radikaliserings/veileder/id2398051/>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2020). *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Revidert 2020*. Justis- og beredskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/a7b49e7bffa4130a8ab9d6c2036596a/handlingsplan-mot-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme-2020-web.pdf>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2021). *Nasjonal kontraterrorstrategi*. Justis- og beredskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/45be25a1f9e04da0826225dbf0868813/nasjonal-kontraterrorstrategi.pdf>
- Klijn, E.-H. & Koppenjan, J. (2000). Public management and policy networks: foundations of a network approach to governance. *Public Management and Policy Networks*, 2(2), 135-158. <https://doi.org/10.1080/14719030000000007>
- Knudsen, R. A. (2020). Measuring radicalisation: risk assessment conceptualisations and practice in England and Wales. *Behavioral sciences of terrorism and political aggression*, 12(1), 37-54.
- Kundnani, A. (2012). Radicalisation: the journey of a concept. *Race & Class*, 54(2), 3-25. <https://doi.org/10.1177/0306396812454984>
- Lid, S. & Heierstad, G. (2019a). *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Norske handlemåter i møtet med terror*. Gyldendal Norsk Forlag
- Lid, S. & Heierstad, G. (2019b). Norske handlemåter i møte med terror. Den gjensidige forebyggingen nå og i framtiden. . I S. Lid. & G. Heierstad. (Red.), *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Norske handlemåter i møtet med terror*. (s. 15-45). Gyldendal Norsk Forlag
- Lid, S., Winsvold, M., Sørholt, S., Hanse, S. J., Heierstad, G. & Klausen, J. E. (2016). *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme - Hva er kommunens rolle?* (12). Oslo: By- og regionforskningsinstituttet NIBR. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5804/2016-12.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage
- Lindahl, S. (2016). Critical evaluation of counterterrorism. . I R. Jackson (Red.), *Routledge handbook of critical terrorism studies* (s. 214-225). Routledge Abingdon.
- Lindekilde, L. (2012). Introduction: assessing the effectiveness of counter-radicalisation policies in northwestern Europe. *Critical Studies on Terrorism*, 5(3), 335-344. <https://doi.org/10.1080/17539153.2012.723522>
- Lindekilde, L. (2016a). Radicalization, de-radicalization, and counter-radicalization. I R. Jackson (Red.), *Routledge handbook of critical terrorism studies* (s. 248-261). Routledge Abingdon.
- Lindekilde, L. (2016b). A typology of backfire mechanisms. I *Dynamics of political violence* (s. 51-70). Routledge.
- Lloyd, M. & Dean, C. (2015). The development of structured guidelines for assessing risk in extremist offenders. *Journal of Threat Assessment and Management*, 2(1), 40-52. <https://doi.org/10.1037/tam0000035>
- Lupton, D. (2013). *Risk* (2nd ed. utg.). Routledge.

- Malmros, R. A. (2019). From idea to policy: Scandinavian municipalities translating radicalization. *Journal for Deradicalization*, (18), 38-73.
- Malmros, R. A. (2021). Translating Ideas into Actions: Analyzing Local Strategic Work to Counter Violent Extremism. *Democracy and Security*, 17(4), 399-426.
<https://doi.org/10.1080/17419166.2021.1971524>
- Malmros, R. A. (2022). *Translating grand challenges into municipal organizing: Prevention of terrorism, extremism, and radicalization in Scandinavia* [University of Gothenburg].
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/70568/Robin%20Andersson%20Malmros_Samfak_Inlaga.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Malthaner, S. (2017). Radicalization: The evolution of an analytical paradigm. *European Journal of Sociology*, 58(3), 369-401.
<https://www.cambridge.org/core/journals/european-journal-of-sociology-archives-europeennes-de-sociologie/article/radicalization/A91A5B84B27365A36ADF79D3DFFFE6C0C>
- Marsden, S. (2020). Radicalization: Trajectories in Research, Policy and Practice. *International Journal of Conflict and Violence*, 14, 1-6. <https://doi.org/10.4119/ijcv-3811>
- Mattsson, C. (2018). Caught between the urgent and the comprehensible: Professionals' understanding of violent extremism. *Critical Studies on Terrorism*, 11(1), 111-129.
<https://doi.org/10.1080/17539153.2017.1337327>
- Mavelli, L. (2016). The governmentality of terrorism IR. Jackson (Red.), *Routledge handbook of critical terrorism studies* (s. 237-248). Routledge Abingdon.
- Neumann, P. R. (2017). *Countering Violent Extremism and Radicalisation that Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region*. Internal Center for Study of Radicalisation
<https://www.osce.org/files/f/documents/1/2/346841.pdf>
- PST. (2022). *Nasjonale trusselvurdering 2022* <https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/ntv-2022/>
- Ragazzi, F. (2017). Countering terrorism and radicalisation: Securitising social policy? *Critical Social Policy*, 37(2), 163-179. <https://doi.org/10.1177/0261018316683472>
- Regjeringen. (2015). *Risiko - og beskyttelsesfaktorer*. Regjeringen Hentet 07.04 fra <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/veileder/risiko--og-beskyttelsesfaktorer/id2398414/>
- Regjeringen. (2016, 03.03.2016). *Radikaliseringprosessen* Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/veileder/begreper-ord-og-uttrykk/radikaliseringstunellen/id2399043/>
- Regjeringen. (2019, 13.08.2019). *Aktører i det forebyggende arbeidet* <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/bekymret/Aktorer-i-det-forebyggende-arbeidet/id762529/>
- Ritchey, T. (2013). Wicked problems. Modelling Social Messes with Morphological Analysis. *Acta Morphologica Generalis*, 2(1). https://www.researchgate.net/profile/Tom-Ritchey/publication/236885171_Wicked_Problems_Modelling_Social_Messes_with_Morphological_Analysis/links/00463519e5f08e672a000000/Wicked-Problems-Modelling-Social-Messes-with-Morphological-Analysis.pdf
- Sarma, K. M. (2017). Risk assessment and the prevention of radicalization from nonviolence into terrorism. *American Psychologist*, 72(3), 278.
<https://doi.org/10.1037/amp0000121>
- Schmid, A. P. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter-radicalisation: A conceptual discussion and literature review. 97(1), 22.

- <http://www.icct.nl/app/uploads/download/file/ICCT-Schmid-Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013.pdf>
- Sedgwick, M. (2010). The concept of radicalization as a source of confusion. *Terrorism and political violence*, 22(4), 479-494. <https://doi.org/10.1080/09546553.2010.491009>
- Silke, A. (2019). *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism*. Routledge.
- Silva, D. M. D. (2018). 'Radicalisation: the journey of a concept', revisited. *Race & Class*, 59(4), 34-53. <https://doi.org/10.1177/0306396817750778>
- Sivenbring, J. & Malmros, R. A. (2020). Mixing logics. Multiagency Approaches for Countering Violent Extremism. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/66720/gupea_2077_66720_1.pdf?sequence=1
- Sivenbring, J. & Malmros, R. A. (2021). Collaboration in Hybrid Spaces: The Case of Nordic Efforts to Counter Violent Extremism. *Journal for Deradicalization*, (29), 54-91.
- Sjøen, M. M. & Jore, S. H. (2019). Preventing extremism through education: Exploring impacts and implications of counter-radicalisation efforts. *Journal of Beliefs & Values*, 40(3), 269-283. <https://doi.org/10.1080/13617672.2019.1600134>
- Termeer, C. J., Dewulf, A. & Biesbroek, R. (2019). A critical assessment of the wicked problem concept: relevance and usefulness for policy science and practice. *Policy and Society*, 38(2), 167-179. <https://doi.org/10.1080/14494035.2019.1617971>
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Webber, D. & Kruglanski, A. W. (2017). The social psychological makings of a terrorist. *Current Opinion in Psychology*, 19, 131-134. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.03.024>
- Weert, A. v. d. & Eijkman, Q. (2021). Reconsidering early detection in countering radicalization by local frontline professionals. *Terrorism and political violence*, 33(2), 397-408. <https://doi.org/10.1080/09546553.2021.1880237>
- Wolman, H. (1981). The determinants of program success and failure. *Journal of Public Policy*, 1(4), 433-464. <https://doi.org/10.1017/S0143814X00002336>

Vedlegg

Vedlegg 1

Intervjuguide – den generelle

Fakta

1. Kan du fortelle litt om deg selv?
 - a. Hva er din utdanning?
 - b. Hvor jobber du og hva er din stilling?

Introduksjon

1. Hva legger du i begrepet radikalisering?
2. Hvordan forstår du en radikaliseringsprosess?
3. Hvordan identifiserer/adskiller du en som radikalisert kontra andre former for uønsket adferd? Er det noen spesielle risikofaktorer du ser etter?
 - i. Hvor går denne grensen?
4. Er radikalisering et fokus i arbeidet ditt? Tenker du at denne tematikken faller innunder ditt arbeidsområde?
 - i. Er radikalisering et begrep du har et klart forhold til og som du forholder deg i til i hverdagen?
 - ii. Har du tenkt over hvordan du bruker begrepet og hvem du bruker begrepet ovenfor?
- b. Har dere eksisterende praksiser og rutiner knyttet til identifisering, vurdering og håndtering av radikalisering?
 - i. Hvis ikke, tenker du det er relevant å innføre spesifikke rutiner knyttet til radikalisering?
5. Opplever du at radikalisering/radikaliseringsprosess utgjør en stor risiko for sikkerheten i samfunnet?
 - a. Kan forebyggende aktører fjerne all risiko knyttet til radikalisering? Eller styre den i stor grad.

Vurdering av en bekymring om radikalisering

6. Hvordan vil du beskrive ordet bekymring?
7. Hvordan gjennomføres en vurdering av en bekymring om radikalisering?
8. Hvilke risikofaktorer vektlegges i en vurdering av en bekymring om radikalisering?
 - a. Hvilke vurderinger skal til for at en bekymring anses som så alvorlig at den videresendes til andre aktører?
 - i. Hvilke andre aktører blir i så fall kontaktet?
 - ii. Melder du ofte ifra om en bekymring om radikalisering?
 - b. Opplever du at terskelen er høy/lav for å melde ifra om en bekymring til politiet?

- i. Vet du hvordan politiet håndterer en eventuell bekymring om radikalisering?
 - 1. Hvis nei, påvirker dette din tilbøyelighet til å melde ifra om bekymring om radikalisering?
 - c. Hvordan forholder dere dere til usikkerhet knyttet til vurderingen av bekymringen?
 - d. Opplever du at dere gjennomfører en vurdering av en bekymring om radikalisering annerledes enn andre forebyggende aktører?
9. Hva vil du si er din rolle i en vurdering av en bekymring om radikalisering?
- a. Hvilken rolle har du knyttet til oppfølging etter en vurdering?

Samarbeid mellom ulike aktører

10. Hvilke andre aktører samarbeider dere med i det daglige?
- a. Opplever du at dere har et godt samarbeid og gode rutiner på hvordan dere kan dele informasjon i saker om radikalisering?
 - i. Beskriv eventuelle svakheter.
11. Hvilke aktører ser du på som relevant i en vurdering av en bekymring om radikalisering?
- a. Opplever du at det er en aktør som har et hovedansvar for forebygging av radikalisering og vurdering av en bekymring om radikalisering?
 - b. Vil du si at det er en klar rollefordeling mellom de ulike forbyggede aktørene?
12. Har du blitt kontaktet av andre aktører for å bistå i en vurdering av en bekymring?
- a. Ble du kontaktet for informasjon, rådgivning, vurdering eller noe annet?
13. Har du kontaktet andre aktører for å få bistand i en vurdering av en bekymring om radikalisering?
14. Har du en rolle knyttet til videre vurdering og oppfølging av et individ etter du har kontaktet andre aktører og videreformidlet bekymringen om radikalisering?
15. Opplever du at ulike forebyggende aktører tolker begrepet radikalisering ulikt? Påvirker dette måten radikalisering blir identifisert, håndtert og vurdert?
16. Hvordan tenker du vi kan oppdage og forebygge radikalisering tidlig?
- a. Opplever du at dere har en annen oppfatning knyttet til tiltak, oppfølging og forebygging av radikalisering enn andre forebyggende aktører?

Refleksjon

17. Ønsker du å legge til noe mer?

Vedlegg 2

Intervjuguide – helse

Intervjuguide

Fakta

1. Kan du fortelle litt om deg selv?
 - a. Hva er din utdanning?
 - b. Hvor jobber du og hva er din stilling?

Introduksjon

2. Hva legger du i begrepet radikaliseringsprosess?
 - a. Opplever du at det er et tydelig skille mellom radikaliseringsprosess og psykiatri?
3. Hvordan forstår du en radikaliseringsprosess?
 - a. Hvilke risikofaktorer har du identifisert hvis du har vært bekymret for at et individ befinner seg i en radikaliseringsprosess?
 - b. Hvordan identifiserer/adskiller du en som radikaliserer kontra andre former for uønsket adferd? Er det noen spesielle risikofaktorer du ser etter?
 - i. Hvor går denne grensen?
 - c. Opplever du at radikaliseringsprosess er en stor risiko for sikkerheten i samfunnet?
4. Er radikaliseringsprosess et begrep du har et klart forhold til og som du forholder deg i til i hverdagen?
 - a. Opplever dere at andre aktører tolker radikaliseringsbegrepet annerledes? Påvirker dette måten dere jobber sammen med andre aktører?
 - b. På hvilken måte er radikaliseringsprosess og vurdering av bekymring om radikaliseringsprosess en del av arbeidet ditt? Hvor lenge har det vært det?
 - i. Tenker du at denne tematikken faller innunder ditt arbeidsområde?
 - c. Har dere eksisterende praksiser og rutiner knyttet til identifisering, vurdering og håndtering av radikaliseringsprosess?
 - i. Hvis ikke, tenker du det er relevant å innføre spesifikke rutiner knyttet til radikaliseringsprosess?
 - d. Hvordan kan forebyggende aktører styre radikaliseringsprosess som en risiko? Er det mulig å fjerne all risiko?

Vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosess

5. Hvordan vil du beskrive ordet bekymring?
6. Hvordan gjennomføres en vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosess?
7. Hvilke risikofaktorer vektlegges i en vurdering av en bekymring om radikaliseringsprosess?
 - a. Hvilke vurderinger skal til for at en bekymring anses som så alvorlig at den videresendes til andre aktører?
 - i. Hvilke andre aktører blir i så fall kontaktet?

- ii. Melder du ofte ifra om bekymring om radikaliserings?
 - iii. Er det noe som kan hindre aktører innenfor helse å melde ifra om bekymring om radikaliserings?
 - b. Hvordan forholder dere dere til usikkerhet knyttet til vurderingen av bekymringen?
8. Hva vil du si er deres rolle i en vurdering av en bekymring om radikaliserings?
- a. Endrer denne rollen seg i forhold til om den oppstår hos dere eller andre?
 - b. Hvordan følger dere opp etter vurderingen?
 - i. Hvordan er dine muligheter til å følge opp en person hvis dere overleverer personen til politiet?
9. Opplever du at dere har/burde ha en rolle i en vurdering av en bekymring om radikaliserings som politiet har mottatt?
- a. Kontakter politiet dere for bistand i en vurdering av den psykiske helsen til personen?

Samarbeid mellom ulike aktører

10. Hvilke andre aktører samarbeider dere med i det daglige?
- a. Opplever du at dere har et godt samarbeid og gode rutiner på hvordan dere kan samarbeide og dele informasjon i saker om radikaliserings?
11. Kan du beskrive eventuelle styrker og utfordringer knyttet til samvirke mellom ulike aktører i en håndtering av bekymring om radikaliserings.
- a. Hvordan er din mulighet til å dele informasjon med andre aktører?
 - b. Hvordan opplever du muligheten andre aktører har for å dele informasjon med deg?
12. Hvilke aktører ser du på som relevant i en vurdering av en bekymring om radikaliserings?
- a. Hvis det oppstår en bekymring om radikaliserings på din avdeling, er det noen andre aktører som er relevante i vurderingen av denne bekymringen?
13. Har du blitt kontaktet av andre aktører for å bistå i en vurdering av en bekymring?
- a. På hvilken måte var det ønskelig at du skulle bistå? For eksempel med informasjon, samarbeid om vurdering og drøfting, en selvstendig vurdering av individet.
14. Har du selv kontaktet andre aktører for å få bistand i en vurdering av en bekymring om radikaliserings?
15. Har du en rolle knyttet til videre vurdering og oppfølging av et individ etter du har kontaktet andre aktører og videreformidlet bekymringen om radikaliserings?
16. Hvordan tenker du vi kan oppdage og forebygge radikaliserings tidlig?
- a. Har helse et ansvar som en forebyggende aktør så tidlig som i en vurdering?
 - b. Opplever du at dere har en annen oppfatning knyttet til tiltak, oppfølging og forebygging av radikaliserings enn andre forebyggende aktører? For eksempel knyttet til kontroll/omsorg.

Refleksjon

17. Ønsker du å legge til noe mer?

Vedlegg 3

Intervjuguide – kriminalomsorgen

Fakta

2. Kan du fortelle litt om deg selv?
 - a. Hva er din utdanning?
 - b. Hvor jobber du og hva er din stilling?

Introduksjon

1. Hvordan forstår du begrepet radikaliseringsprosessen?
2. Hvordan forstår du en radikaliseringsprosessen?
 - a. Hvordan identifiserer/adskiller du en person som er radikalisert kontra andre former for uønsket adferd/kriminalitet? Er det noen spesielle kjennetegn?
 - i. Hvor går denne grensen?
 - b. Har du tenkt over hvordan du bruker begrepet? Hvem du bruker begrepet ovenfor?
3. Hvor lenge har radikaliseringsprosessen og vurdering av bekymring om radikaliseringsprosessen vært en del av arbeidet ditt? Og tenker du at denne tematikken faller innunder ditt arbeidsområde?
 - a. Opplever du at begrepet tolkes og brukes forskjellig av ulike aktører?
4. Opplever du at radikaliseringsprosessen/utviklingsprosessen utgjør en stor risiko for sikkerheten i samfunnet?
 - a. Kan forebyggende aktører fjerne all risiko knyttet til radikaliseringsprosessen?

Vurdering av bekymring

5. Hva legger du i begrepet bekymring?
 1. Hvilke risikofaktorer vektlegges i en vurdering av bekymring om radikaliseringsprosessen?
 - a. Hvilke faktorer vektlegges for å vurdere om en person kommer til å agere?
 - b. Hvordan forholder dere dere til usikkerheten knyttet til vurderingen?
 2. Gjennomføres det en vurdering om det foreligger noen tegn til radikaliseringsprosessen før en person blir en innsatt?
 - a. Er det god informasjonsflyt og samarbeid med andre aktører før personen blir en innsatt?
 - b. Hvordan følger dere opp personen i starten av soningsoppholdet?
 3. Hvordan gjennomføres en vurdering av bekymring om radikaliseringsprosessen hos en person som er innsatt?
 - a. Hvilke risikofaktorer identifiserer du hos innsatte som utvikler tegn til å være utsatt for en radikaliseringsprosessen under soningsforholdet?
 - b. Har du opplevd at innsatte har blitt radikalisert/startet en radikaliseringsprosessen under soning?

- c. Er noen andre aktører med i vurderingen av denne bekymringen?
 - d. Hvordan følger dere opp den innsatte? Er det noe forskjell på lang/kort soningsforhold?
4. Hvordan gjennomføres en vurdering av bekymring når personen skal løslates og tilbake til samfunnet?
- a. Hva gjør dere hvis dere fortsatt har en stor bekymring for radikaliseringsrisiko når den innsatte skal løslates?
 - b. Har dere mulighet til å følge opp den innsatte etter at han/hun har blitt løslatt?
 - c. Hvordan er informasjonsflyten mellom dere og andre aktører som skal håndtere personen etter løslatelse?
 - d. Er det noe som hindrer informasjonsflyten?
5. Hvordan vil du beskrive din rolle i en vurdering av bekymring om radikaliseringsrisiko?
- a. Hva er din rolle i samvirke?

Samhandling mellom ulike aktører

6. Hvordan samhandler dere med andre forebyggende aktører?
- a. Er det noe som styrker/svekker samhandlingen og informasjonsflyten?
 - b. Hvordan opplever du det å dele informasjon med andre aktører og at andre aktører har mulighet til å dele informasjon med deg?
 - c. Er det noen aktører dere samarbeider bedre med enn andre?
7. Er det en klar rollefordeling mellom de ulike forebyggende aktørene?
- a. Er det tydelig ansvarsforhold før, under og etter en vurdering av en bekymring om radikaliseringsrisiko?
8. Har du noen gang bedt om bistand fra andre aktører i en vurdering av en bekymring om radikaliseringsrisiko?
9. Har noen andre aktører bedt om rådgivning i en vurdering av en bekymring om radikaliseringsrisiko?
10. Hvordan tenker du vi kan oppdage og forebygge radikaliseringsrisiko tidlig?
- a. Opplever du at dere har en annen oppfatning knyttet til tiltak, oppfølging og forebygging av radikaliseringsrisiko enn andre forebyggende aktører?

Refleksjon

11. Er det noe mer du ønsker å legge til?

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Forebyggende aktører i møte med bekymring om radikaliserings»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å forske på hvilke risikofaktorer forebyggende aktører i vurdering av bekymring om radikaliserings vektlegger. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet er en masteroppgave i samfunnssikkerhet ved Universitet i Stavanger som har til hensikt å besvare følgende problemstilling:

Hvilke risikofaktorer vektlegger forebyggende aktører i vurderingen av bekymring om radikaliserings?

- *Hvilke vurderinger skal til for at bekymringen anses som så alvorlig at den videresendes til andre aktører?*

Oppgaven vil ha et omfang på alt mellom 70-120 sider, bestående av informasjon fra intervjuer og dokumentanalyse. Empiri fra intervju vil være svært viktig da det vil bidra til å tilføre oppgaven en dybde og nyanse som ikke finnes i offentlige dokumenter eller andre publikasjoner.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger ved Sissel Haugdal Jore er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du som informant er blitt valgt ut på bakgrunn av din rolle i arbeidslivet. Grunnet det tverrfaglige samvirke i møter med bekymringsmelding om radikaliserings er det aktuelt med informanter fra ulike virksomheter.

Det vil bli gjennomført ca. 6-12 intervjuer med personer som har tilknytning til virksomheter som har en tilknytning til samvirke.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjekter, innebærer det at du deltar i et intervju (virtuelt eller fysisk) hvor du besvarer 10-15 spm. Dette vil ta cirka 1 time. Spørsmålene er inndelt etter tematikk:

kunnskap og kompetanse, bekymring, vurdering av bekymring, oppfølging/tiltak knyttet til bekymring, informasjonsdeling og samvirke.

Intervjuet vil bli tatt opp, dersom det er mulig. I ettertid vil intervjuet transkriberes og det vil være mulighet for gjennomlesing hvis dette er ønskelig. Informasjonen som samles inn gjennom intervju vil bli anvendt for å besvare prosjektets problemstilling, og svarene vil sees i relasjon til hverandre.

Informasjon fra intervju og dokumentanalyse vil også settes opp mot hverandre og analyseres.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Opplysningene om deg vil kun brukes til formålene som er fortalt om i dette skrivet. Opplysningene er konfidensielle og behandles i samsvar med personvernregelverket.

I oppgaven vil informasjonen du gir bli tilknyttet arbeidssted. Hvis det er mulig, kan det være ønskelig å referer til fagområde du jobber innenfor eller hvilken stilling du besitter.

Kun jeg, Sara Hamre Gjerde, vil ha tilgang til dine personopplysninger via mine personlige enheter og kontoer som er passordbeskyttet. Hvis du samtykker til at opplysningene dine som navn, arbeidssted og stilling blir en del av oppgaven, vil dette bli publisert offentlig med masteroppgaven. Dersom du kun ønsker at arbeidssted og eventuelt stilling publiseres, holdes navnet ditt utenfor.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene du samtykker til at deles vil være allment tilgjengelig på ubestemt tid da oppgaven deles på internett.

Frem til 15.06.2022 vil oppgaven behandle dine personopplysninger, og videre oppbevares data med personopplysninger til 01.09.2022 på en privat enhet. Etter denne datoen slettes alle personopplysninger i datamaterialet (ikke publikasjonen).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved Sissel Haugdal Jore, epost: sissel.h.jore@uis.no.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17

Med vennlig hilsen

Sara Hamre Gjerde

Sara H. Gjerde

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Masteroppgave i Samfunnsikkerhet*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet 01.09.2022

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 5

13.06.2022, 10:59

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema / Samvirke i Stavanger kommune i møte med bekymringsmelding om r...](#)
/ Vurdering

Vurdering

Referansenummer

393263

Prosjekttittel

Samvirke i Stavanger kommune i møte med bekymringsmelding om radikaliserings.

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Det teknisk- naturvitenskapelige fakultet / Institutt for sikkerhet, økonomi og planlegging

Prosjektansvarlig

Sissel Haugdal Jore

Student

Sara Hamre Gjerde

Prosjektperiode

01.01.2022 - 15.06.2022

[Meldeskjema](#)

Dato

16.02.2022

Type

Standard

Kommentar

Personverntjenester har en avtale med den institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandling av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>. Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson ved Personverntjenester: Silje Fjelberg Opsvik

Lykke til med prosjektet!